

ODKRYJ MAŁOPOLSKĘ

Województwo
Małopolskie

*Małopolskie sanktuaria
i miejsca kultu religijnego*

Wydawca:

Departament Kultury, Dziedzictwa Narodowego i Turystyki Urzędu Marszałkowskiego Województwa Małopolskiego, Zespół ds. Rozwoju Turystyki, 31-156 Kraków, ul. Basztowa 22
adres korespondencyjny: 30-017 Kraków, ul. Raclawicka 56
e-mail: turystyka@malopolska.mw.gov.pl
i Regionalny Portal Internetowy Wrota Małopolski www.malopolska.pl

Tekst:

Krzysztof Bzowski

Zdjęcia:

Archiwum Urzędu Marszałkowskiego Województwa Małopolskiego (arch. UMWM), Archiwum Urzędu Miasta w Tuchowie, Archiwum Urzędu Miasta w Zakopanem, Archiwum Katolickiego Centrum Kultury (arch. KCK), Archiwum Klasztoru Karmelitów Bosych w Czernej, Archiwum Sanktuarium Ecce Homo w Krakowie, Archiwum Sanktuarium w Szczepanowie, Archiwum Sanktuarium Matki Bożej Szkaplerznej w Tarnowie, Archiwum Wadowickiego Centrum Informacji Turystycznej (arch. WCIT), Archiwum Wikimedia, Archiwum Zgromadzenia Sióstr Matki Bożej Miłosierdzia oraz P. Barszczowski, W. Barczyński, A. Błaszczak, S. Gacek, T. Gebuś, M. Grychowski, M. Klag, D. Leśniak, P. Mierniczak, P. Witosławski, M. Zaręba

Zdjęcia na okładkach:

Okł. I – Sanktuarium w Czernej, fot. D. Leśniak; Pierwsza Komunia Święta, fot. Archiwum iStockphoto.com

Okł. IV – Sanktuarium św. Kingi w Starym Sączu, fot. S. Gacek; Sanktuarium w Płokach, fot. S. Gacek; Figury lipnickich świętych w Sanktuarium w Lipnicy Murowanej, fot. S. Gacek; Katedra na Wawelu, fot. M. Zaręba

Zdjęcia na stronie 1: A. Błaszczak, S. Gacek, M. Grychowski, M. Zaręba

Realizacja wydawnicza:

Amistad Sp. z o.o. – Program PolskaTurystyczna.pl
tel.: (0-12) 267 77 10, faks: (0-12) 267 77 11,
e-mail: biuro@polskaturystyczna.pl, www.polskaturystyczna.pl

Koordynacja projektu: Agnieszka Błaszczak, Dorota Kłos

Redakcja: Aurelia Hołubowska

Korekta: Paweł Sondej, Magdalena Michalak

Koncepcja graficzna: Paweł Panczakiewicz

Projekt okładki: Mateusz Zaręba

Wykonanie map: Małgorzata Czopik, Wydawnictwo Kartograficzne „Compass”

Skład: Michał Tincel

Kierownik produkcji: Agnieszka Błaszczak

Druk: Interak Sp. z o.o.

Koncepcja wydawnicza: Anna Niedźwieńska

Współpraca: Katolickie Centrum Kultury, 31-007 Kraków, ul. Wiślna 12, www.kck.diecezja.pl

Kraków 2008

ISBN 978-83-60538-12-8

Autorzy i wydawcy publikacji starali się, aby jej tekst był rzetelny, nie mogą jednak wziąć odpowiedzialności za ewentualne zmiany, zaistniałe po terminie opracowywania materiałów do wydawnictwa. Materiały przygotowywane na dzień: 07.07.2008.

Kalwaria Zebrzydowska

Sanktuarium w Wadowicach

Droga Krzyżowa

Kościół św. Jana w Krakowie

Katedra na Wawelu

Rozdział 1Informacje praktyczne 2 **1****Rozdział 2**Historia chrześcijaństwa i pielgrzymowania w Małopolsce 4 **2**

Święci i błogosławieni związani z Małopolską 5

Rozdział 3**U stóp katedry na Wawelu – sanktuaria Krakowa i okolic** 10 **3**

Katedra na Wawelu i Sanktuarium św. Stanisława na Skałce 10

Sanktuarium Bożego Miłosierdzia w Krakowie-Łagiewnikach 12

Sanktuarium Krzyża Świętego w Mogile 13

Z pielgrzymką ze starego Krakowa do najmłodszego sanktuarium 15

W drodze do Sanktuarium Krzyża Świętego w Mogile 18

Okolice Krakowa 20

Na południe od Krakowa: sanktuaria i „papieska” parafia 20

Pustelnia karmelitów w Czernej i inne sanktuaria Jury 23

U miechowskich bożogrobców 25

Sanktuarium Grobu Bożego w Miechowie 25

Sanktuarium Matki Bożej Wysocickiej w Wysocicach 26

Imbramowice i Hebdów 27

Ku kalwaryjskim dróżkom 29

Sanktuarium Pasyjno-Maryjne w Kalwarii Zebrzydowskiej 29

Sanktuaria w „mieście papieskim” 31

Sanktuarium Matki Bożej Pocieszenia w Kętach 33

Centrum św. Maksymiliana 33

W drodze do Kalwaryjskiej Pani 35

U „Gaździny Podhala” i pod Tatrami 41

„Gaździna Podhala” – Sanktuarium Matki Bożej Królowej Podhala w Ludźmierzu 41

Sanktuarium Matki Bożej Fatimskiej na Krzeptówkach 42

W Tatrach i pod Tatrami 43

Dziedzictwo św. Kingi i sanktuaria beskidzkie 46

Sanktuarium św. Kingi w Starym Sączu 46

Sanktuaria Nowego Sącza 47

Sanktuarium św.św. Pustelników Świerada i Benedykta 48

Z ziemi sądeckiej w stronę Krakowa i Tarnowa 48

Ziemia św. Stanisława – Tarnów i okolice 52

Sanktuaria Tarnowa 52

Sanktuarium św. Stanisława Biskupa i Męczennika w Szczepanowie 53

Sanktuarium Pani Ziemi Tarnowskiej w Tuchowie 54

Ziemia św. Stanisława 55

Rozdział 4**Szlaki pielgrzymkowe** 59 **4**

Szlaki papieskie 59

Szlak Maryjny Mariazell – Jasna Góra 66

Szlak św. Jakuba w Małopolsce 68

Szlak św. Szymona w Lipnicy Murowanej 68

Małopolski Szlak Bożogrobców 70

Krakowski Szlak Świętych 70

Trasa św. Stanisława w Krakowie 72

1 INFORMACJE PRAKTYCZNE

DOJAZD

SAMOCHODEM

W regionie istnieje dobrze rozwinięta sieć dróg krajowych i lokalnych. Przejazd drogami krajowymi – bezpłatny, przejazd autostradą A4 (Katowice – Kraków) płatny gotówką: 13 zł – samochód osobowy.

Drogi krajowe biegnące przez Małopolskę:

- nr 4: granica państwa z Niemcami – Wrocław – Katowice – Chrzanów – Kraków – Tarnów – Rzeszów – granica państwa z Ukrainą
- nr 7: Gdańsk – Elbląg – Warszawa – Radom – Kielce – Kraków – Chyżne (granica państwa)
- nr 28: Zator – Wadowice – Sucha Beskidzka – Maków Podhalański – Skomielna Biała – Rabka – Limanowa – Mszana Dolna – Nowy Sącz – Gorlice – Jasło – Krosno – Sanok – Przemyśl – Medyka (granica państwa z Ukrainą)
- nr 44: Gliwice – Mikołów – Tychy – Oświęcim – Zator – Skawina – Kraków
- nr 49: Nowy Targ – Białka Tatrzańska – Czarna Góra – Jurgów (granica państwa ze Słowacją)
- nr 52: Bielsko-Biała – Kęty – Wadowice – Kalwaria Zebrzydowska – Głogoczów
- nr 73: Wiśniówka – Kielce – Szczucin – Dąbrowa Tarnowska – Lisia Góra – Tarnów – Jasło
- nr 75: Niepołomice – Brzesko – Czchów – Nowy Sącz – Muszyna
- nr 79: Warszawa – Koźnice – Zwoleń – Sandomierz – Połaniec – Nowe Brzesko – Kraków – Trzebinia – Chrzanów – Jaworzno – Katowice – Chorzów – Bytom
- nr 87: Nowy Sącz – Stary Sącz – Ryto – Piwniczna-Zdrój

Czas bezpośredniego dojazdu pociągiem do Krakowa

- z Warszawy – 2 h 40 min, z Gdańska – 6 h 55 min
- z Wrocławia – 3 h 40 min, z Poznania – 5 h 40 min
- z Rzeszowa – 2 h 9 min, z Łodzi – 3 h 22 min
- z Bydgoszczy – 6 h 35 min, z Katowic – 1 h 12 min

- nr 94: Legnica – Prochowice – Wrocław – Opole – Strzelce Opolskie – Toszek – Pyskowice – Bytom – Będzin – Sosnowiec – Dąbrowa Górnicza – Olkusz – Kraków-Balice

Maksymalne prędkości:

- 50 km/h – teren zabudowany
- 90 km/h – teren niezabudowany
- 100 km/h – drogi ekspresowe
- 130 km/h – autostrady

POCIĄGIEM

Małopolska ma bezpośrednie połączenia kolejowe ze wszystkimi większymi miastami w Polsce oraz wieloma za granicą m.in. z Wiedniem, Pragą, Berlinem, Bukaresztem, Bratysławą, Koszycami, Kijowem, Lwowem, Odessą i Budapesztem.

Informacje o rozkładzie jazdy, dworcach i połączeniach można uzyskać na stronie: www.pkp.pl; telefoniczna informacja kolejowa: (0-12) 94 36.

AUTOBUSEM

Do większości miejscowości w Małopolsce można dotrzeć autobusem. Do największych przewoźników należy PKS. Dworce autobusowe umiejscowione są zazwyczaj w pobliżu dworców kolejowych. Większe miasta Małopolski posiadają regularne połączenia autobusowe z wieloma miejscami w Polsce i Europie. Ceny biletów zależą od odległości i rodzaju połączenia (zwykłe, pośpieszne). Więcej informacji na stronie www.pks.krakow.pl.

SAMOLOTEM

Międzynarodowy Port Lotniczy im. Jana Pawła II Kraków-Balice położony jest na zachód od Krakowa, w odległości 11 km od centrum miasta. **Więcej informacji:** Port Lotniczy w Krakowie-Balicach, tel.: (0-12) 639 30 00, www.lotnisko-balice.pl.

Do portu lotniczego z centrum Krakowa prowadzą cztery niezależne drogi, a także bezpośredni jazd z autostrady A4. Do lotniska można dojechać autobusami Miejskiego Przedsiębiorstwa Komu-

nikacyjnego S.A. w Krakowie (MPK S.A.) nr 292 (z przystanku przy Krakowskiej Szkole Wyższej przez przystanki m.in. Dworzec Główny, Nowy Kleparz, Cracovia na Balice; ok. 50 minut) oraz 208 (z przystanku „Bronowice Małe” przez przystanki m.in. Mydlniki, Podkamyczce, Szczyglice na Balice; czas przejazdu: ok. 20 minut). Końcowy przystanek autobusowy znajduje się bezpośrednio przed terminalem pasażerskim. Rozkłady jazdy tych autobusów są dostępne pod adresem <http://rozklady.mpk.krakow.pl>. Bilety autobusowe w cenie 2,60 zł można nabyć m.in. w kioskach i innych punktach handlowych, w automatach ulicznych oraz u kierowcy autobusu (za dopłatą).

Połączenia centrum miasta – lotnisko Balice obsługuje też szybka linia kolejowa PKP Polskie Linie Kolejowe S.A. (czas przejazdu: ok. 15 minut, bilety: 6 zł, do nabycia w pociągu; pociąg kursuje średnio co 30 minut w godz. 4.00–23.30, a w śr., pt., nd. w godz. 4.00–00.17). Przystanek kolejki znajduje się ok. 200 m od terminalu pasażerskiego, odległość tę można pokonać pieszo (ok. 5 minut spacerem) albo skorzystać z bezpłatnego wahadłowego połączenia autobusem MPK.

PRZEJŚCIA GRANICZNE

Na południu Małopolska graniczy ze Słowacją, funkcjonują tam przejścia graniczne różnego rodzaju: kolejowe, drogowe bez ograniczeń, drogowe z ograniczeniami (bez odprawy samochodów ciężarowych), a także punkty przekraczania granicy na szlakach turystycznych – tylko dla pieszych. Zasady przekraczania granicy są podobne jak w większości krajów UE. Więcej informacji na stronie: www.clo.gov.pl.

INFORMACJA TURYSTYCZNA

KRAKÓW

Sieć Informacji Miejskiej – punkty informacji miejskiej:

■ Wieża Ratuszowa, Rynek Główny 1, tel.: (0-12) 433 73 10, simratusz@infokrakow.pl;

■ Międzynarodowy Port Lotniczy Balice, tel.: (0-12) 285 53 41, simbalice@infokrakow.pl;

■ ul. Szpitalna 25, tel.: (0-12) 432 01 10, 432 00 60, faks: (0-12) 432 00 62, simszpitalna@infokrakow.pl;

■ ul. św. Jana 2, tel.: (0-12) 421 77 87, faks: (0-12) 426 21 55, simjan@infokrakow.pl;

■ ul. Józefa 7, tel.: (0-12) 422 04 71, faks: (0-12) 421 77 31, simjozef@infokrakow.pl;

■ os. Słoneczne 16, tel.: (0-12) 643 03 03, simhuta@infokrakow.pl;

■ Pawilon Wypiański 2000, pl. Wszystkich Świętych 2, tel.: (0-12) 616 18 86, faks: (0-12) 616 18 82, simwypianski@infokrakow.pl;

Wspólny adres e-mail dla punktów informacji miejskiej: it@infokrakow.pl.

NOWY SĄCZ

Centrum Informacji Turystycznej, ul. Piotra Skarżi 2, tel./faks: (0-18) 443 55 97, 444 24 22, cit@sarr.com.pl, www.cit.com.pl

TARNÓW

Tarnowickie Centrum Informacji, Rynek 7, tel.: (0-14) 688 90 90, 688 90 91, faks: (0-14) 688 90 92, centrum@it.tarnow.pl, www.it.tarnow.pl

WADOWICE

Wadowickie Centrum Informacji Turystycznej, ul. Kościelna 4, tel./faks: (0-33) 873 23 65, biuro@it.wadowice.pl, www.it.wadowice.pl

OSWIECIM

Miejski Punkt Informacji Turystycznej, ul. Leszczyńskiej 12, tel.: (0-33) 843 00 91, faks: (0-33) 843 24 81, mpit@um.oswiecim.pl, www.mpit-oswiecim.neostrada.pl

ZAKOPANE

Centrum Informacji Turystycznej, ul. Kościuszki 17, tel.: (0-18) 201 22 11, faks: (0-18) 206 60 51, info@promocja.zakopane.pl, www.zakopane.pl

HISTORIA CHRZEŚCIJAŃSTWA I PIELGRZYMOWANIA W MAŁOPOLSCE

Małopolska już od ponad tysiąca lat jest związana z chrześcijaństwem. Kiedy dokładnie nastąpiła chrystianizacja regionu – tego nie da się powiedzieć z całą pewnością. Najbardziej znaną datą jest rok 966 – chrzest Polski. Wiadomo, że wówczas chrześcijaństwo przyjął książę Mieszko I, władca Polan, który pod swą władzę zjednoczył większą część ziem polskich. Wtedy też powstało pierwsze polskie biskupstwo – w Poznaniu. Możliwe jednak, że religia chrześcijańska zawitała na teren obecnego województwa małopolskiego na długo przed 966 r. Wielu badaczy wskazuje na ślady wczesnej, słowiańskiej liturgii w Małopolsce, propagowanej przez św. Metodego i jego ucznia św. Cyryla. Nowa religia mogła tu dotrzeć dzięki sąsiadowi z południa – Państwu Wielkomorawskiemu. Czy rzeczywiście tak było, tego pewnie już nikt nie zdoła dziś rozstrzygnąć.

Z dziejami Małopolski nierozzerwalnie związana jest historia archidiecezji krakowskiej. W 1000 r. w Gnieźnie odbył się sławny zjazd – z pielgrzymką do grobu św. Wojciecha i z wizytą do księcia Bolesława Chrobrego przybył cesarz Otton III. Za jego zgodą powstało arcybiskupstwo gnieźnieńskie i podlegające mu trzy nowe biskupstwa – w tym w Krakowie. Już wówczas Kraków był ważnym ośrodkiem nowej religii. Według podań św. Wojciech głosił kazania w miejscu, gdzie dziś na Rynku Głównym stoi kościółek romański. W regionie szybko powstały ważne miejsca kultu. Jednym z pierwszych było Tropie z pustelnią św. św. Świerada i Benedykta, potem zaś krakowska Skalka i Szczepanów, związane z kultem św. Stanisława ze Szczepanowa. W XII w. powstało sławne Sanktuarium Grobu Bożego w Miechowie – przez setki lat jeden z najważniejszych ośrodków pielgrzymkowych na ziemiach polskich, a nawet w całej Europie.

Z czasem miejsc, do których mogli zmierzać pielgrzymi, zaczęło przybywać. Zwłaszcza

Kościół na Skalce w Krakowie, fot. arch. UMWM

Sanktuarium w Kalwarii Zebrzydowskiej, fot. P. Mierniczak

w Krakowie, gdzie w wielu kościołach umieszczono relikwie świętych. Powstanie licznych sanktuariów związane było też z kontrreformacją – ruchem odnowy Kościoła katolickiego od 2. poł. XVI w., będącym odpowiedzią na szerzący się protestantyzm. Wtedy utworzono m.in. sanktuarium w Kalwarii Zebrzydowskiej.

Rozkwit miejsc pielgrzymkowych nastąpił w ostatnich latach. Dzięki papieżowi Janowi Pawłowi II wysoką rangę zyskało Sanktuarium Bożego Miłosierdzia w Krakowie-Łagiewnikach. Po śmierci papieża-Polaka wielkiego znaczenia nabrało też pielgrzymowanie do miejsc związanych z jego osobą, przede wszystkim do Wadowic, w których się urodził.

Nie można przy tym zapominać, że Małopolska to region, gdzie przez stulecia żyli – i nadal żyją, choć mniej licznie – przedstawiciele innych obrządków chrześcijańskich oraz innych religii. Południowo-wschodnia część województwa małopolskiego – głównie Beskid Niski – to region, gdzie przed II wojną światową mieszkało wielu chrześcijan obrządków wschodnich: grekokatolicy i prawosławni – dziś, po powojennych wysiedleniach, znacznie mniej liczni. Świadectwem ich religijności są przede wszystkim piękne, drewniane cerkwie. Ogromne znaczenie miała – i nadal ma – Małopolska dla religii judaistycznej. Choć dziś głównym celem przyjazdów jej wyznawców są miejsca związane z pamięcią o Zagładzie, to dawniej Żydzi pielgrzymowali do... Krakowa. Stolica Małopolski była jednym z głównych ośrodków religijnych judaizmu.

Na terenie województwa znajdują się także ośrodki pielgrzymkowe związane z chasydyzmem (odłam judaizmu). Chasydzi odwiedzali tu rezydencje, a potem groby swych cadyków, przede wszystkim w Starym Sączu oraz Bobowej. Ze względu na ograniczoną objętość przewodnika miejsca te nie zostały w nim opisane; ponieważ dominującym wyznaniem w Małopol-

sce jest religia rzymskokatolicka, skupiono się na opisaniu sanktuariów i miejsc pielgrzymkowych z nią właśnie związanych.

ŚWIĘCI I BŁOGOSŁAWIENI ZWIĄZANI Z MAŁOPOLSKĄ

Św. Florian (250–304), legionista rzymski i męczennik, zabity na terenie dzisiejszej Austrii za wystąpienie w obronie prześladowanych w armii rzymskiej żołnierzy-chrześcijan.

W 1184 r., dzięki staraniom księcia Kazimierza Sprawiedliwego, jego relikwie sprowadzono do Polski i złożono w specjalnie w tym celu wybudowanym kościele w Krakowie (obecnie przechowywane są one w Chorzwowie). Św. Florian jest patronem strażaków (w 1528 r. miał cudownie ocalić „swój” kościół podczas pożaru Krakowa) oraz innych zawodów związanych z ogniem, m.in. hutników. Wspominany 4 maja.

Św. Stanisław, Biskup i Męczennik (1030–79), biskup krakowski, patron Polski. Napominał króla

Św. Florian, fot. S. Gacek

Bolesława Szczodrego, gdy władca chciał okrutnie ukarać niewierne żony rycerzy biorących udział w wyprawie na Ruś. Został zamordowany przez Bolesława II kwietnia 1079 r. w kościele na Skałce w Krakowie. Jego porąbane na części ciało wg podań miało się cudownie zrosnąć. Kanonizowany w 1253 r., wspominany jest 8 maja. W pierwszą niedzielę po tym dniu procesja z Wawelu (gdzie przechowuje się relikwie biskupa) przechodzi na Skałkę, do sanktuarium poświęconego świętemu. Drugie sanktuarium znajduje się w jego rodzinnym Szczepanowie.

Św. Jacek Odrowąż (1183–1257), dominikanin, przyjęty do zakonu osobiście przez św. Dominika. Założyciel pierwszego klasztoru tego zgromadzenia w Polsce (w Krakowie przy kościele parafialnym Świętej Trójcy) oraz wielu innych klasztorów na ziemiach polskich, w Prusach i na Rusi. Kanonizowany w 1594 r., swoje święto ma 17 sierpnia. Relikwie św. Jacka znajdują się w kaplicy pod jego wezwaniem przy krakowskim kościele Dominikanów.

Św. Kinga (Kunegunda, 1234–92), córka króla Węgier Beli IV, żona księcia krakowskiego Bolesława Wstydliwego, któremu wg legendy wniosła w posagu sól węgierską, odnalezioną w Bochni i Wieliczce. Ślubowała zachować czystość w mał-

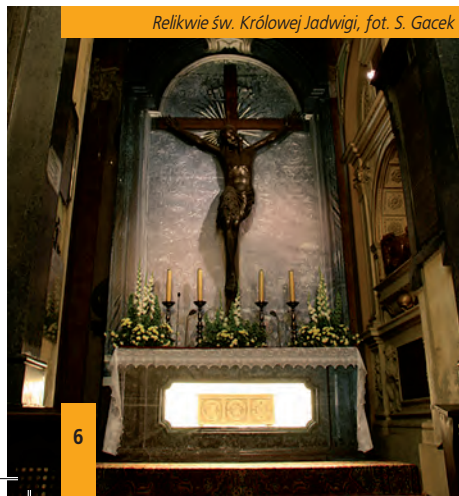
Św. Stanisław, fot. arch. Sanktuarium w Szczepanowie

żeństwie, a po śmierci męża wstąpiła w 1280 r. do założonego przez siebie klasztoru Klarysek w Starym Sączu, gdzie zmarła. Tam znajdują się jej relikwie oraz sanktuarium. Kanonizowana w 1999 r. przez Jana Pawła II, jest patronką Polski i Litwy oraz diecezji tarnowskiej. Wspominana 24 lipca.

Św. Królowa Jadwiga Andegaweńska (1374–99), córka króla Ludwika Węgierskiego, żona króla polskiego Władysława Jagiełły, patronka Polski. Poświęciła swą młodość, aby przyczynić się do chrystianizacji ostatniego pogańskiego kraju w Europie, tj. Litwy, wychodząc za mąż za Jagiełłę, zamiast za Wilhelma Habsburga, z którym była zaręczona od wczesnego dzieciństwa. Ufundowała wiele kościołów, otaczała opieką studentów i Akademię Krakowską, której zapisała swe klejnoty. Ogłoszona błogosławioną, a następnie świętą (w 1997 r. w Krakowie) przez Jana Pawła II. Wspominana 8 czerwca.

Św. Jan Kanty (1390–1473), pochodzący z Kęt ksiądz i profesor Akademii Krakowskiej, patron Polski, archidiecezji krakowskiej, Krakowa i Kęt, a także

Relikwie św. Królowej Jadwigi, fot. S. Gacek

Św. Szymon z Lipnicy, fot. P. Barszczowski

profesorów, nauczycieli, studentów, szkół katolickich i „Caritasu”. Słynął z pobożności i pracowitości, zachęcał do częstego przyjmowania komunii św. Beatyfikowany w 1680 r., a ogłoszony świętym w 1767 r. Jego relikwie znajdują się w kościele św. Anny w Krakowie. Wspominany 20 października.

Św. Szymon z Lipnicy (między 1435 a 1440 – 1482), bernardyn w krakowskim klasztorze tego zgromadzenia, znany z pobożności i żarliwych, mądrych kazań oraz życia w ascezie. Zmarł podczas epidemii cholery w Krakowie, opiekując się chorymi. Beatyfikowany w 1685 r., a kanonizowany w 2007 r. przez Benedykta XVI. Jest patronem Krakowa i studentów, a jego wspomnienie przypada na 18 lipca. Relikwie świętego przechowuje się w Krakowie w kościele Bernardynów, a sanktuarium znajduje się w jego rodzinnej Lipnicy Murowanej.

Św. Kazimierz Jagiellończyk (1458–84), urodzony na Wawelu syn króla Kazimierza Jagiellończyka, patron Polski i Litwy. Był wychowywany przez Jana Długosza oraz znanego humanistę Filipa Kallimacha. Przeposabiany przez ojca do władzy, zasłynął sprawiedliwością i praworządnością jako jego namiestnik w Koronie, a następnie Wielkim Księstwem Litewskim. Został kanonizowany w 1604 r. i do tej pory jest jedynym świętym o tym imieniu. Wspominany jest 4 marca. Jego relikwie znajdują się w Wilnie.

Św. Rafał Kalinowski (Józef Kalinowski, 1835–1907), pochodził z Wilna. Jako porucznik carskiego wojska przyłączył się do powstania styczniowego za co skazano go na karę śmierci, zamienioną na katorgę na Syberii. W 1877 r. wstąpił

Św. Kazimierz, fot. S. Gacek

do zakonu karmelitów bosych. Założył klasztor w Wadowicach, gdzie długo był przeorem i gdzie zmarł. Znany był z żarliwej wiary oraz propagowania kultu Matki Bożej Szkaplerznej. Beatyfikowany (1983) i kanonizowany (1991) przez Jana Pawła II. Wspominany 20 listopada. Jego relikwie przechowywane są w poświęconym mu sanktuarium w Czernej.

Św. Brat Albert (Adam Chmielowski, 1845–1916), powstaniec styczniowy, malarz, założyciel zakonów albertynów i albertynek. Zastąpił dzięki opiece nad krakowskimi nędzarcami i bezdomnymi, wśród których zamieszkał. Przyjaciół wielu znanych malarzy (braci Gierymskich, J. Chełmońskiego, L. Wyczółkowskiego, S. Witkiewicza), namalował m.in. sławny wizerunek Chrystusa *Ecce Homo*, przechowywany w kościele Alertynek w Krakowie (Sanktuarium Ecce Homo i św. Brata Alberta). Założył domy zgromadzeń w Tatrach (na Kałatówkach). Beatyfikowany (1983) i kanonizowany (1989) przez Jana Pawła II. Wspominany 17 czerwca.

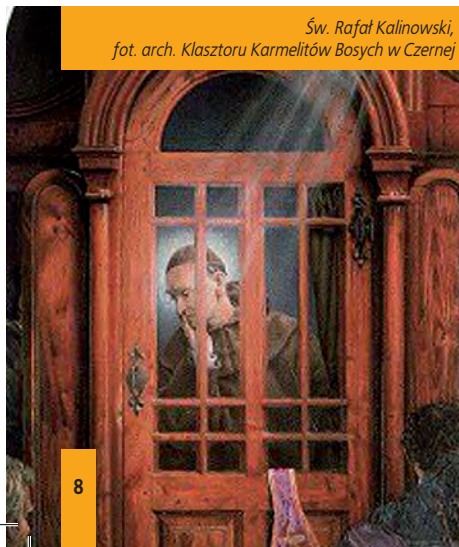
Św. Maksymilian Maria Kolbe (Rajmund Kolbe, 1894–1941), franciszkanin, założyciel klasztoru w Niepokalanowie pod Warszawą, czasopism

Rycerz Niepokalanej i *Mały Dziennik* oraz stowarzyszenia świeckiego Rycerzy Niepokalanej. Przez kilka lat przebywał na misjach w Japonii. Poniósł męczeńską śmierć głodową w Auschwitz, dobrowolnie zastępując współwięźnia. Beatyfikowany w 1971 r., a kanonizowany przez Jana Pawła II w 1982 r.; jego święto obchodzone jest 14 sierpnia. W podoświęcimskich Harmężach znajduje się ośrodek jego kultu – Centrum św. Maksymiliana.

Św. Siostra Faustyna (Helena Kowalska, 1905–38), zakonnica Zgromadzenia Matki Bożej Miłosierdzia w Warszawie i Krakowie, wizjonerka i mistyczka, autorka *Dzienniczek*, w których spisywała swe objawienia. Wzywała do kultu Miłosierdzia Bożego, w tym ustanowienia święta Miłosierdzia Bożego, to wg jej wizji powstał obraz *Jezu ufam Tobie*. Pochowana na krakowskich Łagiewnikach, w klasztorze, obok którego wzniesiono Sanktuarium Bożego Miłosierdzia. Beatyfikowana (1993) i kanonizowana (2000) przez Jana Pawła II. Wspominana 5 października.

Bł. Aniela Salawa (1881–1922), pochodziła z wielodzietnej rodziny z Sieprawia i pracowała jako służąca w Krakowie. Była głęboko zaangażowana w życie religijne, złożyła śluby

Św. Rafał Kalinowski,
fot. arch. Klasztoru Karmelitów Bosych w Czernej

Św. Brat Albert na obrazie L. Wyczółkowskiego,
fot. arch. Sanktuarium Ecce Homo w Krakowie

Św. Siostra Faustyna,
fot. arch. Zgromadzenia Sióstr Matki Bożej Miłosierdzia

Św. Maksymilian Maria Kolbe,
fot. arch. Wikimedia

czystości, codziennie przystępowała do komunii św. W 1912 r. rozpoczęła nowicjat Trzeciego Zakonu Św. Franciszka i złożyła przysięgę w 1913 r. Podczas I wojny światowej opiekowała się rannymi żołnierzami i jeńcami wojennymi. Sama długo chorowała i zmarła w biedzie. Zapisem jej głębokiego życia duchowego są *Dzienniki*. W 1991 r. beatyfikowana przez Jana Pawła II. Jej sanktuarium znajduje się w Sieprawiu, a relikwie - w krakowskim kościele Franciszkanów.

Bł. Karolina Kózkówna (1898–1914), życie spędziła w rodzinnej Zabawie, działając aktywnie na polu religijnym, pomagała proboszczowi organizować życie parafialne. Podczas I wojny światowej została zamordowana przez rosyjskiego żołnierza – zginęła, broniąc swej czystości. Beatyfikowana w 1987 r. w Tamowie przez Jana Pawła II, jest uznawana za patronkę diecezji tarnowskiej. Jej wspomnienie przypada na 18 listopada, a sanktuarium mieści się w Zabawie.

Grób bł. Anieli Salawy, fot. S. Gacek

U STÓP KATEDRY NA WAWELU – SANKTUARIA KRAKOWA I OKOLIC

KATEDRA NA WAWELU I SANKTUARIUM ŚW. STANISŁAWA NA SKAŁCE

Wieża katedry św. Stanisława i św. Wacława górują nad Krakowem z wawelskiego wzgórze. Tu od powstania biskupstwa krakowskiego, przed ponad tysiącem lat, stała najważniejsza świątynia miasta i całej diecezji. Przez wieki katedra wawelska była symbolem państwa i narodu polskiego jako miejsce koronacji i spoczynku królów Polski, a następnie nekropolia bohaterów narodowych i wieszczów. Największe święta kościelne oraz ważne wydarzenia w życiu narodu oznajmia stąd całemu miastu sławny, ważący 11 ton dzwon Zygmunta, zawieszony na wieży świętymi. W wawelskiej katedrze złożono relikwie dwojga świętych patronów: św. Stanisława ze Szczepanowa, biskupa i męczennika, oraz św. Jadwigi Królowej Polski. Dlatego od wieków kościół katedralny na Wawelu jest jednym z najważniejszych miejsc pielgrzymek religijnych i patriotycznych.

Główne uroczystości religijne, związane z postacią św. Stanisława, odbywają się 8 maja, zgodnie z tradycją i bullą kanonizacyjną, wydaną przez papieża Innocentego IV w 1253 r. Tego dnia w katedrze sprawowana jest specjalna msza św., natomiast w pierwszą niedzielę po 8 maja ulicami miasta przechodzi uroczysta procesja z Wawelu na Skałkę, tj. miejsce męczeńskiej śmierci biskupa Stanisława. Procesji przewodzi arcybiskup krakowski. Godność ta, jedna z najbardziej prestiżowych w Kościele polskim, ma znaczenie symboliczne. Przez wieki sprawowali ją przedstawiciele możnych rodów. Uwieńczeniem wielkiej historii katedry wawelskiej było powołanie jej ówczesnego gospodarza,

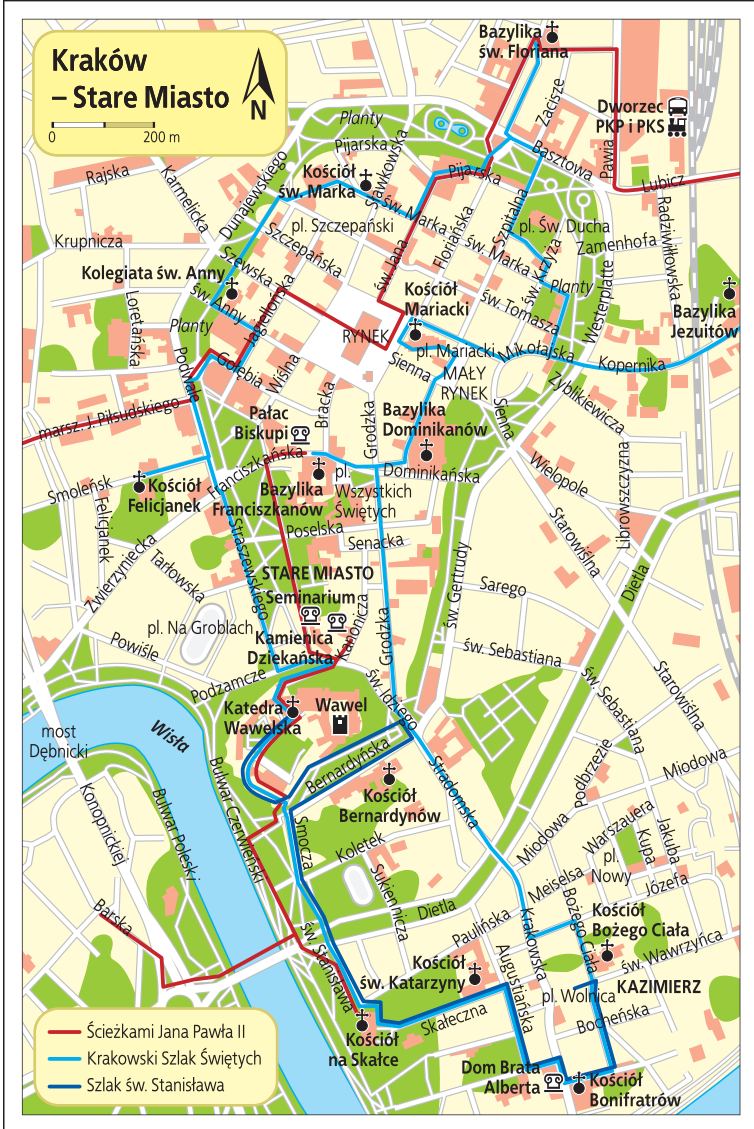

Katedra na Wawelu, fot. arch. UMWM

kardynała Karola Wojtyły, na Stolicę Piotrową w 1978 r. On też, już jako Ojciec Święty Jan Paweł II, odwiedzał „swoją” katedrę jeszcze siedmiokrotnie, w trakcie kolejnych pielgrzymek do Ojczyzny w latach 1979, 1983, 1987, 1991, 1997, 1999 i w 2002 r.

Inne ważne uroczystości w katedrze na Wawelu odbywają się 8 czerwca, tj. w dniu wspomnienia św. Jadwigi Królowej, patronki Krakowa i Polski. Jej relikwie spoczywają w ołtarzu pod cudownym krucyfiksem, przed którym królowa wielokrotnie się modliła. Prawie miesiąc później, 4 lipca, obchodzona jest rocznica poświęcenia katedry, a w dniu 28 września wspominany jest jej drugi święty patron – św. Wacław Czeski, uznawany za narodowego bohatera Czech i męczennika za wiarę – był on czeskim księciem, zgładzonym przez swego brata Bolesława w 935 r.

Jak wspomniano wcześniej, drugim miejscem związanym z kultem św. Stanisława jest jego **sanktuarium na Skałce**. W tym miejscu stoi

Katedra na Wawelu i Sanktuarium św. Stanisława na Skatce

Krypta Zasłużonych w kościele na Skalce, fot. S. Gacek

dziś klasztor Paulinów i kościół św. Michała Archanioła i św. Stanisława. Paulini opiekują się sanktuarium na Skalce już od 1472 r. Obecna późnobarokowa świątynia, tytułowana bazyliką, pochodzi z XVIII w., lecz w miejscu tym już w XI stuleciu stała romańska kaplica. Tam, z nakazu króla Bolesława Śmiałego, biskup Stanisław ze Szczepanowa został zamordowany, a jego szczątki porąbano na kawałki. Zgodnie z legendą – członki męczennika rosły się cudownie, tak jak kiedyś miała zrosnąć się rozbita na dzielnice Polska. Szczątki biskupa jeszcze przed kanonizacją, w XII w., przeniesiono na Wawel. Mimo to Skalka pozostała ważnym miejscem jego kultu. Co roku odbywają się tu uroczystości związane z odpustem 8 maja, a w oktawie (w ciągu ośmiu dni) po tym dniu procesje obchodzą tzw. Sadzawkę św. Stanisława. Inny odpust na Skalce odbywa się 29 września w święto św. Michała Archanioła.

¶ Parafia Archikatedralna św. Stanisława Biskupa i Męczennika i św. Wacława, Wawel 3, 31-001 Kraków, tel.: (0-12) 429 33 27, www.wawel.diecezja.pl; **Sanktuarium św. Stanisława BM na Skalce** – kościół i klasztor oo. Paulinów, ul. Skaleczna 15, 31-065 Kraków, tel.: (0-12) 42172 44, faks: (0-12) 423 09 48, www.skalka.paulini.pl

SANKTUARIUM BOŻEGO MIŁOSIĘDZIA W KRAKOWIE-ŁAGIEWNIKACH

Choć sława krakowskiego Sanktuarium Bożego Miłosierdzia sięga dziś najdalszych krańców świata, przyciągając wiernych pielgrzymów ze wszystkich kontynentów, jego historia jest krótka. Pierwszy kościół oraz klasztor Zgromadzenia Sióstr Matki Bożej Miłosierdzia powstał z fundacji księcia Aleksandra Lubomirskiego pod koniec XIX w. W tym klasztorze żyła i zmarła św. Faustyna Kowalska, której Jezus objawił się odziany w białą szatę. Na podstawie jej wizji powstał sławny obraz Jezusa Miłosiernego, na którym wznosi on prawą rękę w geście błogosławieństwa, a lewą dotyka serca, zaś z rozchyłonej szaty na piersiach wychodzą promienie: czerwony i żółty (wizerunek zwany *Jezu ufam Tobie*). Siostra Faustyna już za życia, zgodnie z posłannictwem jej przekazanym, szerzyła orędzie Bożego Miłosierdzia. Dbał o to szczególnie kardynał Karol Wojtyła, za sprawą którego wszczęto proces beatyfikacyjny siostry Faustyny. Jan Paweł II w 1993 r. wyniósł ją na ołtarze jako błogosławioną, a w 2000 r. – jako świętą.

Sanktuarium Bożego Miłosierdzia w Łagiewnikach, fot. A. Błaszczak

Sanktuarium w Łagiewnikach – modlitwa siostr, fot. arch. Zgromadzenia Sióstr Matki Bożej Miłosierdzia

Obecnie relikwie świętej mistyczki spoczywają pod słynącym łaskami obrazem Jezusa Miłosiernego w kaplicy klasztornej. W latach 1999–2002 wzniesiono nowoczesną bazylikę dla coraz większych rzesz pielgrzymów. Kościół został konsekrowany 17 sierpnia 2002 r. przez papieża Jana Pawła II. Ojciec Święty dokonał wtedy zawierzenia całego świata Bożemu Miłosierdziu.

Najważniejszym świętem w Sanktuarium, zgodnie z objawieniami przekazanymi św. Faustynie, jest niedziela Miłosierdzia Bożego, wypadająca w pierwszą niedzielę po Wielkanocy, a także dzień wspomnienia świętej – 5 października.

■ Sanktuarium Bożego Miłosierdzia w Krakowie-Łagiewnikach, ul. Siostry Faustyny 3, 30-420 Kraków, tel.: (0-12) 266 58 59, 266 23 68, 252 33 33, www.milosierdzie.pl; **Dojazd**: sanktuarium znajduje się w pobliżu głównej drogi wylotowej w kierunku Zakopanego, wzdłuż której jeżdżą z centrum miasta tramwaje linii nr 8, 19, 22, 23 i 40. Obok jest stacja kolejowa Kraków-Borek Fałęcki. Do sanktuarium można dojechać samochodem od ulicy Zakopiańskiej, ulicą Siostry Faustyny lub nową trasą – ulicami Tischnera i Turowicza od strony ronda A. Matecznego lub ulicą Myślenicką od południowej obwodnicy

autostradowej Krakowa. **Baza noclegowa**: Dom Duszpasterski Sanktuarium Miłosierdzia Bożego w Krakowie-Łagiewnikach, ul. Siostry Faustyny 3, 30-420 Kraków, tel.: (0-12) 252 33 00, faks: (0-12) 263 79 97, www.pastoralodge.com.pl; **Baza gastronomiczna**: przy Domu Duszpasterskim działa kawiarnia i samoobsługowa restauracja z daniami kuchni polskiej, rezerwacja: tel.: (0-12) 252 33 26.

SANKTUARIUM KRZYŻA ŚWIĘTEGO W MOGILE

W wielkiej krakowskiej dzielnicy mieszkaniowej – Nowej Hucie – stoi od niemal 800 lat sławny klasztor Cystersów. Od kilku wieków znajduje się tu otoczony ciężą krucyfiksz, za którego sprawą miejsce zyskało status Sanktuarium Krzyża Świętego.

Cystersi przybyli pod Kraków w 1222 r., sprowadzeni przez biskupa krakowskiego, Iwona Odrowąża. Wzniesli tu opactwo z kościołem św. Wacława. Wielka, trójnawowa bazylika z transeptem, choć wiele razy przebudowywana, zachowała liczne cechy późnoromańskie. Do prezbiterium przylega kaplica z krucyfiksem uznawanym za cudowny, czczonym od czasów opata Jana (1333–56) i króla Kazimierza Wielkiego, którego wspominał opat miał

*Ołtarz w sanktuarium Krzyża Świętego,
fot. S.Gacek*

napominać. W późniejszym okresie o rozwój kultu zadbał przede wszystkim opat Erazm Ciołek (w początku XVI w.). Ostatecznie w 1732 r. papież Klemens XII wydał specjalne postanowienie, by przy ołtarzu krucyfiksu co piątek odprawiano msze św. z odpustem za zmarłych. Od tego czasu przybywa tu wielu wiernych, o czym świadczą liczne wota wokół krucyfiksu. Jednym z nich jest krzyż pectoralny (noszony na piersi) Jana Pawła II, ofiarowany przez kardynała Stanisława Dziwisza – wykonawcę testamentu papieża. Ojciec Święty, nim został wybrany na Stolicę Piotrową, często przybywał do Mogiły. Warto wiedzieć, że także kolejny papież, Benedykt XVI, jeszcze jako kardynał Joseph Ratzinger był tu w 1980 r. wraz z delegacją Episkopatu Niemiec. Najważniejszym świętem w sanktuarium jest odpust w uroczystość Podwyższenia Krzyża Świętego, tj. 14 września. Obchody święta

Stanisław Samostrzelnik

Odwiedzając sanktuarium w Mogiłę, nie sposób nie dostrzec zdobiących prezbiterium kościoła malowideł. Są one uznawane za jedno z najcenniejszych renesansowych dzieł malarstwa ściennego w Polsce. Twórcą polichromii był jeden z cystersów – Stanisław Samostrzelnik, zwany bratem Stanisławem z Mogiły (ok. 1490–1541). Rzemiosła malarstwa nauczył się w mogińskim klasztorze i tu także powstały jego najsłynniejsze dzieła. Oprócz malowideł w kościele, spod jego pędzla wyszły również wspaniałe, do dziś zachowane polichromie w gotyckich pomieszczeniach klasztornych. Zajmował się także iluminatorstwem – ilustrując książki. Do naszych czasów zachowało się siedem rękopisów, które ozdobił pięknymi miniaturami. Jego talent szybko przyciągnął uwagę możnych protektorów: biskupa krakowskiego Piotra Tomickiego oraz kanclerza wielkiego koronnego Krzysztofa Szydłowieckiego. Dla tego ostatniego Samostrzelnik wykonał wiele dzieł malarskich – prawdopodobnie także polichromie zdobiące zamek i kolegiatę w rodowej siedzibie Szydłowieckich, tj. w Szydłowcu.

zaczynają się w wigilię tego dnia nieszporami pontyfikalnymi po łacinie, ale najważniejsza liturgia sprawowana jest w pierwszą niedzielę po 14 września przy ołtarzu polowym, wzniesionym po pielgrzymce papieża Jana Pawła II do Mogiły w 1979 r.

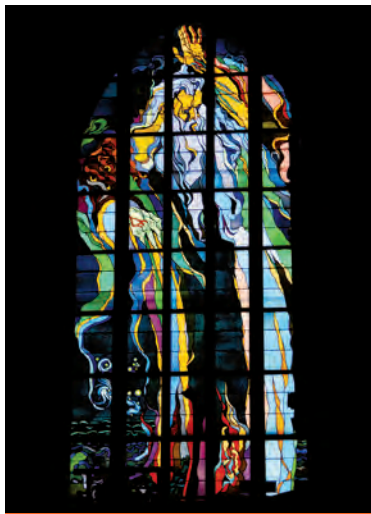
11 Sanktuarium Krzyża Świętego – Opactwo Cystersów w Krakowie-Mogiłę, ul. Klasztorna 11, 31-979 Kraków, tel.: (0-12) 644 23 31, 644 69 92, faks: (0-12) 644 10 45, www.mogila.cystersi.pl; **Dojazd:** klasztor Cystersów z Sanktuarium Krzyża Świętego znajduje się przy ulicy Klasztornej, wiodącej do mostu Wandy, który łączy Nową Hutę z dzielnicami Krakowa położonymi za Wisłą – Rybitwami oraz Płaszowem. W pobliżu przebiega aleja Jana Pawła II, prowadząca na wschód od placu Centralnego. Wzdłuż niej kursują tramwaje (z centrum miasta linia nr 15), a pod sam klasztor można dojechać autobusami miejskimi nr 123 i 153 z centrum Nowej Huty (al. Przyjaźni).

Z PIELGRZYMKĄ ZE STAREGO KRAKOWA DO NAJMŁODSZEGO SANKTUARIUM

Krakowskie Stare Miasto oraz otaczające je dzielnice są pełne kościołów. Wiele z nich to także mniej znane sanktuaria, gdzie wciąż otacza się słynące łaskami obrazy – najczęściej Matki Bożej. Spacerując po Starym Mieście, można odwiedzić kilka z nich.

Obok pałacu biskupów krakowskich (ul. Franciszkańska 3), rozstawionego spotkaniami papieża Jana Pawła II z młodzieżą podczas jego kolejnych wizyt w Krakowie, znajduje się klasztor Franciszkanów z kościołem św. Franciszka z Asyżu. Ta jedna z najstarszych gotyckich świątyń w mieście powstała z fundacji księcia Bolesława Wstydliwego po 1241 r. Do kościoła przylega **kaplica Matki Bożej Bolesnej** z cudownym obrazem MB Bolesnej, zwanej **Smętną Dobrodziejką Krakowa**. Piękny gotycki obraz pochodzi z początku XVI w., a od 1908 r. zdobią go korony papieskie. Uroczystość Matki Bożej Bolesnej obchodzona jest tu 15 września, a w każdą trzecią niedzielę marca, czerwca, września i grudnia odprowadzane jest nabożeństwo drózek MB Bolesnej. Do tutejszego bractwa maryjnego należała m.in. Marianna Kolbe (matka św. Maksymiliana) oraz bł. Aniela Salawa. W latach 1919–22 członkiem wspólnoty krakowskich franciszkanów był św. Maksymilian Maria Kolbe.

¶ Bazylika mniejsza św. Franciszka z Asyżu oo. Franciszkanów, pl. Wszystkich Świętych 5, 31-004 Kraków, www.ofmconv.pl/bazylika/index.htm
Od klasztoru franciszkanów wzdłuż Plant – mijając Pałac Biskupi oraz Collegium Novum Uniwersytetu Jagiellońskiego – można dojść do ulicy Kapucyńskiej, prowadzącej do kościoła i klasztoru Kapucynów z **Sanktuarium MB z Loreto**. Od razu rzuca się w oczy, stojący na prawo od wejścia do kościoła, Domek Loretański z początku XVIII w. Miejsce to ma znacznie nie tylko religijne – krążanki wokół Domku

Witraż Bóg Ojciec w kościele Franciszkanów w Krakowie, fot. S. Gacek

zwane są „Campo Santo patriotycznego Krakowa”, bowiem tu odbyło się wiele uroczystości patriotycznych, tu też umieszczono liczne tablice i epitafia upamiętniające ofiary wojen i reżimów. Na krążgankach Domku zostały uroczyste poświęcone pałasze wodzów powstania z 1794 r., w tym Tadeusza Kościuszki.

¶ Kościół i klasztor oo. Kapucynów, ul. Loretańska 11, 31-114 Kraków, tel.: (0-12) 422 48 03, www.kapucyni.krakow.pl

Niedaleko klasztoru Kapucynów, przy ulicy Karmelickiej, wznosi się duży kościół pw. NMP wraz z klasztorem Karmelitów Trzewickowych. Jest to zarazem **sanktuarium Matki Bożej Piaskowej**. Jej wizerunek powstał ok. 1500 r. i – wg legendy – został cudownie ukończony, gdy artysta przerwał na chwilę prace przy ledwie zaczęтым szkicu. Wizerunek Maryi ocalał z pożarów, m.in. z pożogi wzniesonej przez Szwedów w 1655 r. Przed nim modlił się

Stopka królowej Jadwigi

Kościół Karmelitów, a zarazem Sanktuarium Matki Bożej Piaskowej, związany jest nie tylko z kultem maryjnym, lecz także – dzięki legendzie – z fundatorką kościoła i klasztoru: św. Jadwigą Królową. W jednym z kamieni wmurowanych w ścianę kaplicy od strony ulicy Garbarskiej widnieje odcisk stopy. Wedle krakowskiej tradycji, Jadwiga podarowała tu złotą klamrę ze swego trzewika kamieniarzowi, który poskarżył się, że nie ma pieniędzy na lekarza dla ciężko chorej żony. Zdejmując klamrę, królowa wsparła stopę na kamieniu – a po jej odejściu zdumiony kamieniarz zobaczył, że w tym miejscu pozostał odbity ślad stopy.

król Jan III Sobieski z żoną Marysienką podczas marszu na Wiedeń w 1683 r., ślubując fundację klasztorów Sakramentek i Kapucynów w Warszawie. Obraz udekorowano koronami papieskimi w 1883 r. Ze względu na znaczenie kultu, jakim otaczano wizerunek Maryi, kościół Karmelitów zyskał w 1997 r. (dzięki papieżowi Janowi Pawłowi II) tytuł bazyliki mniejszej. Główna uroczystość ku czci Matki Bożej odbywa się 16 lipca, w święto MB Szkaplerznej, której obraz również znajduje się w jednej z kaplic kościoła. Inne odpusty przypadają 31 maja (Nawiedzenie NMP) oraz 8 września (Narodzenie NMP).

¶ Parafia Nawiedzenia NMP, ul. Karmelicka 19, 31-131 Kraków, tel.: (0-12) 632 67 52, faks: (0-12) 632 69 70, www.parafia.karmelci.pl

Od kościoła Karmelitów można wrócić na Stare Miasto i przez plac Szczepański udać się do kościółka św. Jana Chrzciciela i św. Jana Ewangelisty na rogu ulic św. Tomasza i św. Jana. Świątynia, pierwotnie romańsko-gotycka, przebudowana na barokową, należy do sióstr prezentek i mieści **Sanktuarium Matki Bożej od Wykupu Niewolników**, zwanej Matką Wolności lub MB Świętojańską. Obok obrazu Maryi z początku XVI w. wiszą kajdany, którymi skutym był więzień skazany na śmierć – wg tradycji w trakcie modlitwy do Maryi łańcuchy same opa-

dły, uwalniając skazańca. Obraz został koronowany w 1965 r. przez kardynała Karola Wojtyłę. Najważniejsze święta w sanktuarium to: święto MB od Wykupu Niewolników (24 września), wspomnienie Ofiarowania NMP (uroczystość patronalna prezentek; 21 listopada), rocznica koronacji obrazu (9 maja) i dwa odpusty w święta św. Jana.

¶ Parafia św. Jana Chrzciciela i św. Jana Ewangelisty, ul. św. Jana 7, 31-017 Kraków, www.prezentki.opoka.net.pl

Następne sanktuarium na Starym Mieście to kościół Świętej Trójcy z klasztorem Dominikanów u zbiegu ulic Stolarskiej i Dominikańskiej. W kaplicy przylegającej do prawej nawy znajduje się obraz Matki Bożej Różańcowej, sprowadzony z Rzymu i koronowany w 1921 r. Jest to kopia sławnego rzymskiego wizerunku z kościoła Santa Maria Maggiore. Swoje święto **Sanktuarium Matki Bożej Różańcowej** ma 8 października. Marmurowe schody po lewej stronie kościoła wiodą do kaplicy umieszczonej nad zakrystią, gdzie spoczywają szczątki

Ogrojec w kościele Karmelitów w Krakowie, fot. S. Gacek

Grób św. Jacka Odrowąża, fot. S. Gacek

Kościół MB Nieustającej Pomocy, fot. S. Gacek

patrona Polskiej Prowincji Dominikanów, św. Jacka Odrowąża – zgodnie z kalendarzem liturgicznym jego święto przypada 17 sierpnia.

¶ Bazylika Trójcy Świętej oo. Dominikanów, ul. Stolarska 12, 31-043 Kraków, tel.: (0-12) 423 16 13 (centrala), redakcja@krakow.dominikanie.pl, www.krakow.dominikanie.pl

Kolejne ważne krakowskie sanktuarium mieści się na Kazimierzu. Spod klasztoru Dominikanów najlepiej udać się tam ulicą Grodzką pod Wawel, a następnie ulicami Stradomską i Krakowską. Stąd do kościoła **św. Katarzyny Aleksandryjskiej** – ale i na Skalkę (zob. s. 10) – prowadzi ulica Skaleczna. Wielka gotycka świątynia należy do zakonu augustianów. Tu znajduje się – namalowany na ścianie kaplicy, przylegającej od strony północnej do kościoła – średniowieczny fresk: **cudowny obraz Matki Bożej Pocieszenia**, zwanej Pocieszycielką Strapionych. Jej święto przypada 4 września; to tradycyjna uroczystość augustiańska obchodzona od XV w. Poza tym czci się tu patronkę świątyni (odpuść 25 listopada), św. Augustyną (28 sierpnia) oraz św. Ritę (22 maja).

¶ Parafia św. Katarzyny Aleksandryjskiej, ul. Augustiańska 7, 31-064 Kraków, tel.: (0-12) 430 62 42, <http://parafia.augustianie.pl>

Jeszcze jedno sanktuarium maryjne znajduje się po drugiej stronie Wisły, w dzielnicy Podgórze. Spod kościoła św. Katarzyny można się udać ulicami Skaleczną i Krakowską do mostu Piłsudskiego, następnie przez plac Niepodległości do ulicy Zamoyskiego, przy której wznosi się okazały ceglany kościół i klasztor Redemptorystów – **Sanktuarium Matki Bożej Nieustającej Pomocy**. Świątynia powstała na początku XX w. wg projektu znanego architekta, Jana Sas-Zubrzyckiego, zaś cudowny obraz MB jest kopią ikony z IX lub XII stulecia, przewiezioną do Rzymu i następnie (od 1865 r.) powierzonej opiece redemptorystów, którzy zgodnie z nakazem papieża Piusa IX krzewią jej kult na całym świecie. W krakowskim Sanktuarium MB Nieustającej Pomocy od 1952 r. trwa nieustanna nowenna, a przed obrazem często modliła się bł. Aniela Salawa oraz Karol Wojtyła. Najważniejszy odpuść odbywa się tu 27 czerwca.

Z pielgrzymką ze starego Krakowa do najfidojszego sanktuarium

Wnętrze sanktuarium Ecce Homo, fot. arch. KCK

¶ Parafia i Sanktuarium MB Nieustającej Pomocy, ul. Zamojskiego 56, 31-064 Kraków, tel.: (0-12) 656 29 10, www.redemptorysci.krakow.pl
Od sanktuarium MB Nieustającej Pomocy można przejść do ronda A. Matecznego, a stamtąd szybko dojechać tramwajem (nr 8, 23, 40) do niedlegleśnego Sanktuarium Bożego Miłosierdzia w Krakowie-Łagiewnikach (zob. s. 12).

W DRODZE DO SANKTUARIUM KRZYŻA ŚWIĘTEGO W MOGILE

Udając się do Mogiły z tamtejszym klasztorem Cystersów i Sanktuarium Krzyża Świętego, można odwiedzić kilka mniej znanych sanktuariów, znajdujących się w północnych dzielnicach Krakowa. Najbliżej centrum, zaledwie 200 m od głównego dworca kolejowego i autobusowego, przy ulicy Rakowickiej 18 stoi kościół Niepokalanego Poczęcia Najświętszej Maryi Panny wraz z klasztorem Karmelitów Bosych. Świątynia wzniesiona w latach 1907–32 służy jako Sanktuarium św. Józefa Oblubieńca NMP, jednego z patronów Krakowa. Odpust jemu poświęcony odbywa się 19 marca. Inne odpusty w karmelitańskiej świątyni przypadają 8 grudnia (uroczystość Niepokalanego Poczęcia NMP) oraz 16 lipca (święto MB Szkaplerznej).

¶ Sanktuarium św. Józefa Oblubieńca NMP przy kościele Niepokalanego Poczęcia NMP, klasztor Karmelitów Bosych, ul. Rakowicka 18, 30-960 Kraków, tel.: (0-12) 424 04 10, faks: (0-12) 294 45 01, krakow@karmel.pl, www.karmel.pl

Od kilkunastu lat wzrasta w Krakowie i w całej Polsce kult św. Brata Alberta – Adama Chmielowskiego. Poświęcone mu Sanktuarium Ecce Homo znajduje się przy drodze wylotowej w kierunku Kielc i Warszawy – na rogu ulicy Woronicza i alei 29 Listopada (dojazd licznymi autobusami komunikacji miejskiej, m.in. z dworca kolejowego linia 105). Przechowywany jest tu obraz *Chrystusa Ubiczowanego Ecce Homo*, namalowany przez brata Alberta, oraz relikwie świętego, a także doczesne szczątki bł. siostry Bernardyny (założycielki zgromadzenia albertynek). W każdy piątek przed Niedzielą Palmową odbywa się tu odpust ku czci Chrystusa Ecce Homo, 17 czerwca przypada uroczystość odpustowa św. Brata Alberta, a 22 września to wspomnienie bł. siostry Bernardyny.

¶ Sanktuarium Ecce Homo św. Brata Alberta, ul. Woronicza 10, 31-409 Kraków, tel.: (0-12) 413 55 99, www.albertyni.pl/sanktuarium.php
Najślawniejszym nowym kościołem w Nowej Hucie jest tzw. **Arka Pana**, czyli kościół Matki Bożej Królowej Polski w Krakowie-Bieńczykach.

Wnętrze sanktuarium MB Fatimskiej, fot. S. Gacek

Jego historia i historia pierwszej parafii nowohucuckiej sięga 1952 r. i jest ściśle związana z osobą Karola Wojtyły, który popierał starania mieszkańców o budowę świątyni. Władze komunistyczne nie chciały dopuścić, aby w socjalistycznym nowym mieście, jakim miała być Nowa Huta, stanął jakikolwiek kościół. Ostatecznie jednak musiały ustąpić i kardynał Wojtyła mógł w 1977 r. poświęcić gotową świątynię. Dziś jest to także **Sanktuarium Matki Bożej Fatimskiej**, z jej cudowną figurą czczoną w tutejszej kopii groty fatimskiej. Najważniejsze odpusty w Arce Pana odbywają się 3 maja (uroczystość MB Królowej Polski) oraz 13 września (MB Fatimskiej).

¶ **Parafia Arki Pana**, ul. Obrońców Krzyża 1, 31-831 Kraków, tel.: (0-12) 644 06 24, 649 52 25, www.arkapana.pl. **Dojazd** do sanktuarium (ul. Obrońców Krzyża) zapewniają autobusy komunikacji miejskiej (Alejami Trzech Wieszczów – linia 139). Od Arki Pana można udać się do sanktuarium w Mogile lub za Wisłę, do dzielnicy Płaszów. Tam, przy ulicy Saskiej mieści się kościół Najświętszego Serca Pana Jezusa księży sercanów z **Sanktuarium Matki Bożej Płaszowskiej**. Tutejszy wizerunek Maryi pochodzi z 2. poł. XV w. i aż do 1850 r. przechowywany był w kościele w Czernichowie. W płaszowskim

kościółce znalazł się 80 lat później, a w 1991 r. został koronowany przez kardynała Franciszka Macharskiego. Najważniejsze odpusty odbywają się w drugą niedzielę października (odpust Macierzyństwa MB) oraz w niedzielę po uroczystości Najświętszego Serca Pana Jezusa (uroczystość przypada w piątek po oktawie Bożego Ciała).

¶ **Parafia Najświętszego Serca Pana Jezusa**, ul. Saska 2, 30-715 Kraków, tel.: (0-12) 656 58 04, 290 53 59, www.krakow.sercanie.pl; **Dojazd** licznymi autobusami komunikacji publicznej z centrum (z Ronda Mogińskiego: nr 125 i 425), z Podgórza (pl. Bohaterów Getta: nr 127, 157, 158, 224) i Nowej Huty (nr 148, 163, 174, 178).

Wnętrze sanktuarium MB Płaszowskiej, fot. S. Gacek

OKOLICE KRAKOWA

Blisko Krakowa znajduje się wiele różnych sanktuariów. Poniżej przedstawiono propozycje dwóch tras, umożliwiających odwiedzenie kilku z nich.

Na południe od Krakowa: sanktuaria i „papieska” parafia

Trasa: Wieliczka – Dziekanowice – Gdów – Niegówic – Staniątki – Niepołomic

Ta trasa prowadzi na południowy wschód od Krakowa aż do Niepołomic. Pierwszym przystankiem jest Wieliczka, a właściwie **Sanktuarium Matki Bożej Łaskawej, Księżnej Wieliczki** przy klasztorze Reformatów i kościele pw. Stygmatów św. Franciszka z Asyżu. Cudowny obraz Maryi, czczony od początków istnienia klasztoru (poł. XVII w.), został koronowany w 1995 r. koronami poświęconymi przez papieża Jana Pawła II. Tutejszy odpust odbywa się 2 sierpnia, w tzw. święto Porcjunkuli, czyli Matki Bożej Anielskiej, a kolejny 4 października (św. Franciszka z Asyżu).

¶ **Klasztor i parafia Stygmatów św. Franciszka**, ul. Br. Alojzego Kosiby 31, 32-020 Wieliczka,

tel.: (0-12) 278 18 66 (klasztor), www.wieliczka.ofm.krakow.pl; **Dojazd** z Krakowa zapewniają autobusy podmiejskie (linia nr 2041304) oraz liczne mikrobusy odjeżdżające z okolic Dworca Głównego w Krakowie.

Około 15 km na południe od Wieliczki, przy drodze wojewódzkiej nr 964 do Dobczyc, leżą **Dziekanowice**. Tu znajduje się **Sanktuarium Macierzyństwa Najświętszej Maryi Panny** z cudownym obrazem Matki Bożej Dziekanowskiej z XVII w., czczonego w tutejszym kościele św. Mikołaja

*Sanktuarium MB Łaskawej w Wielicze,
fot. S. Gacek*

Biskupa oraz św. Marii Magdaleny – świątyni wzniesionej w latach 1960–66, poświęconej przez kardynała Wojtyłę, który także poświęcił (już jako Ojciec Święty) korony dla MB Dziekanowskiej, nałożone we wrześniu 1991 r. Ciekawostką jest stojący obok stary kościół, z romańskim prezbiterium z XI–XII w. Odpusty odbywają się tu w święto Macierzyństwa NMP (pierwsza niedziela po 11 października), a także w uroczystość św. Marii Magdaleny (22 lipca) i św. Mikołaja (6 grudnia).

¶ Parafia Macierzyństwa NMP, Dziekanowice 7, 32-410 Dobczyce, tel./faks: (0-12) 271 13 14, www.dziekanowice.diecezja.krakow.pl; **Dojazd** autobusami PKS lub mikrobusami relacji Kraków – Dobczyce.

W dolinie Raby, płynącej u stóp wzgórza z sanktuarium w Dziekanowicach, leży **Gdów**. Z Dziekanowic trzeba tam jechać drogą nr 967 (trasa łącząca Myślenice z Łapczycą przez Dobczyce). W Gdowie, w miejscowym kościele przechowywany jest **cudowny obraz Matki Bożej Gdowskiej**. Jest to XVIII-wieczna kopia obrazu średniowiecznego. Kult Maryi datuje się tu co najmniej od XV w., gdy MB Gdowska miała dwukrotnie ocalić króla Władysława

Pierścień św. Kingi

Dzieje Wieliczki oraz tamtejszej sławnej kopalni soli – a także starszej, choć mniej znanej kopalni soli w Bochni – za sprawą pięknej legendy związane są ze św. Kingą. Według podania, ta węgierska królowa miała wnieść w posagu swemu mężowi, księciu Bolesławowi Wstydliwemu, właśnie kopalnię soli. Nim przybyła do Krakowa, swój pierścień wrzuciła na dno szybu w kopalni soli w węgierskiej prowincji Maramuresz. Po przyjeździe do Małopolski nakazała kopać w miejscu, gdzie dziś znajduje się kopalnia – zależnie od wersji legendy w Bochni lub Wieliczce. Niespodziewanie kopiący trafili pod ziemią na bryłę soli, a w niej zatopiony był pierścień Kingi!

Warneńczyka. W 2004 r. kościół zyskał status sanktuarium maryjnego. Od niedawna dodatkowo dla pielgrzymów otwarto przy kościele Dróżki Różańcowe. Odpusty przypadają: 8 września (Narodzenia NMP), 8 grudnia (Niepokalanego Poczęcia NMP) oraz 17 czerwca (św. Brata Alberta).

¶ Parafia Narodzenia NMP, Sanktuarium MB Gdowskiej, ul. Myślenicka 38, 32-420 Gdów, tel.: (0-12) 451 41 60

Będąc w Gdowie, warto udać się do pobliskiej niewielkiej wsi **Niegowić**, gdzie w latach 1948–49 przebywał jako wikary w miejscowej parafii młody ksiądz – Karol Wojtyła. Można tam zobaczyć jedyny w Polsce pomnik przedstawiający Karola Wojtyłę jako wikarego, stojący obok kościoła, wzniesionego m.in. z jego inicjatywy.

Na północ od Gdowa i Niegowicy, w miejscowości **Staniątka**, znajduje się jedno z najstarszych sanktuariów w Małopolsce. Z Gdowa trzeba udać się drogą nr 966 z powrotem do Wieliczki, a następnie szosą nr 964 w kierunku Niepołomic. W miejscowości Podłęże trzeba skręcić w prawo do Staniątek – sanktuarium oddalone jest o niecałe 2 km od szosy i znajduje się w centrum wsi.

*Ołtarz główny w sanktuarium w Gdowie,
fot. S. Gacek*

Według legendy zatrzymał się tu na odpoczynku św. Wojciech. Początki tutejszego klasztoru sióstr benedyktynek sięgają natomiast roku 1200. W zabytkowym kościele NMP i św. Wojciecha przechowywany jest **cudowny obraz Matki Bożej Bolesnej**. To piękne, gotyckie malowidło pochodzące z Italii koronowane było w 1924 r. przez kardynała Sapiehę koronami papieskimi. Najważniejszy odpust związany jest ze wspomnieniem Matki Bożej Bolesnej i odbywa się 15 września. Z kolei 23 kwietnia obchodzone jest wspomnienie św. Wojciecha, patrona Polski, Czech i Węgier.

¶ Klasztor i kościół ss. Benedyktynek, Staniątki 299, 32-005 Niepołomice, tel.: (0-12) 281 80 58, niepolomice@diecezja.krakow.pl, www.benedyktyнки.com.pl; **Baza noclegowa**: Staniątki – dni skupienia i rekolekcje, noclegi dla pielgrzymów, Staniątki 299, 32-005 Niepołomice, tel.: (0-12) 281 80 58

Ze Staniątek wracamy do drogi nr 964 i jedziemy nią na północny wschód do **Niepołomic**.

Jest to nieduże, lecz dynamicznie miasto na skraju rozległej Puszczy Niepołomickiej, znane ze swych zabytków, m.in. renesansowego zamku królewskiego. Cenną pamiątką architektury jest kościół parafialny Dziesięciu Tysięcy Męczenników, wzniesiony z fundacji Kazimierza Wielkiego w XIV w. Jest to jeden z obiektów na powstającym **Niepołomickim Szlaku Sakralnym** – szlak ma połączyć i ułatwić zwiedzanie najważniejszych zabytków i obiektów sakralnych gminy.

Przy świątyni funkcjonuje **Sanktuarium św. Karola Boromeusza** (biskupa Mediolanu w XVI wieku i gorliwego odnowiciela Kościoła po soborze trydenckim). Dzieje niepołomickiego kultu tego świętego sięgają 1604 r. Wtedy to za jego sprawą władzę w nogach odzyskała Anna Branicka. W 1640 r. wzniesiono przy kościele kaplicę św. Karola Boromeusza i umieszco-

Sanktuarium w Niepołomicach, fot. M. Klag

no w niej cudowny obraz świętego. Kult św. Karola Boromeusza wspierał kardynał Wojtyła szczególnie po soborze watykańskim II, ukazując go jako symbol odnowy i reformy w Kościele. W niepołomickim sanktuarium odbywają się w ciągu roku dwa ważne odpusty: 4 listopada (uroczystość św. Karola) i 22 czerwca (Dziesięciu Tysięcy Męczenników).

¶ Parafia Dziesięciu Tysięcy Męczenników, ul. Piękna 2, 32-005 Niepołomice, tel.: (0-12) 281 10 41, niepolomice@diecezja.krakow.pl, www.niepolomiceskb.diecezja.krakow.pl

Wnętrze sanktuarium w Staniątkach, fot. S. Gacek

Pustelnia karmelitów w Czernej i inne sanktuaria Jury

Trasa: Alwernia – Czerna – Trzebinia – Płoki (mapka, zob. s. 20)

Trasa prowadzi na zachód od Krakowa. Ze stolicy Małopolski najlepiej wyruszyć szosą nr 780 w kierunku Chrzanowa. Po 33 km od Krakowa boczna droga odbija w prawo do starego centrum **Alwerni**. Tam, na stromym wzgórzu, wyrasta wieża kościoła pw. Stygmatów św. Franciszka z Asyżu, obok którego wznosi się klasztor Bernardynów. Tu mieści się **Sanktuarium Pana Jezusa Miłosiernego**. Klasztor został ufundowany w 1616 r. i jest przykładem architektury barokowej. W dobudowanej do kościoła kaplicy Pana Jezusa Miłosiernego znajduje się cudowny obraz – podobno jest to ikona, pochodząca z dworu ostatniego cesarza bizantyjskiego Konstantego XII (1446–53). Sanktuarium w Alwerni jest miejscem, gdzie w Wielkim Tygodniu odgrywane jest Misterium Męki Pańskiej – ale znacznie mniej znane niż w Kalwarii Zebrzydowskiej. Specjalnie dobrani aktorzy przedstawiają tu wydarzenia z ostatnich dni ziemskiego życia Jezusa. Ważnym dniem jest

17 września – święto Stygmatów św. Franciszka oraz niedziela Miłosierdzia Bożego (pierwsza niedziela Wielkanocy).

¶ Klasztor oo. Bernardynów pw. Stygmatów św. Franciszka z Asyżu, ul. Klastorna 1, 32-066 Alwernia, tel.: (0-12) 283 12 13, www.bernardyni.ofm.pl/klasztor/alwernia

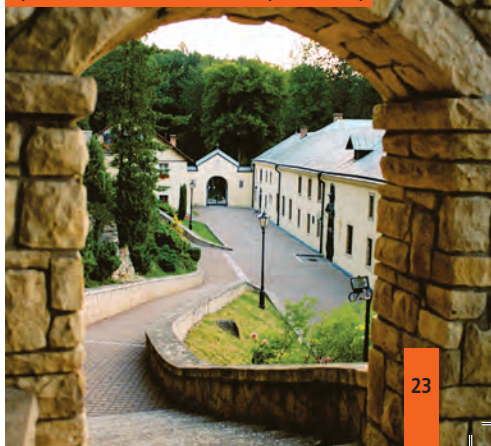
Z Alwerni bocznymi drogami przez Rudno, obok ruin zamku Tęczyn, jedziemy do Krzeszowic. Około 4 km na północ od Krzeszowic (przy drodze do Paczółtovic), w jurajskiej dolince Eliaśzówki, stoi jeden z najpiękniejszych zabytków baroku w Małopolsce – kościół i klasztor Karmelitów Bosych w **Czernej**, zarazem **Sanktuarium Matki Bożej Szkaplerznej i św. Rafała Kalinowskiego** (z Krzeszowic pod klasztor można dojechać mikrobusem, kursującym do Czernej lub Paczółtovic).

Karmelici zostali tu sprowadzeni w 1629 r. przez Agnieszkę z Tęczynskich Firlejową. Powstał wtedy kościół św. Proroka Eliasza. W świątyni znajduje się cudowny obraz Matki Bożej Szkaplerznej z połowy XVIII w., ukoronowany w 1988 r. do rozszerzenia kultu MB z Czernej przyczynił się św. Rafał Kalinowski (zob. s. 7). Jego relikwie złożono w kaplicy zbudowanej po beatyfikacji, której dokonał papież Jan Paweł II

Kościół św. Eliasza w Czernej, fot. arch. Klasztoru Karmelitów Bosych w Czernej

Sanktuarium w Czernej, fot. arch. Klasztoru Karmelitów Bosych w Czernej

w 1983 r. Karol Wojtyła był bardzo związany z kultem MB Szkaplerznej i klasztorem w Czernej – nim przyjął święcenia kapłańskie, chciał wstąpić do zakonu karmelitów. W Czernej 16 lipca odbywa się uroczystość MB Szkaplerznej. Cztery dni później (20 lipca) przypada odpust na św. Eliasza Proroka, a 21 lipca ma miejsce ogólnopolskie spotkanie Rodziny Szkaplerznej. Uroczystość św. Rafała Kalinowskiego przypada 20 listopada, ale często obchodzona jest w pierwszą niedzielę po tej dacie. Wczesną wiosną, 19 marca, obchodzona jest uroczystość św. Józefa Oblubieńca NMP.

■ **Sanktuarium Matki Bożej Szkaplerznej i św. Rafała Kalinowskiego – klasztor Karmelitów Bosych**, Czerna 79, 32-065 Krzeszowice, tel.: (0-12) 282 00 65, faks: (0-12) 282 24 18, www.karmelczerna.pl; **Baza noclegowa**: Kilkadziesiąt miejsc noclegowych znajduje się w Domu Gości; informacja: tel.: (0-12) 282 29 76. Kilkaset metrów od klasztoru znajduje się Dom Rekolekcyjny Sióstr Karmelitanek Dzieciątka Jezus: Czerna 196, 32-063 Krzeszowice, tel.: (0-12) 282 12 45, 282 65 41, rekolekcje@karmel.pl; **Baza gastronomiczna**: przy klasztorze działa kawiarenka Karmelek, tel.: (0-12) 282 66 43; czynna: Wielkanoc – IX pn.–pt. 9.00–17.00, sb. i nd. 9.00–19.00, X – Wielkanoc pn.–pt. 10.00–15.00, sb. i nd. 9.00–17.00.

Ruszając w dalszą drogę, z Czernej trzeba wrócić do Krzeszowic i szosą nr 79 udać się do **Trzebini**. W pobliżu wiaduktu, ponad linią kolejową znajduje się kościół księży Salwatorianów Najświętszego Serca Pana Jezusa – **Sanktuarium Matki Bożej Fatimskiej**. Trzebinia jest pierwszą placówką salwatorianów na ziemiach polskich, założoną w 1901 r. Obecny kościół powstał kilka lat później, konsekrowano go jednak dopiero w 1993 r., a w latach 60. XX w. sprowadzono tu figurę MB Fatimskiej. W 1997 r. odbyła się jej uroczysta koronacja koronami papieskimi oraz podniesienie kościoła do rangi sanktuarium. Co sobotę po 13 dniu miesiąca (od maja do października) odprawia-

ne są tu nabożeństwa fatimskie z całonocnym czuwaniem, a w niedzielę po oktawie Bożego Ciała ma miejsce uroczysty odpust Najświętszego Serca Pana Jezusa.

■ **Parafia Najświętszego Serca Pana Jezusa**, ul. Głowackiego 3, 32-540 Trzebinia. **Baza noclegowa**: Centrum Formacji Duchowej Matki Zbawiciela księży Salwatorian – organizacja rekolekcji z miejscami noclegowymi, ul. Głowackiego 3, 32-540 Trzebinia, tel./faks: (0-32) 753 54 80, www.cfdrzebinia.sds.pl. Prawie 10 km na północ od Trzebini leży wieś **Płoki** (można tam dojechać, skręcając w Myślachowicach z szosy nr 791 Trzebinia – Olkusz, w boczną drogę). Miejscowość ta znana jest z **Sanktuarium Matki Bożej Patronki Polskich Rodzin Robotniczych**. Czczony jest tu cudowny obraz Matki Bożej, pochodzący z 2. poł. XV w., do którego już od średniowiecza przybywali z pielgrzymkami górnicy. Został on koronowany w 1982 r. Do dziś najczęściej pielgrzymują tu właśnie górnolubscy górnicy – szczególnie na uroczystą mszę św. w niedzielę poprzedzającą święto Narodzenia NMP (8 września), po którym odbywa się tygodniowy odpust. W Płokach pielgrzymi odwiedzają ponadto grób Sługi Bożego, księdza Michała Rapacza (1904–46), miejscowego proboszcza, zamordowanego przez nieznanymi sprawców – być może powiązanych z władzami komunistycznymi.

■ **Sanktuarium MB Patronki Polskich Rodzin Robotniczych**, ul. Główna 2, Płoki, 32-543 Myślachowice.

Sanktuarium w Płokach, fot. arch. KCK

Altarz sanktuarium w Miechowie, fot. P. Witostawski

U MIECHOWSKICH BOŻOGROBCÓW

SANKTUARIUM GROBU BOŻEGO W MIECHOWIE

Historia Sanktuarium Grobu Bożego w Miechowie sięga roku 1163. Wówczas rycerz Jaksa herbu Gryf powrócił z wyprawy krzyżowej do Ziemi Świętej w rodzinne strony małopolskie. Wraz z nim przybyli bracia zakonni – Zakonu Kanoników Regularnych Stróżów Grobu Chrystusowego w Jerozolimie, nazwanych w Polsce bożogrobcami. Rycerz Jaksa podarował im część swych posiadłości i ufundował klasztor z romańskim kościołem. Chciał także, by przy klasztorze w kaplicy, będącej repliką Grobu Jezusa, rozwijał się kult Jego Męki, Śmierci i Zmartwychwstania.

Resztki romańskich murów wykorzystano, budując obecną, gotycką bazylikę z przełomu XIV i XV w. W XVIII stuleciu przebudowano ją gruntownie w stylu późnobarokowym. Z tego okresu pochodzi wspaniałe, niezwykle bogate wyposażenie wnętrza kościoła, a także charakterystyczne zwieńczenie dzwonnicy w formie ogromnej kuli z krzyżem. Do bazyliki przylega kaplica Grobu Bożego

– w obecnym kształcie pochodzi z 1530 r. Niezwykła budowla jest wierną kopią kaplicy Grobu Bożego z jerozolimskiej bazyliki, a przy tym wyróżnia się interesującą architekturą gotycko-renesansową. Od kilku lat jest w niej przechowywana kopia Całunu Turyńskiego. Choć mnichów bożogrobców, którzy szeroko rozslawili Miechów, dawno tu nie ma, to dziś sanktuarium przyciąga wielu pielgrzymów, a ranga miechowskiego kościoła Grobu Bożego wzrosła. W 1996 r. papież Jan Paweł II nadał świątyni tytuł bazyliki mniejszej, a rok później ustanowiono przy niej kapitułę kolegiacką.

Najważniejsze uroczystości religijne odbywają się podczas Wielkiego Tygodnia, poczynając od Niedzieli Palmowej. Wtedy ulicami Miechowa przechodzi procesja z palmami, upamiętniająca wjazd Jezusa do Jerozolimy. W Wielki Wtorek uczestniczyć można w drodze krzyżowej na wolnym powietrzu. A w Wielki Piątek procesja drogi krzyżowej przemierza gotyckie krużganki klasztoru; zgodnie z tradycją, przewodniczy jej biskup kielecki. Warto wspomnieć, że tradycja ustawiania w kościołach grobów Pana Jezusa w Wielki Piątek była propagowana właśnie przez miechowskich bożogrobców.

Sanktuarium w Wysocicach, fot. S. Gacek

Ważnym wydarzeniem w życiu miechowskiego sanktuarium jest odpust w sobotę przed 3 Niedzielą Wielkanocną (święto Grobu Bożego) oraz dzień 15 lipca (odpust ustanowiony na pamiątkę ponownej konsekracji świątyni w 1802 r.).

¶ Sanktuarium Grobu Bożego – parafia Grobu Bożego w Miechowie, ul. Warszawska 1, 32-200 Miechów, tel.: (0-41) 383 13 78, tel./faks: (0-41) 383 05 00, sanktmiechow@kielce.opoka.org.pl, www.sanktmiechow.kielce.opoka.org.pl; **Dojazd:** Miechów położony jest przy szosie nr 7 z Krakowa do Warsza-

wy, 40 km na północ od Krakowa. Kościół znajduje się w centrum miejscowości, widoczny z daleka, także z obwodnicy miasta. Do Miechowa można dojechać zarówno autobusami, jak i koleją – na stacji kolejowej przy głównej linii z Krakowa do Warszawy zatrzymują się pociągi pośpieszne i osobowe.

SANKTUARIUM MATKI BOŻEJ WYSOCICKIEJ W WYSOCICACH

Niewielki kościół św. Mikołaja w Wysocicach położony jest w pięknej krajobrazowo dolinie Dłubni, na terenie Dłubniańskiego Parku Krajobrazowego. To jedna z pereł polskiej architektury romańskiej i jedna z najstarszych świątyni w województwie małopolskim. Położony nieco na uboczu, otoczony wiekowymi drzewami, powstał w 1. poł. XIII w. Jego fundatorami byli Odrowążowie – jeden z najstarszych i najświetniejszych rodów Małopolski. Przez wieki wygląd kościoła niemal się nie zmienił, dzięki temu jest wspaniałym przykładem świątyni romańskiej. Do kamiennej nawy przylega z jednej strony prezbiterium zamknięte absydą, z drugiej dzwonnica z niewielkimi podwójnymi okienkami – biforiami. Można tu zobaczyć wspaniałe przykłady rzeźby romańskiej

Sanktuarium w Miechowie, fot. P. Witostawski

Wielki fundator

Sanktuaria w Wysocicach, Imbramowicach i Hebdowie łączy osoba biskupa krakowskiego Iwona Odrowąża (ok. 1170–1229). Zarówno kościół w Wysocicach, jak i klasztor w Imbramowicach powstały z jego fundacji, zaś norbertanie z Hebdowa zawdzięczają mu liczne nadania. Odrowążowie byli w XII i XIII w. jednym z najpotężniejszych rodów arystokratycznych w Małopolsce i zasłynęli z pobożności. Krewnymi biskupa Iwona byli św. Jacek Odrowąż (1183–1257) oraz bł. Czesław Odrowąż (1175–1242). Sam Iwo Odrowąż był także fundatorem klasztoru Cystersów w Mogile, a swą opieką otaczał inne klasztory tego zgromadzenia, w Sulejowie i Wąchocku, nadając im liczne przywileje.

– tympanon południowego portalu z Chrystusem na tronie oraz rzeźbę Madonny na tronie z Dzieciątkiem Jezus na kolanach w prezbiterium.

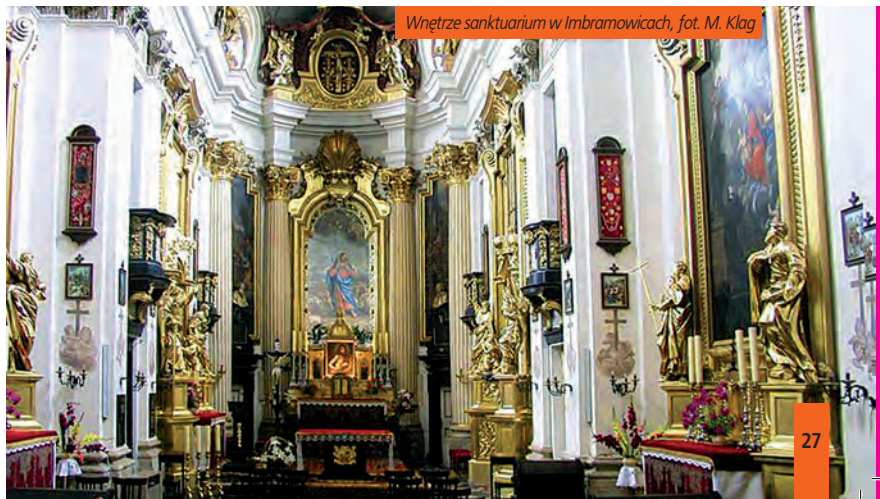
W barokowym ołtarzu kościoła znajduje się słynący łaskami obraz Matki Bożej Wysocickiej, datowany na 1. poł. XVII w. Rysy Maryi przypominają Madonnę z częstochowskiej Jasnej Góry. Kult maryjny zapewne rozwijał się w Wysocicach już od średniowiecza – czczono wtedy Matkę Bożą Tronującą, czyli wspomnianą rzeźbę romańską. Sank-

tuarium tutejsze przez długi czas miało znaczenie wyłącznie lokalne, lecz w XVIII stuleciu zaczęli do Wysocic przybywać pielgrzymi także z dalszych stron. Wtedy ustanowiono tu odpust w dniu 1 października, tj. w święto Matki Bożej Różańcowej.

¶ Sanktuarium Matki Bożej Wysocickiej – kościół parafialny św. Mikołaja, Wysocice 58, 32-079 Wysocice, tel.: (0-12) 389 94 42; **Dojazd**: Wysocice leżą ok. 30 km na północ od Krakowa i 10 km na południowy zachód od Miechowa. Jadąc z Krakowa szosą nr 7, trzeba skręcić w Michałowicach w boczną drogę wiodącą wzdłuż Dłubni przez Iwanowice Włościańskie i dalej do Wysocic. Jadąc z Miechowa, należy udać się szosą nr 783 w kierunku Wolbromia i 9 km za Miechowem skręcić w Makowie w drogę do Wysocic przez Gołczę.

IMBRAMOWICE I HEBDÓW

Oprócz Miechowa i Wysocic w północno-wschodniej części województwa małopolskiego warto odwiedzić jeszcze dwa inne sanktuaria, oba mieszczące się przy wiekowych klasztorach. Blisko Wysocic – zaledwie 4 km na zachód – także nad Dłubnią, w **Imbramowicach** przy klasztorze Norbertanek znajduje się Sanktuarium Męki Pańskiej.

Wnętrze sanktuarium w Imbramowicach, fot. M. Klag

Fundatorami klasztoru byli, podobnie jak w Wysociach, Odrowążowie – biskup krakowski Iwo Odrowąż sprowadził tu norbertanki w 1223 r. Po romańskiej świątyni i zabudowaniach klasztornych nie ma dziś śladu. Strawione pożarem w 1710 r., zostały zastąpione przez nowe budowle utrzymane w stylu późnobarokowym. Wspaniałe jest zwłaszcza wyposażenie świątyni, dzieło sławnego architekta Kacpra Bażanki. Choć norbertanki zostały stąd wiek później wygnane przez władze carskie, to wkrótce zdołały powrócić do Imbramowic.

W 2003 r. kościół klasztorny św.św. Apostołów Piotra i Pawła podniesiono do rangi Sanktuarium Męki Pańskiej. Ustanowiono daty odpustów dla sanktuarium: Niedzielę Męki Pańskiej (tj. Niedzielę Palmową), kiedy podczas uroczystej procesji odgrywany

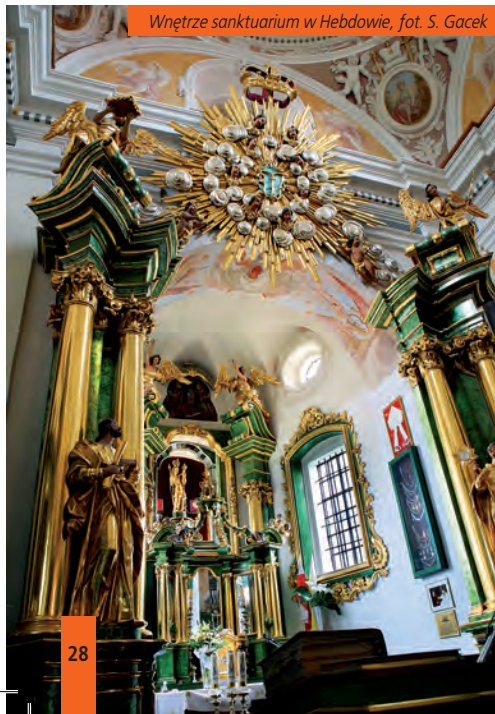
jest wjazd Pana Jezusa na osiołku do Jerozolimy, oraz 29 czerwca – w uroczystość patronów kościoła.

¶ Sanktuarium Męki Pańskiej, klasztor Norbertanek, Imbramowice 105, 32-353 Trzcina, tel.: (0-12) 389 48 06, norbertanki@kielce.opoka.org.pl

Około 50 km od Wysocic znajduje się **Sanktuarium Matki Bożej Hebdowskiej**. Z Wysocic trzeba przez Iwanowice Włociańskie dojechać do Słomnik, a następnie drogą wojewódzką nr 775 przez Proszowice dotrzeć do Nowego Brzeska. Klasztor ponorbertański z sanktuarium znajduje się w **Hebdowie**, 5 km dalej, tuż nad Wisłą. Można tu dojechać także bezpośrednio z Krakowa szosą nr 79 (Kraków – Sandomierz). Początki klasztoru sięgają 1146 r. – wówczas sprowadzono do Hebdowa norbertanów, którzy kilka lat później wzniesli tu romański kościół. Do dziś w świątyni pw. Wniebowzięcia NMP można zobaczyć relikty romańskiej bazyliki. Wielką rozbudowę i przebudowę kościoła i klasztoru przeprowadzono w latach 1640–1727 – dlatego obecne zabudowania reprezentują styl późnobarokowy. 100 lat później władze rosyjskie zlikwidowały klasztor, usuwając norbertanów. Obecnie gospodarują tu księża pijarzy. Czciją otacza się tu od wielu wieków figurą Matki Bożej z Dzieciątkiem Jezus, wykonaną w drewnie lipowym w XIV w. Posąg ten umieszczony jest w specjalnej niszy nad głównym ołtarzem. Wśród wotów, złożonych u stóp Maryi, znajdują się m.in. ofiarowane w 2004 r. przez papieża Jana Pawła II biała piuska oraz papieski różaniec. W sanktuarium wyznaczono odpusty na 29 dzień czerwca (święto św.św. Apostołów Piotra i Pawła) oraz 15 sierpnia (święto Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny).

¶ Sanktuarium Matki Bożej Hebdowskiej – parafia Wniebowzięcia NMP, Hebdów 110, 32-120 Nowe Brzesko, tel.: (0-12) 385 21 05

Wnętrze sanktuarium w Hebdowie, fot. S. Gacek

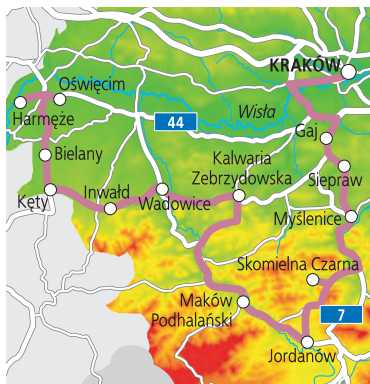
KU KALWARYJSKIM DRÓŻKOM

SANKTUARIUM PASYJNO-MARYJNE W KALWARII ZEBRZYDOWSKIEJ

Bazylika i dróżki. W obrębie sanktuarium Kalwaryjskiego znajdziemy bazylikę Matki Bożej Anielskiej z cudownym obrazem Matki Bożej Kalwaryjskiej, klasztor oo. Bernardynów i niepowtarzalny pod względem architektonicznym zespół kościołów, kaplic, kapliczek, figur i mostów nazywanych dróżkami kalwaryjskimi. Dróżki kalwaryjskie to trasa długości kilku kilometrów, na której zbudowano ponad 40 obiektów sakralnych, połączonych alejami starych drzew. Usytuowano je w pięknej okolicy, pośród pól i lasów. Park pielgrzymkowy w Kalwarii Zebrzydowskiej jest perfekcyjnym przykładem połączenia wartości przyrodniczych i kulturowych.

Kalwaria Zebrzydowska, założona w 1600 r. na wzór Drogi Krzyżowej w Jerozolimie, jest pierwszą a zarazem najwspanialszą i najważniejszą ze wszystkich polskich kalwari, do której od ponad 400 lat przybywają liczne rzesze pątników. Jest ona obok Częstochowy największym centrum ruchu pielgrzymkowego w Polsce. Za wielką świętość sanktuarium uchodzi cudowny obraz Matki Bożej Kalwaryjskiej, który trafił tu w 1641 r. i zasłynął wieloma łaskami. Specjalnie na potrzeby przechowywania cudownego obrazu została wzniesiona piękna barokowa kaplica. Do cenniejszych dzieł sztuki w sanktuarium należy obraz św. Antoniego w ołtarzu kaplicy tego świętego oraz obrazy pasyjne w kościele Ukrzyżowania namalowane przez Franciszka Lekszyckiego w XVII w.

Misteria Kalwaryjskie. Kalwaria Zebrzydowska słynie z kultu Męki Pańskiej i kultu maryjnego. Szczególnie licznie przybywają tu pielgrzymi w święta maryjne: Matki Bożej Anielskiej (2 sierpnia), Narodzenia Matki Bożej

(8 września), a zwłaszcza na misterium Zaśnięcia i Wniebowzięcia Matki Bożej – największe uroczystości w Kalwarii Zebrzydowskiej i jedno z największych tego rodzaju w Polsce. Obecnie

Sanktuarium w Kalwarii Zebrzydowskiej, fot. P. Mierniczak

Opust Wniebowzięcia NMP, fot. M. Grychowski

główna uroczystość Wniebowzięcia odbywa się w niedzielę po 15 sierpnia, a sam odpust rozpoczyna się we wtorek przed tą niedzielą.

Charakterystyczne dla tego miejsca jest Misterium Męki Pańskiej, odgrywane w czasie Wielkiego Tygodnia. Od XVII w. wielkopiątkowe Misterium Męki Pańskiej ma szczególnie przebieg. Wszystkie sceny z życia Jezusa i apostołów odgrywane są w scenografii dopasowanej do poszczególnych stacji, przez aktorów, którzy występują w strojach odpowiadających ściśle wzorcom historyczno-biblijnym. Jest to przejmujący, realistyczny obraz, który przyciąga tłumy pielgrzymów. Misterium odgrywane jest wg powstałego w oparciu o Ewangelię scenariusza ojca Augustyna Chadama. Widowisko jest barwnym przypomnieniem epoki, jak również przejmującym tłem medytacji o znaczeniu Człowieka.

Pod względem ilości nabożeństw pasyjnych i maryjnych oraz ich poziomu Kalwaria Zebrzydowska nie ma w Polsce równego sobie sanktuarium.

Z sanktuarium i kultem Matki Bożej Kalwaryjskiej od wczesnej młodości był związany Karol Wojtyła. Przybywał tu jako młody chłopak ze swym ojcem, a później wielokrotnie – jako biskup

krakowski i kardynał, wreszcie jako papież Jan Paweł II podczas 1. pielgrzymki do Ojczyzny w czerwcu 1979 r. i kolejny raz – 19 sierpnia 2002 r. Cztery lata później sanktuarium odwiedził jego następca na Stolicy Piotrowej, Benedykt XVI.

¶ Sanktuarium Pasyjno-Maryjne w Kalwarii Zebrzydowskiej – klasztor Bernardynów, ul. Bernardyńska 46, 34-130 Kalwaria Zebrzydowska, www.kalwaria.eu; furta klasztorna, tel.: (0-33) 876 63 04, furta@kalwaria.eu; rezerwacja mszy św.: zakrystia@kalwaria.eu; rezerwacje przewodników na dróżki kalwaryjskie: Kalwaryjskie Centrum Informacji, tel.: (0-33) 876 63 04, faks: (0-33) 876 66 41; **Dojazd:** Sanktuarium oddalone jest o ok. 35 km na południowy zachód od Krakowa, przy miejscowości Kalwaria Zebrzydowska, przez którą prowadzi szosa nr 52 z Głogoczowa do Wadowic i Bielska-Białej. Z Krakowa lub Wadowic można tu wygodnie dojechać pociągiem, a także autobusem lub mikrobusem. Informacje o pociągu papieskim kursującym między Dworcem Głównym w Krakowie, Sanktuarium w Łągiewnikach, Kalwarii i Wadowicami: tel.: (0-12) 393 33 28, 393 33 29, 489 25 40, faks: (0-12) 422 07 65, bop.krakow@pr.pkp.pl, www.pociag-papieski.pl; **Baza noclegowa:** Dom Pielgrzyma, tel./faks: (0-33) 876 55 39, dompelgrzyma@kalwaria.com, www.kalwaria.com; **Baza gastronomiczna:** przy Domu Pielgrzyma (zob. wyżej) działa restauracja, kawiarnia z cukiernią oraz samoobsługowa, czynna tylko latem jadalnia na wolnym powietrzu.

SANKTUARIA W „MIEŚCIE PAPIESKIM”

W Wadowicach – mieście, w którym urodził się Karol Wojtyła, czyli papież Jan Paweł II (zob. ramka poniżej) – są aż trzy sanktuaria. Pierwsze z nich znajduje się na rynku starych Wadowic – obecnie jest to plac Jana Pawła II. To **Sanktuarium Matki Bożej Nieustającej Pomocy** w kościele parafialnym, czyli bazylice mniejszej Ofiarowania NMP, zwanej popularnie bazyliką „Papieską”. Kościół, obecnie późnobarokowy z końca XVIII w., był od wieków najważniejszą świę-

tynią miasta i pozostał nią do dziś. Cudowny obraz MB Nieustającej Pomocy znajduje się w ołtarzu, w kaplicy w lewej nawie bazyliki i został ukoronowany 16 czerwca 1999 r. przez papieża Jana Pawła II. Warto zatrzymać się w kaplicy Świętej Rodziny – stoi tu chrzcielnica, przy której przyszedł papież, Karol Wojtyła został 20 czerwca 1920 r. ochrzczony. W wadowickiej bazylice szczególnie znaczenie mają odpusty na Ofiarowanie NMP (w niedzielę najbliższą 21 listopada) oraz w święto MB Nieustającej Pomocy (27 czerwca).

Jan Paweł Wielki – Karol Wojtyła

Przyszły papież Jan Paweł II – zwany Wielkim – czyli sługa boży Karol Wojtyła urodził się w Wadowicach 18 maja 1920. Tu uczęszczał do gimnazjum, a w 1938 r. przeniósł się z ojcem do Krakowa, gdzie rozpoczął studia polonistyczne na Uniwersytecie Jagiellońskim. Wybuch II wojny światowej, śmierć ojca oraz wcześniejsza głęboka religijność doprowadziły go do decyzji o kapłaństwie – w 1942 r. wstąpił do tajnego Metropolitalnego Seminarium Duchownego w Krakowie, a święcenia kapłańskie uzyskał 1 listopada 1946 r. Następnie udał się do Rzymu, gdzie kontynuował studia do 1948 r. W tym samym roku, po powrocie do kraju, został na siedem miesięcy skierowany do niewielkiej parafii na Pogórze Wielickim – do Niegowici. Potem był jednym z pionierów duszpasterstwa „turystycznego” młodzieży w parafii św. Floriana w Krakowie. W kolejnych latach nie tylko wędrował z młodzieżą po górach i pływał na kajakach, ale też kontynuował studia teologiczne.

W 1958 r. został mianowany biskupem. Wkrótce potem aktywnie uczestniczył w pracach przygotowawczych do Soboru Watykańskiego II oraz w samym soborze. Po śmierci arcybiskupa Eugeniusza Baziaka w 1963 r. zajął jego miejsce jako metropolita krakowski, a cztery lata później został mianowany przez papieża Pawła VI kardynałem krakowskim. Szybko stał się znanym nie tylko w Polsce autorytetem Kościoła, filozofem, myślicielem i teologiem, ale i znakomitym administratorem swej diecezji.

W dniu 16 października 1978 r. został wybrany papieżem i przyjął imię Jana Pawła II. Jego pontyfikat, trwający aż do śmierci 2 kwietnia 2005 r., uważany jest za najdłuższy po pontyfikacie św. Piotra oraz bł. Piusa IX. Był pierwszym papieżem-pielgrzymem – odbył aż 104 podróże na wszystkie zamieszkałe kontynenty, w tym 8 pielgrzymek do Ojczyzny. Wielokrotnie podkreślał znaczenie ekumenizmu – był pierwszym papieżem, który odwiedził żydowską synagogę oraz meczet mużulmański. Jako papież Jan Paweł II wydał aż 14 encyklik, wiele z nich o przełomowym dla Kościoła znaczeniu, i niemało innych dokumentów. Ale był także poetą oraz dramaturgiem: najbardziej znanym dziełem literackim Karola Wojtyły – Jana Pawła II – jest wydany w 2003 r. Tryptyk rzymski, zaś najbardziej znana sztuka teatralna – Brat naszego Boga – powstała na kanwie żywota św. Adama Chmielowskiego, Brata Alberta.

Od razu po śmierci Karola Wojtyły – papieża Jana Pawła II – rozpoczął się jego proces beatyfikacyjny, a jego kult rozwija się w wielu krajach świata – oczywiście najszerzej w Polsce.

11 Bazylika mniejsza Ofiarowania NMP z Sanktuarium Matki Bożej Nieustającej Pomocy, pl. Jana Pawła II 1, 34-100 Wadowice, tel.: (0-33) 873 20 96, wadbazyli@wp.pl, www.bazylika.wadowice.pl

Kolejne ważne wadowickie miejsce kultu to Sanktuarium Matki Bożej Fatimskiej przy kościele parafialnym św. Piotra Apostoła. Ta nowoczesna świątynia znajduje się na południowych obrzeżach miasta, na końcu alei Matki Bożej Fatimskiej, wychodzącej na południe z placu Jana Pawła II. Kościół powstał w latach 1984–91 jako wotum dziękczynne za powołanie na tron papieski pierwszego Polaka oraz za ocalenie życia Jana Pawła II po zamachu 13 maja 1981 r. Konsekracji świątyni dokonał osobiście Jan Paweł II podczas swej wizyty w rodzinnym mieście 14 sierpnia 1991 r. Wtedy także ukoronował on figurę Matki Bożej Fatimskiej, patronki sanktuarium. Szczególne znaczenie ma tu kult NMP Fatimskiej – najważniejszym świętem jest

13 maja, wspomnienie MB Fatimskiej. Odpust parafialny przypada na uroczystość św.św. Apostołów Piotra i Pawła – 29 czerwca.

11 Sanktuarium Matki Bożej Fatimskiej – parafia św. Piotra Apostoła, al. MB Fatimskiej 90, tel.: (0-33) 823 28 88, www.swpiot.wadowice.pl; **Baza noclegowa:** Dom Pielgrzyma „Wieża”, al. MB Fatimskiej 90, 34-100 Wadowice; czynny: V–X; zgłoszenia: ks. T. Kasperk, tel.: (0-33) 879 12 00, tkasperk@poczta.onet.pl, www.swpiot.wadowice.pl

W Wadowicach znajduje się także Sanktuarium św. Józefa – przy kościele św. Józefa Karmelitów Bosych „Na Górcze”. Założycielem klasztoru Karmelitów w rodzinnym mieście Karola Wojtyły był św. Rafał Kalinowski, który przybył tu w 1892 r. W ciągu następnych lat powstało duże założenie klasztorne z kościołem oraz gimnazjum. Klasztorna świątynia otrzymała wezwanie tradycyjnego opiekuna zakonu karmelitów – św. Józefa. Wadowicki klasztor od początku stał się miejscem kultu tego świętego, dlatego najważniejszy tutejszy odpust odbywa się 19 marca – w uroczystość św. Józefa. Kolejny odpust ma miejsce 16 lipca – w święto Matki Bożej Szkaplerznej oraz 20 listopada – w uroczystość św. Rafała Kalinowskiego.

11 Sanktuarium św. Józefa – klasztor Karmelitów Bosych, ul. Karmelicka 22, 34-100 Wadowice, tel.: (0-33) 873 21 87, faks: (0-33) 873 23 78, swjosef@poczta.fm, kontakt@swietyjosef.pl, www.swietyjosef.pl; **Dojazd:** Wadowice od Krakowa dzieli 50 km. Miasto leży przy szosie nr 52, odchodzącej od popularnej „zakopianki” w Głogoczowie w kierunku Bielska-Białej. Dojeżdżają tu autobusy PKS oraz liczne linie mikrobusew. Najlepiej do Wadowic dojechać z Krakowa Pociągiem Papieskim (zob. informacje o dojeździe do Kalwarii Zebrzydowskiej, s. 30); **Baza noclegowa:** Karmelińskie Centrum Rekolekcyjno-Pielgrzymkowe „Na Górcze” im. Jana Pawła Wielkiego, ul. Karmelicka 22, 34-100 Wadowice, tel.: (0-33) 873 21 30, faks: (0-33) 873 23 78, smiernik@op.pl, info@domrekolekcyjny.pl, www.centrumkarmel.pl, www.domrekolekcyjny.pl

Bazylika w Wadowicach, fot. arch. WCIT

Wnętrze sanktuarium w Wadowicach, fot. S. Gacek

SANKTUARIUM MATKI BOŻEJ POCIESZENIA W KĘTACH

W starym kościele parafialnym w Kętach znajduje się słynący łaskami obraz Matki Bożej Pocieszenia z XV w. Świątynia została wybudowana w stylu gotyckim w XIV w. Spalona w 1657 r., dziś reprezentuje głównie styl barokowy, w jakim ją odbudowano. Do kościoła od południa przylega kaplica Matki Bożej Pocieszenia, zwanej Kęcką. Jej wizerunek został uroczystie koronowany 18 września 1988 r., a rozwijający się kult sprawił, że świątynia otrzymała status sanktuarium maryjnego. Obok kościoła parafialnego wznosi się mniejsza świątynia pw. św. Jana z Kęt, przez mieszkańców miasta zwana kaplicą. Wybudowano ją podobno na miejscu urodzin świętego patrona Akademii Krakowskiej. Jest to już drugi kościół w tym miejscu, wzniesiony w 1715 r. w stylu barokowym w miejscu mniejszej kaplicy z XVII w. Fundatorem był m.in. dziekan kolegiaty św. Anny w Krakowie, gdzie święty został pochowany. Dlatego wystrój wewnętrzny kęckiego kościoła, szczególnie ołtarz główny z obrazem św. Jana Kantego, nawiązuje do krakowskiej świątyni. Umieszczono w nim relikwie świętego.

¶ Sanktuarium Matki Bożej Pocieszenia – kościół parafialny św. św. Małgorzaty i Katarzyny, ul. Mickiewicza 4, 32-650 Kęty, tel.: (0-33) 845 28 08, 845 36 95; Dojazd: Kęty oddalone są o ok. 75 km na południowy zachód od Krakowa i 20 km na południe od Oświęcimia. Przebiega tędy szosa nr 52 do oddalonego o 20 km na zachód Bielska-Białej. Do miasta można dojechać autobusami PKS ze wspomnianych miast, natomiast linią kolejową przebiegającą z Wadowic do Bielska-Białej kursuje niewiele pociągów.

CENTRUM ŚW. MAKSYMILIANA

W podoświęcimskich Harmężach, w cieniu byłych hitlerowskich obozów zagłady Auschwitz i Birkenau, znajduje się Centrum św. Maksymiliana Marii Kolbego. Ten święty męczennik oddał życie za swego współwięźnia właśnie w KL Auschwitz. Centrum św. Maksymiliana to kościół parafialny pw. Matki Bożej Niepokalanej z klasztorem

Wnętrze sanktuarium w Kętach, fot. S. Gacek

Centrum św. Maksymiliana w Harmężach,
fot. S. Gacek

Franciszkanów oraz Misjonarek Niepokalanej Ojca Kolbego. Ma ono być głównie miejscem modlitwy i refleksji oraz duchowego odpoczynku podczas dni skupienia i rekolekcji. Jest także miejscem upamiętnienia męczeńskiej śmierci św. Maksymiliana. Historia klasztoru Franciszkanów w Harmężach zaczęła się w 1986 r. – w kolejnych latach wzniesiono liczne obiekty, m.in. kościół i Dom Pielgrzyma.

W Centrum odbywają się ważne uroczystości, związane z życiem św. Maksymiliana: 8 stycznia – rocznica urodzin św. Maksymiliana, 28 maja – rocznica przybycia świętego do

KL Auschwitz, 14 sierpnia – rocznica śmierci oraz 2 niedziela października – rocznica kanonizacji. Inne ważne święta to: 4 października – uroczystość św. Franciszka, założyciela zakonu – oraz 8 grudnia – uroczystość Niepokalanej Poczęcia NMP (odpuść parafialny).

11 Centrum św. Maksymiliana w Harmężach – kościół parafialny pw. Matki Bożej Niepokalanej i klasztor Franciszkanów oraz Misjonarek Niepokalanej Ojca Kolbego; adres: ul. Franciszkańska 12, Harmęże, 32-600 Oświęcim, tel.: (0-33) 843 07 11, faks: (0-33) 843 47 35, harmeze@franciszkanie.pl, www.harmeze.franciszkanie.pl; **Dojazd:** Centrum św. Maksymiliana w Harmężach oddalone jest o 4 km od Muzeum Auschwitz-Birkenau oraz ok. 6 km na południowy zachód od centrum Oświęcimia. Dociera tu boczna droga, którą kursują autobusy komunikacji miejskiej z Oświęcimia (linia nr 17 z centrum i dworca PKP). **Baza noclegowa:** Dom Rekolekcyjno-Edukacyjny św. Maksymiliana Misjonarek Niepokalanej Ojca Kolbego, ul. Franciszkańska 13, Harmęże, 32-600 Oświęcim, tel.: (0-33) 844 43 47, faks: (0-33) 844 43 48, mis.kolbe.harmeze@poczta.fm. Dodatkowe miejsca noclegowe w klasztorze Franciszkanów, ul. Franciszkańska 12, Harmęże, 32-600 Oświęcim, tel.: (0-33) 843 07 11, 843 04 11, faks: (0-33) 843 47 35, harmeze@franciszkanie.pl

Św. Edyta Stein

Obok św. Maksymiliana Marii Kolbego, najbardziej znaną świętą i męczennikiem obozu Auschwitz-Birkenau jest Edyta Stein (1891–1942). Urodzona w zamożnej rodzinie niemieckich Żydów, mimo religijnego wychowania w duchu judaizmu, stała się w młodości ateistką. Jednak w 1922 r. przyjęła chrzest w Kościele katolickim, a wkrótce jako siostra Teresa Benedykta od Krzyża wstąpiła do zakonu karmelitanek. Podczas II wojny światowej została aresztowana przez gestapo i wywieziona do obozu zagłady Auschwitz-Birkenau, gdzie zginęła w komorze gazowej. Jej beatyfikacji, kanonizacji oraz ogłoszenia patronką Europy dokonał papież Jan Paweł II.

Dróżki kalwaryjskie, fot. P. Mierniczak

W drodze do Kalwaryjskiej Pani

Trasa: Kraków – Gaj – Siepraw – Myślenice – Skomielna Czarna – Jordanów – Maków Podhalański – Kalwaria Zebrzydowska – Wadowice – Inwałd – Kęty – Bielany – Oświęcim – Harmężce – Harmężce (mapka, zob. s. 29)

Udając się do Sanktuarium w Kalwarii Zebrzydowskiej, następnie do Wadowic, Kęt i podświęcimskich Harmężcy, można odwiedzić wiele innych sanktuariów. Trasa je łącząca wiedzie przez malownicze okolice Beskidu Makowskiego, a następnie u stóp Beskidu Małego aż po równinną Kotlinę Oświęcimską. Aby ją pokonać, choć na chwilę zatrzymując się w każdym z sanktuariów, potrzeba co najmniej dwóch dni, ale o nocleg dla pielgrzymów nie jest trudno – warto zatrzymać się w Kalwarii lub w Wadowicach.

Kilka kilometrów na południe od Krakowa, obok szosy nr 7, popularnej „zakopiarki”, w miejscowości Gaj, znajduje się **Sanktuarium Matki Bożej Gajowskiej** przy kościele parafialnym Narodzenia NMP. Kościół zbudowano w niewielkiej dolinie poniżej wsi Gaj,

dlatego nie jest widoczny z głównej szosy. Świątynia została wzniesiona w XVII w., lecz przebudowano ją gruntownie w XIX stuleciu. Przechowywany jest tu cudowny obraz Matki Bożej z Dzieciątkiem, namalowany na desce

Sanktuarium w Gaju, fot. S. Gacek

w XV w. Jej kult rozwinął się tutaj dwa wieki później. Do połowy XIX w. Gaj był jednym z najważniejszych miejsc pielgrzymek w całej Małopolsce. Wierni zostawiali w podziękowaniu wota, lecz wiele z nich zostało przekazanych, aby wesprzeć powstania narodowe. Dziś sanktuarium w Gaju nie przyciąga już tak licznych pielgrzymów, ale wciąż przybywa tu wielu wiernych z małymi dziećmi – bowiem to właśnie dzieciom udziela się tu tradycyjnie specjalnego błogosławieństwa przed obrazem Maryi. Najwięcej pielgrzymów nawiedza sanktuarium w niedzielę najbliższą 8 września (święto Narodzenia NMP), kiedy odbywa się odpust.

¶ Sanktuarium Matki Bożej – parafia Narodzenia NMP, ul. Maryjna 6, 32-031 Mogilany Gaj, tel.: (0-12) 270 15 47

Z sanktuarium MB Gajowskiej trzeba wrócić na chwilę na „zakopiankę” i kilka kilometrów dalej w Mogilanach skręcić w kierunku Świątnik Górnych, a następnie w tym miasteczku wybrać drogę wiodącą stromo w dół do **Sieprawia**. Przy miejscowym kościele parafialnym św. Michała Archanioła istnieje **Sanktuarium bł. Anieli Salawy**. W bocznej kaplicy świątyni są przechowywane relikwie

błogosławionej, która pochodziła z Sieprawia i w tutejszym kościele została ochrzczona. Odpusty w sanktuarium przypadają na 9 września (wspomnienie bł. Anieli) i 11 listopada (św. Marcina, dawnego patrona sieprawskiej parafii, którego niewielki kościółek znajduje się w pobliżu nowego) oraz na ostatnią niedzielę września (św. Michała Archanioła). Choć parafia istniała już w średniowieczu, to obecny kościół jest nową budowlą o ciekawej architekturze ze strze-listą, trójkątną wieżą. Status sanktuarium świątynia w Sieprawiu otrzymała niedawno, bo w 2004 r. dzięki specjalnemu dekretoowi kardynała Franciszka Macharskiego.

¶ Sanktuarium bł. Anieli Salawy – parafia św. Michała Archanioła, 32-447 Siepraw 1017, tel.: (0-12) 274 60 97, www.sanktuarium-siepraw.katolicki.eu

Z Sieprawia przez Zawadę można udać się do **Myślenic**. W centrum miasta znajduje się zabytkowy, gotycki kościół parafialny Narodzenia NMP. To miejsce kultu obrazu **Matki Bożej Myślenickiej** i jej sanktuarium. Świątynia została wzniesiona w połowie XV w., a w latach 1642–46 dostawiono do niej wczesnobarokową kaplicę. W tej kaplicy przechowywany jest cudowny obraz, namalowany we Włoszech w XVI stuleciu. Wizerunek Maryi należał do papieża Sykstusa V, lecz za sprawą księcia Jerzego Zbaraskiego trafił do Polski. W pałacu Zbaraskiego obraz miał zostać spalony podczas zarazy, lecz ukrył go oficjalista księcia, mieszkający pod Myślenicami. Ten za sprawą Maryi doznał cudownego uzdrowienia, gdy tracił wzrok, zaś na obliczu Matki Bożej dostrzeżono łzy. Wkrótce potem obraz trafił do kościoła parafialnego w Myślenicach i stał się celem licznych pielgrzymek. Z czasem jednak kult Matki Bożej Myślenickiej przygasł i to mimo koronowania jej koronami papieskimi w 1969 r. Najważniejsze uroczystości w myślenickim sanktuarium odbywają się 8 września – w święto Narodzenia NMP

Relikwie bł. Anieli Salawy, fot. arch. KCK

Ponadto od maja do października każdego trzynastego dnia miesiąca odbywają się nocne nabożeństwa fatimskie z czuwaniem. Warto wiedzieć, że wizerunek Matki Bożej Kalwaryjskiej z Kalwarii Zebrzydowskiej wzorowany jest na obrazie z myślenickiego sanktuarium.

■ Sanktuarium MB Myślenickiej – parafia Narodzenia NMP, ul. Królowej Jadwigi 5, 32-400 Myślenice, tel.: (0-12) 272 12 37

Za Myślenicami szosa nr 7 prowadzi głęboką doliną Raby, otoczoną wzniesieniami Beskidu Makowskiego. Po prawie 15 km na południe od Myślenic, w Pćmciu można odbić w drogę do Skomielnej Czarnej przez Tokarnię, gdzie stoi drewniany kościółek Matki Bożej Śnieżnej – zabytek na Szlaku Architektury Drewnianej. W Skomielnej przy kościele parafialnym Nawiedzenia NMP działa Sanktuarium Matki Bożej Częstochowskiej oraz klasztor Kapucynów. Czczona tu kopia wizerunku Madonny z Jasnej Góry znajdowała się aż do 1946 r. w Kołomyi, stolicy Pokucia – regionu na dawnych polskich kresach wschodnich (obecnie należącego do Ukrainy). Tam wierni przybywali do obrazu Matki Bożej do kościoła Dominikanów od wielu stuleci. Podczas jednego z licznych najazdów – kozackich lub tatarskich – obraz został zniszczony. W 1635 r. w jego

Ołtarz w sanktuarium w Myślenicach, fot. S. Gacek

miejsce wstawiono kopię wizerunku Madonny Jasnogórskiej, bowiem wg legendy oba obrazy zostały wykonane w tym samym czasie i tak samo sprowadzone do Polski przez księcia Władysława Opolczyka. Po II wojnie światowej obraz został w tajemnicy przewieziony do Polski przez repatriantów z Kołomyi. Do 1956 r., kiedy został przekazany do Skomielnej, przechowywany był w krakowskim klasztorze Kapucynów. W 1993 r. w Kołomyi, w odzyskanym przez katolików kościele, umieszczono kopię wizerunku Maryi. W Skomielnej Czarnej uroczyscie

W drodze do Kalwaryjskiej Pani

Ołtarz w sanktuarium w Sieprawiu, fot. S. Gacek

Sanktuarium w Skomielnej Czarnej, fot. arch.KCK

obchodzi się odpusty 31 maja (Nawiedzenie NMP) oraz 26 sierpnia (MB Częstochowskiej).

¶ Sanktuarium MB Jasnogórskiej z Kołomyi – klasztor oo. Kapucynów i parafia Nawiedzenia NMP, Skomielna Czarna 240, 32-437 Skomielna Czarna, tel.: (0-12) 373 21 61, parafia@pogotowie.org, www.skom.pogotowie.org; **Baza noclegowa:** Ośrodek Formacji Chrześcijańskiej św. Ojca Pio, Skomielna Czarna 1, 32-437 Skomielna Czarna, tel.: (0-12) 373 21 60, skomielna@kapucyni.pl, www.skomielna.kapucyni.pl

Niedaleko Skomielnej Czarnej znajduje się **Sanktuarium Matki Bożej Jordanowskiej**.

Mieści się ono w kościele parafialnym Przenajświętszej Trójcy w mieście **Jordanów**. Ze Skomielnej Czarnej trzeba wrócić do Tokarni, a następnie drogą przez Łętownię (z drewnianym kościołem św.św. Apostołów Szymona i Judy Tadeusza, zabytkiem na Szlaku Architektury Drewnianej) udać się do Jordanowa – dystans do pokonania ze Skomielnej to 11 km. Czczony w Jordanowie wizerunek Maryi znajduje się w neogotyckim kościele, wzniesionym przed I wojną światową wg projektu znanego architekta Jana Sas-Zubrzyckiego. Obraz Matki Bożej z kościoła w Jordanowie jest kopią wizerunku Madonny Jasnogórskiej. W 1994 r. został koronowany, zaś świątynia zyskała status sanktuarium maryjnego. Maria z jordanowskiego obrazu nazywana jest także Matką Bożą Trudnego Zawierzenia. Odpusty ustanowiono na 1. niedzielę po uroczystości Zesłania Ducha Świętego, tj. w święto Trójcy Przenajświętszej, oraz 7 października, tj. uroczystość Matki Bożej Różańcowej.

¶ Sanktuarium MB Jordanowskiej – parafia Przenajświętszej Trójcy, ul. Kolejowa 8, 34-240 Jordanów, tel.: (0-18) 267 55 38

Główna szosa, nr 28, z Jordanowa w kierunku północno-zachodnim doliną Skawy

Sanktuarium w Jordanowie, fot. S. Gacek

u stóp wyniosłego pasma Polic. Po prawie 15 km dojeżdża się do **Makowa Podhalańskiego**. Tu, ponad rynkiem, w centrum miasteczka znajduje się kościół parafialny Przemienienia Pańskiego, wzniesiony w latach 1697–1701 i przebudowany w tzw. stylu józefińskim w latach 1828–33. Zastąpił on wcześniejszą świątynię drewnianą. Mieści się tu **Sanktuarium Matki Bożej Opiekunki Rodzin**. Jej obraz, umieszczony w głównym ołtarzu świątyni, został ukoronowany przez papieża Jana Pawła II w 1979 r. na krakowskich Błoniach podczas I pielgrzymki do Ojczyzny. Natomiast już w 1946 r. metropolita krakowski ks. Adam Sapieha oddał swą diecezję w opiekę Niepokalanemu Sercu Maryi właśnie przed tym obrazem. Wizerunek Maryi z Makowa jest swobodną kopią ikony Matki Boskiej Częstochowskiej, wykonaną prawdopodobnie w XVI w. Obraz przesłaniany jest specjalną ogniotrwałą blachą, na której umieszczono malowidło przedstawiające św. Annę. Odpusty w sanktuarium przypadają na święto Przemienienia Pańskiego (6 sierpnia, obchodzone w najbliższą temu dniu niedzielę) oraz uroczystość Niepokalanego Poczęcia NMP (8 grudnia, również obchodzone w niedzielę po tym dniu).

fi Sanktuarium MB Makowskiej Opiekunki Rodzin, ul. Kościelna 14, 34-220 Maków Podhalański, tel.: (0-33) 877 11 20, faks: (0-33) 877 38 79

Za Makowem Podhalańskim szosa nr 28 mija Suchą Beskidzką – z drogi dobrze widoczny jest wspaniały zamek renesansowy zwany „małym Wawelem”. W Zembrzycach trzeba skręcić w szosę nr 956, a następnie bocznymi drogami przez Marcówkę i Strzyszów lub Zachełmną i Stronie udać się do **Kalwarii Zebrzydowskiej** (zob. s. 29). To sanktuarium dzieli zaledwie 13 km od Wadowic. Szosa nr 52 prowadzi m.in. obok kolejnego zabytku na Szlaku Architektury Drewnianej, kościoła św. Erazma w Barwałdzie Dolnym.

Udając się z **Wadowic** (zob. s. 31) w dalszą drogę, w kierunku Andrychowa, po kilku kilometrach mija się kościół parafialny pw. Narodzenia NMP – **Sanktuarium Matki Bożej Inwałdzkiej w Inwałdzie**. Pielgrzymi modlą się tu przed cudownym obrazem. Jego pochodzenie wyjaśnia piękna legenda o zbójnikach, którzy obraz pochodzący podobno ze Skandynawii zrabowali na Węgrzech. Następnie mieli go umieścić w kapliczce ustawionej na palach na stawie w Inwałdzie. Bandę rozbojników rozbił ks. Augustyn Kordecki, przeor klasztoru na Jasnej Górze, ten sam, który

Wnętrze sanktuarium w Inwałdzie, fot. S. Gacek

Wnętrze sanktuarium MB Wspomożycielki w Oświęcimiu, fot. S. Gacek

zasłynął jego obroną przed Szwedami. Cudowny obraz spłonął w 1885 r., ale został szybko odtworzony wg XIX-wiecznej fotografii, do dziś przechowywanej w parafii. Odpusty w sanktuarium inwazyjnym przypadają na 16 lipca (święto NMP z Góry Karmel) oraz 8 września (święto Narodzenia NMP) – obydwą są przeniesione na niedziele najbliższe tych świąt.

¶ Parafia Narodzenia NMP, ul. Wadowicka 110, 34-120 Wieprz, tel.: (0-33) 875 13 95

Z Inwaldu szosa nr 52 przez Andrychów prowadzi do **Kęt**, gdzie znajduje się kolejne sanktuarium maryjne (zob. s. 33). W miasteczku można skręcić w drogę nr 948 w stronę Oświęcimia. Nim dojedzie się do tego miasta, można odbić do centrum wsi **Bielany**, położonej nad samą Sołą. Tu znajduje się **Sanktuarium Chrystusa Cierpiącego** przy kościele parafialnym św. Macieja Apostoła. Znajduje się tam obraz Pana Jezusa Ubiczowanego w koronie ciemowej, namalowany przez nieznanego artystę na początku XVIII w. Według tradycji został wyłowiony z Soły i umieszczony w drewnianym kościółku. Wkrótce do obrazu zaczęły przybywać liczni pielgrzymi z okolicy, Beskidów i Śląska. Do dziś przybywa tu wielu wiernych, szczególnie na odpusty: 3 maja (święto Matki

Bożej Królowej Polski), 14 maja (uroczystość św. Macieja Apostoła), w święto Zesłania Ducha Świętego oraz 14 września (święto Podwyższenia Krzyża Świętego).

¶ Sanktuarium Chrystusa Cierpiącego – parafia św. Macieja Apostoła, ul. Solna 2, Bielany, 32-651 Nowa Wieś, tel.: (0-33) 848 65 98, www.bielany.diecezja.bielsko.pl

Bielany dzieli od **Oświęcimia** zaledwie 14 km. Wjeżdżając do miasta od południa, wzdłuż Soły, można dojechać wprost pod ceglany, gotycki kościół parafialny NMP Wspomożenia Wiernych wraz z klasztorem zgromadzenia księży salezjanów. Mieści się tam **Sanktuarium Matki Bożej Wspomożycielki Wiernych**. Kościół wraz z klasztorem ufundował dla dominikanów w XIV w. książę cieszyński Mieszko I lub książę oświęcimski Władysław. Dominikanów w 1782 r. usunęły rozbiorowe władze austriackie. W XIX w. zespół został niemal zupełnie zrujnowany, lecz w 1898 r. przejęli go i odbudowali salezjanie. Umieścili oni w kościele kopię obrazu Matki Bożej Wspomożycielki Wiernych z włoskiego Turynu. Oprócz kościoła z obrazem jest tu cenna, gotycka kaplica św. Jacka Odrowąża z XIV w., która pierwotnie służyła dominikanom jako kapitułarz (miejsce narad przełożonych klasztoru). W sanktuarium wyznaczono dni odpustowe: 31 stycznia (uroczystość św. Jana Bosko – Ojca Założyciela zgromadzenia salezjanów), 19 marca (uroczystość św. Józefa Oblubieńca) oraz 24 maja (odpust NMP Wspomożenia Wiernych).

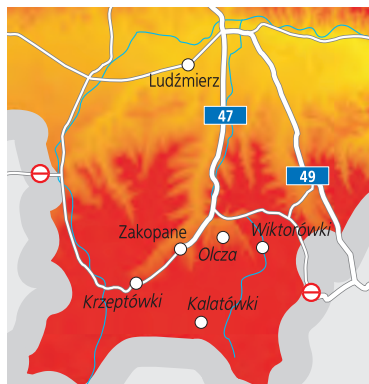
¶ Sanktuarium Matki Bożej Wspomożenia Wiernych, ul. Jagiełły 8, 32-600 Oświęcim, tel.: (0-33) 842 29 19, www.sanktuarium-oswiecim.pl; **Baza noclegowa**: miejsca noclegowe w Internacie Salezjańskim, ul. Jagiełły 10, 32-600 Oświęcim, tel.: (0-33) 844 34 64, 842 37 13, www.salezjanie.edu.pl

Z Oświęcimia można wędrować dalej – do położonego za Sołą **Centrum św. Maksymiliana w Harmężach** (zob. s. 33).

U „GAŹDZINY PODHALA” I POD TATRAMI

„GAŹDZINA PODHALA” – SANKTUARIUM MATKI BOŻEJ KRÓLEWIEJ PODHALA W LUDZMIERZU

Na otoczonej górami równinie – w Kotlinie Nowotarskiej – niedaleko stolicy Podhala, czyli Nowego Targu, od wieków znajduje się najważniejsze w tej części Małopolski sanktuarium maryjne. Tu przybywają tradycyjnie górale podhalańscy, by modlić się przed ołtarzem z figurą swej „gaździny”. Jest Ona obecna w Ludźmierzu już od ok. 1400 r. Została wówczas – wg legendy – przekazana do tutejszego kościoła przez kupca, który – błądząc po okolicznych torfowiskach – wzywał pomocy Maryi, aby odnaleźć drogę. W podzięciu za uratowanie z opresji ufundować miał posąg Matki Bożej z Dzieciątkiem do ludźmierskiej świątyni, założonej jeszcze w 1234 r. przez cystersów. Zakonników sprowadził tu Teodor Gryfita, lecz po zniszczeniach dokonanych w okolicy przez Tatarów cystersi przenieśli się do Szczyrzyca. Obecny neogotycki kościół w Ludźmierzu powstał w latach 1869–77, z poprzedniej świątyni przeniesiono tu rokokowy ołtarz z cudowną figurą Matki Bożej i inne elementy wyposażenia.

Posąg Maryi otrzymał korony papieskie z rąk kardynała Stefana Wyszyńskiego w 1963 r. Według popularnej anegdoty, obecny wówczas na uroczystościach arcybiskup Karol Wojtyła miał złapać spadające berto Matki Bożej, co zostało przyjęte jako znamienne wróżba.

Szesnaście lat później Wojtyła, już jako Jan Paweł II, odprawił mszę świętą na lotnisku w Nowym Targu. Podczas niej na ołtarzu stała figura ludźmierskiej Pani. Do Ludźmierza papież-Polak przybył jeszcze w 1997 r.

W sanktuarium odpusty odbywają się: 2 lutego – MB Gromnicznej, 25 marca – Zwiastowanie NMP, 31 maja – Nawiedzenia NMP (błogosławienie małych dzieci i matek w stanie błogosławionym), pierwszą niedzielę lipca – MB Uzdrawienia Chorych (pielgrzymka ludzi chorych i w podeszłym wieku), 16 lipca – MB Szkaplerznej, 14 i 15 sierpnia – odpust główny w uroczystość Wniebowzięcia NMP, pierwszą niedzielę września – Dożynki Podhalańskie MB Żytosiewnej (odpust zakopiański Narodzenia NMP), 8 grudnia – Niepokalanego

Wnętrze sanktuarium w Ludźmierzu, fot. S. Gacek

Sanktuarium Matki Bożej Fatimskiej,
fot. arch. Urzędu Miasta w Zakopanem

Poczęcia NMP. Ważne jest także tzw. Święto Bacowskie w niedzielę najbliższą uroczystości św. Wojciecha (23 kwietnia).

📍 Sanktuarium Matki Bożej Królowej Podhala, ul. Jana Pawła II 124, 34-471 Ludźmierz, tel.: (0-18) 265 55 27, sanktuarium@ludzmerz.pl, www.mbludzmerz.pl; **Dojazd:** Ludźmierz oddalony jest o ok. 5 km na zachód od centrum Nowego Targu; centrum wsi wraz z sanktuarium znajduje się przy bocznej drodze, odchodzącej na północ od szosy nr 957 z Nowego Targu do Jablonki. Można tu dojechać autobusem miejskim z Nowego Targu (linia nr 2). **Baza noclegowa:** Dom Pielgrzyma: rezerwacje codz. oprócz

Styl zakopiański

Zakopane jest miejscem, gdzie można zobaczyć piękne przykłady budownictwa drewnianego. Wiele z nich reprezentuje tzw. styl zakopiański, stworzony pod koniec XIX w. przez Stanisława Witkiewicza, który twórczo rozwinął w nim charakterystyczne cechy architektury i zdobnictwa góralskiego. Kwintesencją tego stylu jest willa Pod Jedłami. Warto też odwiedzić willę Koliba, w której znajduje się Muzeum Stylu Zakopiańskiego. Są w mieście także drewniane świątynie, wzniesione wg projektu Witkiewicza – przede wszystkim uroczą kaplica Najświętszego Serca Pana Jezusa na Jaszczurówce, ale też kaplica w Pustelni św. Brata Alberta na Kalatówkach.

nd. i świąt w godz. 8.30–12.00, tel.: (0-18) 2655527 w.25;

Baza gastronomiczna: jadłodajnia Tęcza, rezerwacje codz. w godz. 9.00–17.00, tel.: (0-18) 265 57 18

SANKTUARIUM MATKI BOŻEJ FATIMSKIEJ NA KRZEPTÓWKACH

Zakopiański kościół księży Pallotynów, będący zarazem Sanktuarium MB Fatimskiej, to szczególnie wotum wdzięczności za uratowanie życia papieża Jana Pawła II z zamachu 13 maja 1981 r. Jednak historia sanktuarium zaczęła się wcześniej, w 1950 r., gdy przybyli tu księża pallotyni,

Wnętrze sanktuarium na Krzeptówkach,
fot. S. Gacek

budując dom i pierwszą kaplicę poświęconą Niepokalanemu Sercu Maryi. Przechowywana tu figura Matki Bożej Fatimskiej to dar biskupa portugalskiej Leirii. Rzeźba została przekazana palotynom w 1961 r. przez Prymasa Tysiąclecia Stefana Wyszyńskiego, a poświęcił ją osobiście Karol Wojtyła jako metropolita krakowski. Wkrótce po zamachu na Jego osobę w Rzymie w 1981 r., postanowiono w podziękowaniu Maryi za ocalenie życia Jana Pawła II wznieść tu nowy kościół. Kamień węgielny został podarowany w 1987 r. przez Ojca Świętego i przekazany przez ks. Stanisława Dziwisza, zaś w tym samym roku papież Jan Paweł II koronował figurę MB Fatimskiej z Krzeptówek na placu św. Piotra w Rzymie. Dziesięć lat później osobiście odwiedził gotowe już sanktuarium – 7 czerwca 1997 r. odprawił mszę świętą przed sanktuarium i konsekrował świątynię. Wkrótce potem ołtarz papieski spod Wielkiej Krokwi został przekazany palotynom i do dziś stoi obok kościoła na Krzeptówkach.

Najważniejsze uroczystości w sanktuarium obchodzone są: 13 maja (Matki Bożej Fatimskiej), 15 sierpnia (Wniebowzięcia NMP) oraz 8 grudnia (Niepokalanego Poczęcia NMP). Ponadto można tu uzyskać odpust raz w roku

w dniu dowolnie wybranym przez poszczególnych wiernych oraz za każdym razem, gdy pielgrzymi przybędą grupowo do sanktuarium.

¶ Sanktuarium MB Fatimskiej, ul. Krzeptówk 14, 34-500 Zakopane, tel.: (0-18) 206 64 20, faks: (0-18) 201 32 65, sekretariat@smbf.pl, www.smbf.pl; **Dojazd**: sanktuarium znajduje się w dzielnicy Zakopanego – Krzeptówkach, ok. 1,5 km od centrum miasta. Tuż obok przebiega szosa w kierunku Doliny Kościeliskiej i dalej w kierunku Chochołowa. Z dworca autobusowego w Zakopanem można tu dojechać autobusem PKS (przystanek Skibówki II) lub prywatnym mikrobusem.

W TATRACH I POD TATRAMI

W pięknej, wysokogórskiej scenarii Tatr leżą jeszcze dwa inne, często nawiedzone przez pielgrzymów miejsca. To Pustelnia św. Brata Alberta na Kalatówkach oraz Sanktuarium Królowej Tatr na Wiktorówkach. Z kolei u podnóży gór, w Zakopanem-Olczy znajduje się jeszcze Sanktuarium Cudownego Medalika księży misjonarzy. Dwa pierwsze miejsca można nawiedzić tylko w jeden sposób – trzeba do nich dojść góorskimi drogami.

Do **Pustelni św. Brata Alberta** na **Kalatówkach** droga jest krótsza i łatwiejsza. Wyruszyć trzeba z Kuźnic (z centrum Zakopanego dojeżdżają tam autobusy i mikrobusy komunikacji zbiorowej). Tu zaczyna się niebieski szlak na Kalatówki i Halę Kondratową, który prowadzi przez świerkowe bory szeroką bitą drogą, wiodącą do schroniska na Hali Kalatówki. Nim jednak dojdzie się do niego, po lewej stronie w lesie dostrzec można drewniane zabudowania. To właśnie Pustelnia św. Brata Alberta, czyli Adama Chmielowskiego, a obecnie dom sióstr albertynek. W tym miejscu czci się pamięć nie tylko świętego – założyciela zgromadzeń albertynów i albertynek, ale i jego współpracownicy – bł. siostry Bernardyny Jabłońskiej. Ich dziełem była kaplica i dom Albertynów, wzniesiony wg projektu twórcy stylu zakopiańskiego,

*Izba pamięci Brata Alberta na Kalatówkach,
fot. S. Gacek*

Sanktuarium na Kalatówkach, fot. D. Leśniak

Stanisława Witkiewicza, w końcu XIX w. Już w 1902 r. obiekt został przekazany albertynkom, a zakonnicy przenieśli się do nowego klasztoru, wzniesionego nieco powyżej drogi. Pustelnię św. Brata Alberta chętnie odwiedzał Karol Wojtyła. Już jako papież Jan Paweł II przybył na Kalatów-

ki z krótką wizytą bezpośrednio po mszy świętej, odprawionej 6 czerwca 1997 r. pod Wielką Krokwią, podczas której dokonał beatyfikacji siostry Bernardyny.

¶ Pustelnia Zgromadzenia Sióstr Albertynek, ul. Droga Brata Alberta 1, 34-500 Zakopane, tel.: (0-18) 2014230;

Baza noclegowa: Dom rekolekcyjny Zgromadzenia Sióstr Albertynek na Kalatówkach, ul. Droga Brata Alberta 1, 34-500 Zakopane, tel.: (0-18) 201 42 30 – informacje i zgłoszenia grup na rekolekcje: siostra Bernarda Kostka, ul. Woronicza 10, 31-409 Kraków, tel.: (0-12) 413 55 99, albertynki.powolania@list.pl, www.albertynki.pl

W przepastnych borach świerkowych w Wysokich Tatrach, na zboczach Gęsiej Szyi, na wysokości 1150 m n.p.m., tuż obok wspaniałej, widokowej Rusinowej Polany, znajduje się jeszcze jedno miejsce pielgrzymkowe w Tatrach – Sanktuarium Matki Bożej Jaworzyńskiej Królowej Tatr na Wiktorówkach. Do Wiktorówek można dotrzeć tylko pieszo – wzdłuż szlaków, poprowadzonych przez tatrzańskie bór świerkowy: niebieskiego z Palenicy Białczańskiej (końcowy przystanek autobusowy i mikrobusów z Zakopanego) przy drodze do Morskiego Oka lub z przeciwnej strony – od drogi Oswalda Balzera doliną Filipki. Zielony szlak prowadzi tu z Wierchu Poroniec.

Sanktuarium na Wiktorówkach, fot. D. Leśniak

Ta ostatnia trasa jest najdłuższa, ale też najłagodniejsza, i prowadzi cały czas grzbietem bez większych podejść.

W 1860 r. młodej pasterce z Gronia, Marysi Murzańskiej, ukazała się tu w gałęziach smreka (regionalna nazwa świerku) Matka Boska. Miała pomóc dziewczynie w odnalezieniu zaginionych owiec, ale głównie wzywać ludzi do wyznania win i pokuty. Wkrótce wzniesiono tu małą kaplicę z niewielką drewnianą figurką Królowej Tatr. Od 1958 r. opiekę nad miniaturowym sanktuarium sprawują dominikanie – co w 1975 r. oficjalnie zatwierdził ówczesny metropolita krakowski, Karol Wojtyła. Odpusty w sanktuarium przypadają na: niedziele po 2 i 16 lipca, 15 sierpnia (Wniebowzięcie NMP), 8 września oraz na pierwszą niedzielę października (z okazji święta Matki Bożej Różańcowej).

¶ Sanktuarium MB Jaworzyńskiej Królowej Tatr na Wiktorówkach, Małe Ciche 47, 34-531 Murzaszchle, tel.: (0-18) 201 98 50, wiktrowki@op.pl, www.wiktrowki.com.pl

Wracając z Wiktorówek Drogą Oswalda Balzera, można za Jaszczurówką skręcić w prawo, ku **Olczy** – kiedyś osobnej wsi, dziś włączonej w granice miasta. Przy dużym, nowoczesnym kościele parafialnym działa **Sanktuarium Matki Boskiej Objawiającej Cudowny Medalik**. Opiekę nad parafią i sanktuarium sprawują księża misjonarze, którzy w Olczy obecni są już od lat bezpośrednio poprzedzających I wojnę światową. W roku wybuchu wojny, tj. 1914, erygowano tu niezależną od zakopiańskiej parafię. Okazała, nowoczesną świątynię wzniesiono jednak dopiero po długich staraniach w latach 80. ubiegłego wieku. W parafii i sanktuarium wyznaczono dzień odpustu na pierwszą niedzielę po 18 lipca (NMP Niepokalanej Objawiającej Cudowny Medalik).

¶ Parafia rzymskokatolicka w Olczy pw. MB Objawiającej Cudowny Medalik, os. Piszczory 13, 34-502 Zakopane-Olcza, tel./faks: (0-18) 201 19 05, 201 17 71,

Figura Matki Boskiej w Olczy, fot. D. Leśniak

parafia@misjonarze-zakopane.org, www.misjonarze-zakopane.org; **Baza noclegowa:** Pokoje gościnne dla pielgrzymów w parafii w Olczy, os. Piszczory 13, 34-502 Zakopane-Olcza, tel./faks: (0-18) 201 19 05, 201 17 71, parafia@misjonarze-zakopane.org

Kościół św. Michała Archanioła w Dębnie Podhalańskim

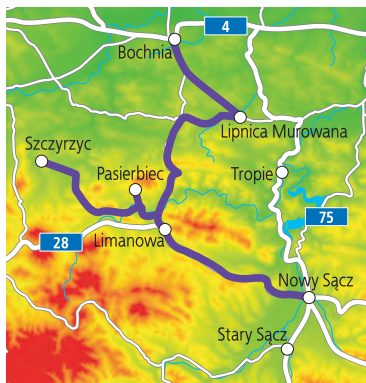
Na Podhalu, podążając Szlakiem Architektury Drewnianej, można podziwiać liczne zabytkowe kościoły drewniane. Wśród nich prawdziwym arcydziełem, wpisany w 2003 r. na Listę Światowego Dziedzictwa Kulturalnego UNESCO, jest kościółek w Dębnie. Świątynię wzniesiono z drewna modrzewiowego i jodłowego w XV w. bez użycia gwoździ. Kilka wieków później dobudowano wieżę z izbicą. O niezwykłości kościoła w Dębnie stanowią zachowane we wnętrzu na stropie i ścianach malowidła tzw. patronowe z przełomu XV i XVI w. Znajdują się tu także liczne zabytkowe elementy wyposażenia, w tym cenny krucyfiks z XIV stulecia i ołtarz główny w formie późnogotyckiego, malowanego tryptyku

DZIEDZICTWO ŚW. KINGI I SANKTUARIA BESKIDZKIE

SANKTUARIUM ŚW. KINGI W STARYM SĄCZU

W widłach Dunajca i Popradu leży piękne, średniowieczne miasteczko – Stary Sącz. Słynie on przede wszystkim z zabytkowego klasztoru ss. Klarysek z kościołem Trójcy Przenajświętszej. Jest to zarazem miejsce kultu św. Kingi, żony księcia krakowskiego Bolesława Wstydlivego, która ufundowała klasztor w 1280 r. Księżna była wielką dobrodziejką całej Sądeckizny, podarowanej jej przez męża. Po jego śmierci wstąpiła do założonego przez siebie sądeckiego klasztoru i tu też zmarła. Jej relikwie przechowywane są w gotyckim kościele klasztornym z XIII i XIV w. Wnętrze oraz główna fasada świątyni zostały przebudowane w stylu barokowym.

Ponizej skarpy nad doliną Popradu, na której stoi klasztor z kościołem, znajdują się rozległe błonia, na których 16 czerwca 1999 r. uroczystą mszę kanonizacyjną św. Kingi odprawił Ojciec Święty Jan Paweł II. Ołtarz, na którym sprawowana była ta liturgia, stoi na błoniach do dziś i stanowi główny element Diecezjalnego

Centrum Pielgrzymowania im. Jana Pawła II. Pod ołtarzem znajduje się niewielkie muzeum z pamiątkami po Ojcu Świętym, a w pobliżu budowany jest duży dom pielgrzyma.

W Sanktuarium św. Kingi odpusty przypadają na uroczystość Trójcy Przenajświętszej (pierwsza niedziela po Zesłaniu Ducha Świętego) oraz niedzielę najbliższą 24 lipca (wspomnienie św. Kingi).

KL **Klasztor ss. Klarysek w Starym Sączu**, pl. św. Kingi 1, 33-340 Stary Sącz, tel.: (0-18) 446 04 99, faks: (0-18) 446 01 73, sekretariat@klaryski.sacz.pl, www.klaryski.sacz.pl

*Klasztor SS. Klarysek w Starym Sączu,
fot. arch. UMWM*

Diecezjalne Centrum Pielgrzymowania im. Jana Pawła II, pl. św. Kingi 3, 33-340 Stary Sącz, tel./faks: (0-18) 446 14 39, centrum@stary.sacz.pl, www.centrum.stary.sacz.pl. **Dojazd:** do Starego Sącza, leżącego w odległości 10 km na południowy zachód od Nowego Sącza, można dojechać pociągiem lub autobusem PKS z Nowego Sącza lub bezpośrednio z Krakowa, a także autobusami miejskimi z Nowego Sącza (linie nr 11 i 24).

SANKTUARIUM NOWEGO SĄCZA

W Nowym Sączu, na terenie starego miasta, znajdują się aż dwa sanktuaria. Zaraz obok Rynku stoi gotycki kościół kolegiacki św. Małgorzaty – zarazem **Sanktuarium Przemienienia Pańskiego**. Nie jest znane pochodzenie czczonoego tu obrazu przedstawiającego oblicze Chrystusa. Najprawdopodobniej powstał w XIV w. na terenie Czech, w pracowni mistrza o włoskich tradycjach warsztatowych. W 1971 r. obraz został uroczystie umieszczony w ołtarzu głównym kolegiaty przez kardynała Karola Wojtyłę. On też, już jako papież Jan Paweł II, podniósł kościół do rangi bazyliki mniejszej – stało się to w 1992 r. z okazji 700-lecia lokacji Nowego Sącza. Główne uroczystości odpustowe odbywają się w ciągu tygodnia od niedzieli przed 6 sierpnia (święto Przemienienia Pańskiego) do niedzieli po tej dacie; kolejny odpust przypada 20 lipca (św. Małgorzaty).

Również na terenie Starego Miasta znajduje się kościół Świętego Ducha, dziś należący do jezuitów, ale pierwotnie ufundowany wraz z klasztorem Norbertanów. Tu mieści się **Sanktuarium Matki Bożej Pocieszenia**. Jej obraz umieszczony jest w XV-wiecznym prezbiterium w ołtarzu głównym. W 1963 r. wizerunek został ukoronowany przez Prymasa Tysiąclecia – kardynała Stefana Wyszyńskiego, a przy koronacji asystował metropolita krakowski, biskup Karol Wojtyła. Odpusty w tym sanktuarium przypadają na dzień Zesłania Ducha Świętego oraz święto MB Pocieszenia – niedzielę po wspomnieniu św. Augustyna (28 sierpnia).

Sąddecki Park Etnograficzny

Jedną z głównych atrakcji Nowego Sącza jest rozległy skansen – Sąddecki Park Etnograficzny. Na powierzchni ok. 10 ha ustawiono kilkadziesiąt budowli przeniesionych z okolic miasta i reprezentujących budownictwo regionalne Łemków, Łachów Sąddeckich, Pogórzan i Górali Sąddeckich. W centrum skansenu znajduje się dwór szlachecki z XVII w. wraz z zespołem zabudowań gospodarczych. Spośród innych obiektów wyróżnia się łemkowska cerkiew drewniana z końca XVIII w. z nieistniejącej już wsi Czarne. Jej wnętrze zdobi rokokowy ikonostas i cenna polichromia z XIX w. Najnowszym sektorem skansenu jest Miasteczko Galicyjskie, prezentujące małomiasteczkową zabudowę z końca XIX wieku.

¶ Sanktuarium Przemienienia Pańskiego – bazylika św. Małgorzaty, pl. Kolegiacki 1, 33-300 Nowy Sącz, tel.: (0-18) 443 56 98, 443 61 98, faks: (0-18) 444 22 77, nowy_sacz3@diecezja.tarnow.pl, www.swmalgns.tarnow.opoka.org.pl; **Sanktuarium Matki Bożej Pocieszenia – parafia Świętego Ducha**, ul. ks. Piotra Skargi 10, 33-300 Nowy Sącz, tel.: (0-18) 443 71 98, faks: (0-18) 444 13 91, nowysacz@jezuici.pl, www.jezuici.pl/novysacz. **Dojazd:** Nowy Sącz oddalony jest o ok. 104 km na południowy wschód od Krakowa, można tu dotrzeć pociągiem, ale znacznie krócej jedzie się autobusami – zarówno PKS, jak i innych przewoźników. Najwygodniejszy dojazd

Sanktuarium Przemienienia Pańskiego w Nowym Sączu, fot. S. Gacek

Sanktuarium w Tropiu, fot. S. Gacek

samochodem (choć nie najkrótszy) to przejazd szosą nr 4 z Krakowa do Brzeska i następnie drogą nr 75 przez Czchów do Nowego Sącza (110 km).

SANKTUARIUM ŚW.ŚW. PUSTELNIKÓW ŚWIERADA I BENEDYKTA

W małej miejscowości Tropie, na wzgórzu nad Jeziorem Czchowskim, znajduje się pięknie położony, romański kościół Świętych Pustelników Świerada i Benedykta. Jest to jeden z najstarszych ośrodków chrześcijaństwa w Małopolsce; swą pustelnię w XI w. miał tu św. Świerad i jego uczeń, św. Benedykt. Obaj święci są też patronami Słowacji – wyruszyli tam w 1018 r. jako pustelnicy i misjonarze, a miejscami ich kultu są Nitra oraz Skałka nad Wagiem koło Trenczyna. Dlatego też do Tropia przybywa stale wielu pielgrzymów ze Słowacji. Obaj pustelnicy w 1083 r. zostali kanonizowani, a św. Świerad uznawany jest za jednego z największych ascetów w historii Kościoła. Tradycja mówi, że świątynia w Tropiu została ufundowana przez księcia Kazimierza Odnowiciela w 1045 r., a prawie 30 lat później konsekracji dokonał sam biskup Stanisław ze Szczepanowa. Choć od średniowiecza kościół był wielokrotnie przebudowywany, głównie w stylu barokowym, to do dziś zachowały się fragmenty

romańskich murów, charakterystyczne okienko oraz fragment malowidła ściennego z XII w. Dziś jest to jedno z najważniejszych miejsc pielgrzymkowych diecezji tarnowskiej, a obaj święci pustelnicy są jej współpatronami. Uroczysty odpust w sanktuarium odbywa się w niedzielę najbliższą 13 lipca (wspomnienie św. św. Pustelników Świerada i Benedykta).

¶ Parafia św. św. Pustelników Świerada i Benedykta, Tropie 6, 33-316 Rożnów, tel.: (0-18) 440 30 76, tropie@tarnow.diecezja.pl, www.tropie.tarnow.opoka.org.pl; **Baza noclegowa**: Dom Pielgrzyma, czynny: VII–VIII, informację: jw.

Z ziemi sądeckiej w stronę Krakowa i Tarnowa

Trasa: Limanowa – Pasierbiec – Szczyrzyc – Lipnica Murowana – Bochnia (mapa, zob. s. 46)

Z Nowego Sącza trzeba wyjechać drogą nr 28 w kierunku Krakowa, by po 25 km dotrzeć do **Limanowej**. W centrum miasta, przy Rynku, wznosi się wielki, kamienny kościół parafialny – bazylika i sanktuarium **Matki Bożej Bolesnej**.

Tu czczona jest gotycka Pieta z XIV w. Figura została dwukrotnie koronowana przez Karola Wojtyłę – najpierw w 1966 r., a następnie w 1983 r. podczas mszy świętej na krakowskich Błoniach. Przed bazyliką wznosi się jego pomnik, już jako papieża Jana Pawła II, zbudowany w 1998 r. w podziękowaniu za koronację i następnie rekoronację limanowskiej Piety. W sanktuarium tutejszym odpusty przypadają na piątek przed Niedzielą Palmową, niedzielę przed 22 czerwca (pamiętka drugiej koronacji Piety) oraz tydzień 15–22 września, na pamiętkę pierwszej koronacji (najważniejsze uroczystości odbywają się w niedzielę przypadającą w tym tygodniu). Ponadto w pierwszą niedzielę po 22 września organizowana jest procesja do Kaplicy Łaski, a kolejny odpust przypada na pierwszą niedzielę października (w związku ze świętem Matki Bożej Różańcowej), kiedy również organizowana jest procesja.

¶ Sanktuarium Matki Boskiej Bolesnej w Limanowej, ul. Jana Pawła II 1, 34-600 Limanowa, tel./faks: (0-18) 337 22 64, 337 20 04, limanowa@tarnow.opoka.org.pl, limanowa_par@diecezja.tarnow.pl, www.limanowa.tarnow.opoka.org.pl

W malowniczej scenerii Beskidu Wyspowego, ok. 8 km na północ od Limanowej, znajdu-

je się **Sanktuarium Matki Bożej Pocieszenia w Pasierbcu**. Można do niego dojechać z Limanowej szosą nr 965 w stronę Bochni, a następnie boczną drogą przez Łososinę Górą, gdzie trzeba skręcić w kolejną, mniejszą drogę do samego Pasierbca. Początki sanktuarium wiążą się z kapliczką, wzniesioną przez Jana Matrasa z Laskowej – gdy w 1793 r. Matras jako żołnierz armii austriackiej został ranny w bitwie pod Rastatt nad Renem, wzywał na pomoc Matkę Bożą. Dziękując za ocalenie, złożył uroczystą obietnicę wybudowania kaplicy ku czci Maryi, co też uczynił w Pasierbcu w 1822 r. Kaplica szybko stała się ważnym miejscem pielgrzymkowym i wkrótce została rozbudowana o drewnianą nawę, a proboszcz z Tymbaruku wystarał się o wyznaczenie odpustu dla nowego miejsca kultu, w którym umieszczono obraz Matki Bożej. Obraz został koronowany w 1993 r. przez biskupa Józefa Żyćńskiego. Obecnie obok starej kaplicy znajdują się nowoczesny kościół, Dróżki Maryjne i Droga Krzyżowa oraz duży Dom Pielgrzyma. Odpusty w Pasierbcu przypadają na ostatnią sobotę i niedzielę sierpnia oraz w Zesłanie Ducha Świętego i 8 grudnia (uroczystość Niepokalanego Poczęcia NMP).

¶ Sanktuarium Matki Bożej Pocieszenia, Pasierbiec 98, 34-601 Limanowa, tel.: (0-18) 337 62 61, www.pasierbiec.diecezja.tarnow.pl; **Baza nodegowa i gastronomiczna**: Dom Pielgrzyma (200 miejsc) z jadalnią (600 miejsc), informacje i kontakt: jw.

Około 22 km na zachód od Pasierbca, również w pięknej scenerii Beskidu Wyspowego, położone jest wiekowe opactwo Cystersów w **Szczyrzycu**. Jest to zarazem **sanktuarium maryjne**. Jadąc tu z Pasierbca, trzeba wrócić do Łososiny Górnej, następnie udać się na zachód wzdłuż doliny Łososiny do Podtopienia, skąd szosą przez Wilkowisko i Jodłownik lub Skrzydlną można dojechać do Szczyrzycy. Zakonnicy przybyli tu z Ludźmierza – gdyż surowa, podhalańska ziemia była wtedy tak niegościnna, że musieli

Sanktuarium w Limanowej, fot. S. Gacek

Sanktuarium w Szczyrzycu, fot. S. Gacek

znaleźć sobie nowe miejsce w bardziej przyjaznej okolicy. Dlatego też osiedli się w 1234 r. w Szczyrzycu. Wzniesli tu okazałe opactwo z kościołem, które przetrwało liczne klęski. Najstraszliwszą z nich był pożar w 1765 r. Spośród dawnego, gotyckiego wyposażenia kościoła z pożogi ocalał tylko XV-wieczny obraz Matki Bożej, który obecnie jest tu czczony przez wiernych. Obraz został koronowany 2 sierpnia 1939 r. przez arcybiskupa Adama Sapiehę, a w 1983 r. korony uroczystie poświęcił papież Jan Paweł II podczas uroczystości na

Jasnej Górze. Dziś w Szczyrzycu wciąż mieszkają zakonnice – choć zostali wyrzuceni stąd przez Austriaków pod koniec XVIII w., to zdołali powrócić i w 1918 r. przywrócono klasztorowi godność opactwa. Odpusty w sanktuarium przypadają 8 maja (uroczystość św. Stanisława Biskupa i Męczennika) oraz 15 sierpnia (odpust główny w uroczystość Wniebowzięcia NMP).

¶ Sanktuarium Matki Bożej Szczyrzyckiej – parafia pw. NMP Wniebowziętej i św. Stanisława i Opactwo oo. Cystersów, 34-623 Szczyrzyc 1, tel.: (0-18) 332 00 04, szczyrzyc@diecezja.tarnow.pl, www.szczyrzyc.cystersi.pl

Jeśli z Pasierbca wróci się na drogę nr 965 z Limanowej do Bochni, można pojechać nią na północ, a następnie skrócić w Muchówce w prawo, na szosę nr 966, by dojechać do **Lipnicy Murowanej**. To piękna, stara miejscowość położona wśród wzgórz Pogórza Wiśnickiego. Niegdyś było to miasteczko, które prawa miejskie uzyskało już w 1326 r. od Władysława Łokietka. Dziś Lipnica słynie przede wszystkim z konkursu na najwyższe w Polsce palmy wielkanocne oraz z drewnianego kościółka św. Leonarda – zabytku z Listy Światowego Dziedzictwa Kulturalnego i Przyrodniczego UNESCO. Miejscowość to także miejsce kultu sióstr Ledóchowskich – św. Urszuli i bł. Marii Teresy, a przede wszyst-

Droga Krzyżowa w Pasierbcu, fot. S. Gacek

kim św. Szymona z Lipnicy. Istnieje tu **Sanktuarium św. Szymona** związane z barokowym kościołem pw. św. Szymona, ufundowanym w XVII w. przez Stanisława Lubomirskiego jako wotum za zwycięstwo pod Chocimiem w 1621 r. Kościół znajduje się pod opieką miejscowej parafii, funkcjonującej przy trzecim lipnickim kościele – gotyckiej świątyni św. Andrzeja Apostoła. Odpusty przypadają w Lipnicy na niedzielę po 18 lipca (ku czci św. Szymona) i niedzielę po 30 listopada (ku czci św. Andrzeja Apostoła). W Lipnicy wytyczono także szlak św. Szymona (zob. s. 69).

¶ Sanktuarium św. Szymona z Lipnicy – parafia pw. św. Andrzeja Apostoła, 32-724 Lipnica Murowana 39, tel.: (0-14) 685 26 01, parlipnicam@tarnow.opoka.org.pl, www.parlipnicam.tarnow.opoka.org.pl

Z Lipnicy boczną drogą można pojechać w kierunku Nowego Wiśnicza. Tu, u stóp wzgórza z ogromnym zamkiem, jednym z najpiękniejszych w Polsce, droga dochodzi do szosy nr 965, którą następnie jedzie się prosto do **Bochni**. W mieście tym, przy Rynku, stoi cenny zabytek architektury późnogotyckiej – kościół św. Mikołaja Biskupa i Męczennika z XV w. Jest to także **Sanktuarium Matki Bożej Różańcowej**. W przebudowanym w stylu barokowym wnętrzu przechowywany jest słynący łaskami obraz Maryi – uważany za XV-wieczną kopię wizerunku jasnogórskiego. Prawdopodobnie od początku XVII w. był on przechowywany w kościele Dominikanów w Bochni, gdzie przybywali pielgrzymi nawet z odległych zakątków Polski, bowiem Matka Boża Bocheńska miała wówczas płakać krwawymi łzami. Po likwidacji klasztoru i kościoła Dominikanów w końcu XVIII w. obraz został przeniesiony właśnie do kościoła św. Mikołaja, do specjalnie zbudowanej kaplicy. Tu w 1934 r. miała miejsce uroczystość koronacji obrazu. Dzięki coraz większemu znaczeniu kultu Matki Bożej, papież Jan Paweł II podniósł kościół św. Mikołaja do rangi bazyliki, a w 2003 r. biskup tarnowski

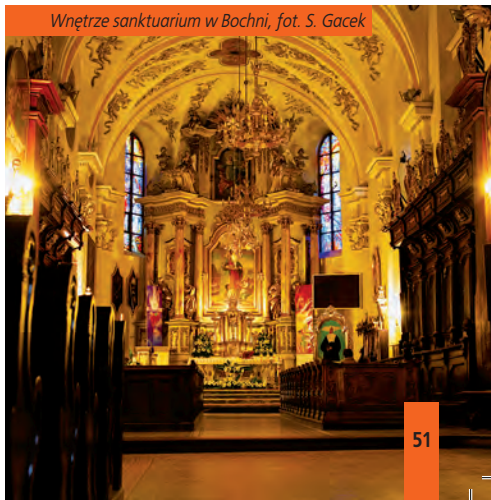

Kościół św. Leonarda w Lipnicy, fot. P. Mierniczak

ustanowił tu kapitułę kolegiacką i potwierdził status sanktuarium. Odpusty przypadają na pierwszą i drugą niedzielę października (z okazji święta Matki Bożej Różańcowej) oraz 6 grudnia (ku czci św. Mikołaja Biskupa).

¶ Sanktuarium Matki Bożej Różańcowej – bazylika św. Mikołaja w Bochni, pl. św. Kingi 9, 32-700 Bochnia, tel.: (0-14) 612 34 17, faks: (0-14) 611 92 70, bochnia1@diecezja.tarnow.pl, www.mikolaj.bochnia.iap.pl, **Baza noclegowa:** Bursa – Dom Pielgrzyma, ul. Stasiaka 10, 32-700 Bochnia, tel.: (0-14) 612 21 95; **Gastro-** **nomia:** stołówka w Domu Pielgrzyma, informacje: jw.

Wnętrze sanktuarium w Bochni, fot. S. Gacek

ZIEMIA ŚW. STANISŁAWA – TARNÓW I OKOLICE

SANKTUARIA TARNOWA

W Tarnowie – drugim co do wielkości mieście w województwie małopolskim i stolicy diecezji – prócz licznych zabytków, znajdują się aż trzy sanktuaria. W najważniejszej świątyni miasta – bazylice katedralnej – mieści się **Sanktuarium Matki Bożej Bolesnej**. Katedra ze swą wysoką wieżą dominuje w panoramie uroczego, niewielkiego Starego Miasta. Świątynia wzniesiona w stylu gotyckim w XIV w. została przebudowana pod koniec wieku XIX na neogotycką. W tym też stuleciu kościół uzyskał status katedry w związku z utworzeniem nowej diecezji ze stolicą w Tarnowie. Świątynię odwiedza wielu turystów ze względu na wspaniałe dzieła rzeźby renesansowej i manierystycznej – znajdują się tu ogromne nagrobki Tarnowskich oraz Ostrog-

skich. Ale dla pielgrzymów najważniejsza jest figura Matki Bożej Bolesnej. To tzw. Pieta, piękna polichromowana rzeźba drewniana z XVII w., porównywana do sławnego obrazu *Opłakiwanie* holenderskiego malarza van Dycka.

Najważniejszą uroczystością odpustową w sanktuarium jest dzień 8 września – święto Narodzenia NMP.

¶ Bazylika katedralna Narodzenia NMP, ul. Kapitulna 2, 33-100 Tarnów, tel.: (0-14)621 45 01, tarnow_katedra@diecezja.tarnow.pl, www.katedra.tarnow.opoka.org.pl

W dzielnicy Burek, położonej na południe od Starego Miasta, znajduje się maleńki kościół drewniany pw. Najświętszej Marii Panny Wniebowziętej, będący zarazem **Sanktuarium Matki Bożej Szkaplerznej**. Świątynia ta wznosi się u zbiegu ulic Konarskiego, Narutowicza oraz, prowadzącej z centrum od placu Józefa Bema, ulicy Najświętszej Marii Panny. Drewniany kościół jest jedną z najstarszych tego typu budowli w Małopolsce. Powstał w 1458 r., a w 1910 r. dobudowano do niego malowniczą wieżę z izbicą. Jako cenny zabytek budownictwa drewnianego kościół znajduje się na Szlaku Architektury Drewnianej. Wewnątrz bazyliki, w rokokowym ołtarzu

*Pieta w sanktuarium MB Bolesnej w Tarnowie,
fot. S. Gacek*

Monstracja w sanktuarium MB Fatimskiej w Tarnowie, fot. S. Gacek

Sanktuarium MB Szkaplerznej w Tarnowie, fot. arch. Sanktuarium MB Szkaplerznej w Tarnowie

głównym, umieszczono otoczony czcią XVI-wieczny obraz Matki Bożej z Dzieciątkiem, zwanej Szkaplerzną.

Odpusty w tym miniaturowym sanktuarium przypadają na tygodnie 16–22 lipca (w związku ze świętem Matki Bożej Szkaplerznej) oraz niedzielę przed 29 września – święto Archaniola Gabriela. Parafia, do której należy kościółek, ma też drugą świątynię – nowy kościół przy ulicy Gumniskiej.

¶ Parafia Matki Bożej Szkaplerznej, ul. Najświętszej Panny Marii 1, 33-100 Tarnów, tel.: (0-14) 621 31 75, tarnow1@diecezja.tarnow.pl, www.szkaplerz-tarnow.parafia.info.pl

Kolejne tarnowskie sanktuarium znajduje się w północnej części miasta, przy alei Matki Bożej Fatimskiej. Aby dojść do niej z Rynku, trzeba przejść przez plac Bohaterów Getta oraz obok mykwy (łaźni żydowskiej), będącej jedną z niewielu pamiątek po ludności żydowskiej niegdyś licznie zamieszkującej Tarnów. Przy wspomnianej alei wznosi się strzelista, nowoczesny kościół św. Józefa z lat 1957–60, a zarazem **Sanktuarium Matki Bożej Fatimskiej**. Figura Maryi z Fatimy znajduje się w prezbiterium, nad głównym ołtarzem, a wewnątrz tej części świątyni rozświetlają witraże z przedstawieniem objawień

fatimskich oraz uroczystości w Fatimie z okazji 50-lecia tychże objawień (w uroczystościach brał udział papież Paweł VI).

Odpusty w parafii i sanktuarium przypadają na niedzielę po 13 maja (święto Matki Bożej Fatimskiej) i niedzielę po 13 października oraz na 19 marca (uroczystość św. Józefa).

¶ Parafia św. Józefa i MB Fatimskiej, al. Matki Bożej Fatimskiej 39, 33-100 Tarnów, tel.: (0-14) 622 22 86, tarnow6@diecezja.tarnow.pl, www.sanktuariummbfatimskiej.tarnow.eu

SANKTUARIUM ŚW. STANISŁAWA BISKUPA I MĘCZENNIKA W SZCZEPANOWIE

Ziemia tarnowska wydała jednego z patronów Polski – św. Stanisława, biskupa i męczennika. Według tradycji pochodził on ze Szczepanowa, miejscowości oddalonej o prawie 30 km na zachód od Tarnowa. W Szczepanowie mieści się dziś jego sanktuarium. Pierwotny gotycki kościółek św. Marii Magdaleny powstał z fundacji kanonika krakowskiego i proboszcza szczepanowskiego, a zarazem sławnego kronikarza – Jana Długosza – w 1470 r. (dzięki Długoszowi powstało też wiele innych, cennych późnogotyckich kościołów w Małopolsce). Dziś

ceglano-kamienna, gotycka świątynia stanowi południową nawę dużego, neogotyckiego kościoła św. Stanisława, z wysoką wieżą, wybudowanego w latach 1911–13. Projekt przygotował sławny architekt Jan Sas-Zubrzycki. Choć kult św. Stanisława istniał w Szczepanowie już od wieków, to dopiero w 1970 r. tutejszy kościół zyskał oficjalnie status sanktuarium, a główny odpust wydłużono do ośmiu dni.

W Szczepanowie znajduje się także Kaplica Narodzenia św. Stanisława, zbudowana w 1861 r. w miejscu, gdzie wg tradycji stał dom, w którym urodził się przysły biskup krakowski i święty. Na cmentarzu wznosi się jeszcze jedna świątynia – kościół murywany z 1781 r., fundacji Stanisława Lubomirskiego.

Najważniejszy, tygodniowy odpust w Sanktuarium św. Stanisława odbywa się między niedzielą przed a niedzielą po 8 maja (uroczystość św. Stanisława). Kolejny odpust przypada 22 lipca (uroczystość św. Marii Magdaleny), a w ostatnią niedzielę września z okazji upa-

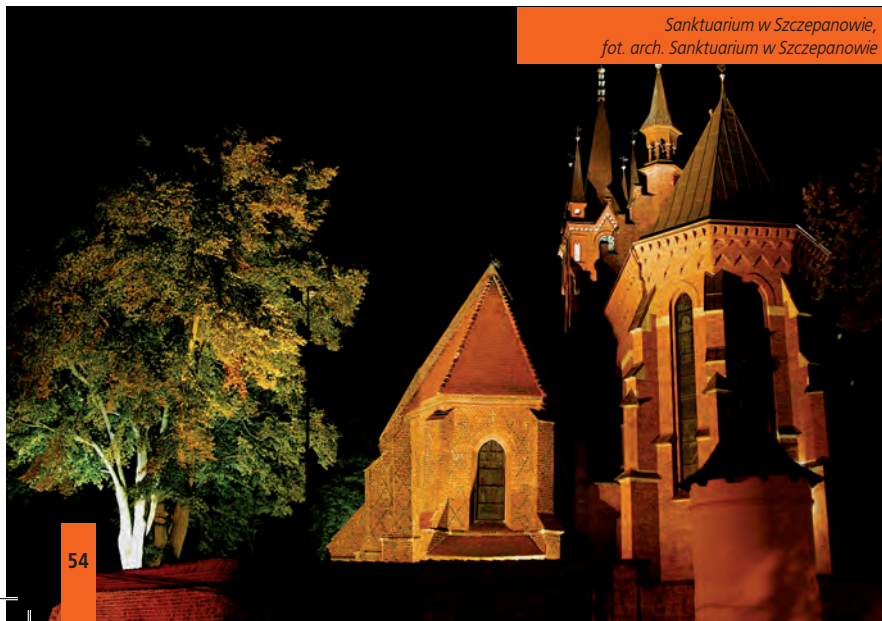
miętnienia Przeniesienia Relikwii św. Stanisława oprócz odpustu organizowana jest także Diecezjalna Pielgrzymka Trzeźwości do Szczepanowa.

¶1 Parafia św. Stanisława Biskupa i Męczennika, ul. św. Stanisława 2, 32-823 Szczepanów, tel.: (0-14) 686 42 22, 686 42 44, bazylika@szczepanow.pl, www.bazylika.szczepanow.pl; **Dojazd:** z Tarnowa do Szczepanowa najwygodniej dojechać przez Brzesko – w mieście tym trzeba opuścić szosę nr 4 i udać się drogą nr 768 w kierunku Szczurowej. W Mokrzyskach odbija w prawo boczna droga do Szczepanowa. Można dostać się tu również autobusem z Brzeska lub pociągiem osobowym z Krakowa czy Tarnowa (do stacji Sterkowiec, oddalonej od sanktuarium o 2 km na południe).

SANKTUARIUM PANI ZIEMI TARNOWSKIEJ W TUCHOWIE

W dolinie Białej Tarnowskiej, między wzgórzami Pogórza Ciężkowieckiego, położone jest niewielkie miasto Tuchów. Tutejszy kościół Nawiedzenia NMP i św. Stanisława Biskupa i Męczennika jest miejscem, gdzie znajduje się słynący łaskami

*Sanktuarium w Szczepanowie,
fot. arch. Sanktuarium w Szczepanowie*

Sanktuarium w Tuchowie, fot. arch. UM w Tuchowie

obraz MB Tuchowskiej, zwanej Panią Ziemi Tarnowskiej. Pierwszy kościół w tym miejscu, wg tradycji, wzniesiony został przez benedyktynów w XI w. i miał go poświęcić sam św. Stanisław. Od końca XVI w. rozwijał się w Tuchowie kult MB – związany z nadzwyczajnymi zjawiskami i cudami, jakie miały tu miejsce od 1597 r. za wstawiennictwem Maryi. Wizerunek Matki Bożej z Dzieciątkiem, ze wspaniałymi koronami na głowach, namalował na lipowej desce XVI-wieczny, anonimowy artysta. W 2. poł. XVII w. ukończono budowę obecnego, barokowego kościoła, a opiekę nad sanktuarium i świątynią sprawują od końca XIX w. redemptoryści. W sanktuarium odbywa się co roku 1–9 lipca wielki odpust Matki Bożej Tuchowskiej (jej święto diecezjalnie przypada 2 lipca). Inne odpusty przypadają 31 maja (Nawiedzenie NMP) oraz 8 września (Narodzenie NMP).

¶ Parafia Nawiedzenia NMP i św. Stanisława Biskupa i Męczennika w Tuchowie, ul. Wysoka 1, 33-170 Tuchów, tuchow2@diecezja.tarnow.pl, www.klasztor.tuchow.pl; **Dojazd:** Tuchów znajduje się 18 km na południe od Tarnowa, przy szosie nr 977 z Tarnowa do Gorlic i przejścia granicznego w Koniecznej. Do miasteczka dojechać można pociągiem z Tarnowa lub Krakowa (Tuchów znajduje się przy linii kolejowej z Tarnowa do

Stróży), a także autobusem PKS albo prywatnym mikrobussem z Tarnowa; **Baza noclegowa:** Dom Pielgrzyma, informacje i rezerwacje tel.: (0-14) 632 72 00, faks: (0-14) 632 72 01, tuchow2@diecezja.tarnow.pl, snkmtbt@wp.pl; **Baza gastronomiczna:** jadalnia dla pielgrzymów; informacje i zamówienia jw.

Ziemia św. Stanisława

Trasa: Tarnów – Odporyszów – Zabawa – Szczepanów – Porąbka Uszewska – Ciężkowice – Tuchów – Tarnów
(mapa zob. s. 52)

Po odwiedzeniu sanktuariów w samym Tarnowie można udać się nie tylko do najbardziej znanych miejsc kultu w tutejszej diecezji, tj. do Szczepanowa i Tuchowa, ale także do kilku innych, mniej znanych sanktuariów.

Z Tarnowa można wyjechać szosą nr 973 do Żabna i w tym mieście skręcić w prawo, w drogę 975 w kierunku Dąbrowy Tarnowskiej. Pierwszą miejscowością za Żabnem jest **Odporyszów**. W centrum tej miejscowości znajduje się **Sanktuarium Matki Bożej Odporyszowskiej**. Stynący łaskami obraz Matki

Bożej jest tu czczony od ponad 400 lat, odkąd został umieszczony w miejscowym kościółku św. Małgorzaty. Szczególne znaczenie miało objawienie Matki Bożej w 1657 r. podczas potopu szwedzkiego. Odkryte wtedy źródło dało siłę i wiarę w zwycięstwo ludziom ukrywającym się tu przed najeźdźcami, a woda z niego miała także moc uzdrawiania rannych i chorych. Od tego czasu kult Pani Odporyszowskiej szybko się rozwijał, przyciągając pielgrzymów nawet z dalszych okolic. Dla rosnących rzesz pątników w 1702 r. wybudowano nowy kościół, a potem także kapliczki Siedmiu Bolesci Maryi, drogę krzyżową czy kaplicę Ducha Świętego. W 1937 r. odbyła się koronacja cudownego obrazu.

Dzisiaj najważniejsze święta w Odporyszowie to odpusty – w Zesłanie Ducha Świętego (obchodzone w 50. dniu po Wielkanocy) oraz tygodniowy odpust rozpoczynający się 8 września (święto Narodzenia NMP).

¶ Parafia Oczyszczenia NMP, Odporyszów 127, 33-240 Żabno, odporyszow@diecezja.tarnow.pl.

Z Odporyszowa trzeba wrócić do Żabna i dalejjechać szosą nr 975 w kierunku Wojniczka. By dotrzeć do kolejnego sanktuarium, zaraz za mostem na Dunajcu należy skrócić w prawo, w drogę nr 964, w stronę Szczurowej. Po 4 km dojeżdża się do **Zabawy i Sanktuarium bł. Karoliny Kózkówny** przy miejscowym kościele Trójcy Przenajświętszej.

Choć miejscowość Zabawa została podobno założona już w XIII w., to wznoszący się tu duży kościół ceglany zbudowano w latach 1909–13. W pobliskim lesie, podczas I wojny światowej, w listopadzie 1914 r. została zamęczona przez żołnierza wojsk rosyjskich szesnastoletnia Karolina Kózkówna. Trzy lata później jej ciało przeniesiono do grobu na placu przy kościele, zaś w 1981 r. szczątki zostały ekshumowane i umieszczone w sarkofagu w kościele. Karolina Kózkówna została beatyfikowana przez Jana Pawła II na tarnowskich Błoniach 10 czerwca 1987 r. W Zabawie prócz sanktuarium błogosławionej jest także niewielkie muzeum z kaplicą, znajdujące się w jej domu rodzinnym, zaś do miejsca jej męczeństwa w pobliskim lesie poprowadzono drogę krzyżową (łączna długość ok. 2,5 km). W drodze z sanktuarium do domu bł. Karoliny można też zatrzymać się przy kapliczce, którą błogosławiona się opiekowała i obok której znajduje się cudowne źródło. Istnieje też możliwość zwiedzenia szkoły, do której uczęszczała. Na cmentarzu parafialnym jest grób jej rodziców oraz pomnik na miejscu pierwszego pochówku błogosławionej. Najważniejsze dni w sanktuarium to odpust Trójcy Przenajświętszej w sobotę i niedzielę po 18 listopada.

¶ Parafia Trójcy Przenajświętszej, Zabawa 2, 33-133 Wał Ruda, tel.: (0-14) 678 14 48, zabawa@diecezja.tarnow.pl, www.pz.lap.pl; **Baza noclegowa**: pole namiotowe przy

Sanktuarium w Zabawie, fot. S. Gacek

Skamieniałe Miasto

W okolicach Tarnowa można zobaczyć niezwykłe „Skamieniałe Miasto”. Na skraju Ciężkowic spośród drzew wyłaniają się skalne baszty, mury i budowle. Nie są one dziełem człowieka, lecz erozji. Niezwykłe formacje skalne powstały w twardym piaskowcu, zwanym ciężkowickim. Podobne skałki można zobaczyć jeszcze w kilku innych miejscach w Małopolsce, ale tylko koło Ciężkowic tworzą one tak duże zgrupowanie. Cały teren „Skamieniałego Miasta” objęto ochroną jako rezerwat przyrody nieożywionej (15 ha), a poszczególnym skałom nadano nazwy, nawiązujące do ich kształtów, np. Ratusz, Warownia, Pastelnia, Baszta Paderewskiego, Czarownica czy Piekło (zwane też Grunwaldem).

sanktuarium; **Baza gastronomiczna:** stodoła dla pielgrzymów z miejscem do grillowania oraz kuchnia polowa

Udając się w dalszą podróż, można dotrzeć do **Sanktuarium św. Stanisława w Szczepanowie** (zob. s. 33), do którego najkrótsza droga wiedzie przez Radłów (z Zabawy trzeba wrócić na drogę nr 975 w kierunku Wojnicza). W Radłowie skręca się w lokalną drogę z drogowszkaniem do Szczepanowa. Do celu dojeżdża się przez lasy radłowskie oraz miejscowości Waryś i Bielcza. Ze Szczepanowa trasa wiedzie przez Sterkowiec do głównej szosy nr 4, którą trzeba udać się w kierunku Tarnowa. Niedaleko, bo 2 km od miejsca, w którym wjechało się na szosę nr 4, na skrzyżowaniu w Dębnie trzeba skręcić w prawo, w boczną drogę do Porąbki Uszewskiej. W Dębnie warto na chwilę zatrzymać się przy **zamku** – cennym zabytku późnogotyckiej architektury rycerskiej.

Oddalony o 5 km od szosy nr 4 kościół św. Andrzeja Apostoła w **Porąbce Uszewskiej** to także Sanktuarium Najświętszej Marii Panny z Lourdes. Pielgrzymi przybywają tu modlić się przy grocie, stanowiącej kopię grotty z francuskiego Lourdes, gdzie miały niegdyś miejsce słynne objawienia. Budowę

grotty w Porąbce zainicjował miejscowy proboszcz, ks. Jan Palka, który w 1900 r. odbył pielgrzymkę do Lourdes. Budowla była gotowa cztery lata później. W grocie, przy ołtarzyku św. Bernadetty, można nawet nabrać wody – zmieszanej z wodą ze źródła w Lourdes.

W sanktuarium uroczystości obchodzonej jest dzień 11 lutego – święto NMP z Lourdes, kiedy organizowana jest procesja z lampionami do grotty. Odpusty przypadają na pierwszą niedzielę października z okazji święta MB Różańcowej (7 października) oraz 30 listopada (uroczystość św. Andrzeja Apostoła).

¶ Parafia św. Andrzeja Apostoła, 32-854 Porąbka Uszewska 363, tel.: (0-14) 665 67 02, **faks:** (0-14) 665 67 01, **porabka_uszewska@diecezja.tarnow.pl, www.sanktuarium.porabka.org** **Bazanodegowa:** Zajazd Porąbka, 32-854 Porąbka Uszewska 63, tel./faks: (0-14) 665 68 88, **info@zajazdporabka.com.pl, zajazd@zajazdporabka.com.pl, www.zajazdporabka.com.pl** **Baza gastronomiczna:** restauracja w Zajeździe Porąbka, informacja jw.

Figurka NMP z Lourdes w Porąbce Uszewskiej, fot. A. Błaszczak

Z Porąbki Uszewskiej można udać się do miejscowości Ciężkowice – trzeba jechać dalej boczną drogą przez Porąbkę, następnie przez Łoniewą i Niedźwiedzę do doliny Dunajca, do której dojeżdża się w miejscu, gdzie na szczycie zalesionego wzgórza wznoszą się ruiny zamku Melsztyn. Tu trzeba skręcić w prawo, w szosę 980, by przez Zakliczyn i Gromnik, gdzie znów skręca się w prawo, w szosę nr 977, dotrzeć do **Ciężkowic**.

Ta miejscowość, znana dzięki piaskowcowym, fantastycznym skałkom z pobliskiego rezerwatu przyrody nieożywionej „Skamieniałe Miasto”, jest warta odwiedzin także ze względu na tutejsze **Sanktuarium Pana Jezusa Miłosiernego**. Mieści się ono w pięknym, neogotyckim kościele parafialnym św. Andrzeja Apostoła. Świątynia, dominująca nad zabudową Ciężkowic, została wzniesiona wg projektu Jana Sas-Zubrzyckiego w latach 1901–02. W ołtarzu głównym

znajduje się słynący łaskami, namalowany na desce, obraz Chrystusa Miłosiernego „Ecce Homo”.

Odpusty w sanktuarium odbywają się w Zestanie Ducha Świętego (obchodzone w 50. dniu po Wielkanocy), 30 listopada (św. Andrzeja Apostoła), a przede wszystkim w niedzielę Miłosierdzia Bożego (pierwsza niedziela po Wielkanocy).

¶ Parafia Pana Jezusa Miłosiernego i św. Andrzeja Apostoła w Ciężkowicach, ul. św. Andrzeja 8, 33-190 Ciężkowice, tel.: (0-14) 651 00 30, ciezkowice@dieceza.tarnow.pl, www.ciezkowice.dieceza.tarnow.pl

Z Ciężkowic można łatwo dostać się do sławnego **sanktuarium Pani Ziemi Tarnowskiej w Tuchowie** (zob. s. 54) – trzeba tylko udać się w kierunku Tarnowa szosą nr 977 przez Gromnik. Następnie, nadal tą samą szosą, można szybko pokonać 28 km dzielące Tuchów od Tarnowa i tam zakończyć wycieczkę.

Sanktuarium w Ciężkowicach, fot. S. Gacek

SZLAKI PIELGRZYMKOWE

KOLEJOWY SZLAK PAPIESKI

Miejsca szczególnie związane z osobą Karola Wojtyły – papieża Jana Pawła II – czyli jego rodzinne **Wadowice** i **Kraków**, w którym spędził wiele lat, zyskały w 2006 r. specjalne połączenie kolejowe. Na trasie Pociągu Papieskiego znalazły się też dwa najważniejsze małopolskie sanktuaria – także nie-rozerwalnie związane z Ojcem Świętym Janem Pawłem II. Są to **Sanktuarium Bożego Miłosierdzia w Krakowie-Łagiewnikach** (zob. s. 12) oraz **Sanktuarium Pasyjno-Maryjne w Kalwarii Zebrzydowskiej** (zob. s. 29).

Podróżni korzystają na szlaku ze specjalnego, nowoczesnego pociągu ze 152. miejscami siedzącymi. Skład zaopatrzony jest w klimatyzację i przystosowany także do przewozu osób niepełnosprawnych. Podczas jazdy pielgrzymi mogą oglądać filmy o Janie Pawle II (również w wersjach obcojęzycznych).

Podróż można przerwać na jednym z przystanków, by następnie kontynuować ją aż do jednej ze stacji końcowych – w Krakowie lub Wadowicach. Wszystkie stacje wzdłuż trasy zostały zmodernizowane, a przy większości przygotowano specjalne parkingi przeznaczone dla autobusów i samochodów pielgrzymów.

PI Pociąg Papieski. W okresie letnim pociąg wyrusza z Krakowa i Wadowic trzy razy dziennie każdego dnia (z Krakowa do Wadowic: V–IX o 8.55, 12.55 i 16.55, w pozostałych miesiącach w wybrane dni wolne od pracy i świąteczne; z Wadowic do Krakowa: V–IX o 10.30, 14.30 i 18.30, w pozostałych miesiącach – jw.; informacje na dzień 7 lipca 2008). Podróż trwa ok. 1 godz. 30 min. Zamówienia i informacje: Kraków, tel.: (0-12) 393 33 28 (7.00–19.00), (0-12) 393 33 29 (7.00–15.00), faks: (0-12) 422 07 65; Wadowice, tel.: (0-33) 489 25 40 (8.00–20.00); bop.krakow@pr.pkp.pl lub przez formularz na stronie www.pociag-papieski.pl.

Bilety można kupować na stacjach Kraków Główny, Kraków Płaszów, Kraków Łagiewniki, Kalwaria Zebrzydowska-Lanckorona, Wadowice. Cena biletu w jedną stronę 11,50 zł, w dwie strony 18 zł, dla grup (minimum 10 os.) odpowiednio 9,50 i 16 zł. Można także wynająć cały pociąg.

ŚLADAMI JANA PAWŁA II (trasa samochodowa)

Zwolennicy podróży samochodem mogą udać się w podróż śladami papieża Jana Pawła II, z Krakowa przez m.in. Wadowice, Kalwarię Zebrzydowską i Zakopane do Nowego Sącza. Kraków i Małopolska to rodzinne strony Karola

Pociąg papieski

WADOWICE

Kalwaria Zebrzydowska

Kalwaria Zebrzydowska-Lanckorona

Skawina

Kraków Płaszów

Kraków Łagiewniki

KRAKÓW GŁÓWNY

PKP
PRZEWOZY REGIONALNE
spółka z o.o.

www.pociag-papieski.pl

Wojtyły – papieża Jana Pawła II. Stąd ruszył do Rzymu na konklawe, tu też najchętniej powracał we wspomnieniach i podczas wizyt duszpasterskich w ojczyźnie: *Tu, na tej ziemi się urodziłem. Tutaj, w Krakowie, spędziłem większość lat mojego życia (...). Tutaj też doznałem łaski powołania kapłańskiego (...). Tutaj też, w Katedrze Wawelskiej, otrzymałem konsekrację biskupią.* W **Krakowie** jest wiele miejsc związanych z papieżem – najważniejsze to Pałac Biskupów Krakowskich, w którym mieszkał i widywał się z wiernymi podczas pielgrzymek do Krakowa (ul. Franciszkańska 3), oraz Sanktuarium Bożego Miłosierdzia w Łagiewnikach (zob. s. 12).

Wadowice to rodzinne miasto Karola Wojtyły. W domu, gdzie mieszkał, dziś jest niewielkie muzeum, a przy rynku stoi Bazylika Ofiarowania NMP (zob. s. 31), gdzie był chrzczony. Na samym rynku w 1999 r. w wzruszającym przemówieniu papież wspominał rodzinne miasto: *W tym mieście, w Wadowicach wszystko się zaczęło. I życie się zaczęło, i szkoła się zaczęła, i studia się zaczęły, i teatr się zaczął, i kapłaństwo się zaczęło.*

📍 Dom rodzinny Ojca Świętego Jana Pawła II, ul. Kościelna 7, 34-100 Wadowice, tel.: (0-33) 823 26 62, dom.rodzinny.jana.pawla.2@neotrada.pl, www.domrodzinyjanapawla.pl; czynne: wt.–nd. V–IX 9.00–13.00, 14.00–18.00; X–IV 9.00–12.00, 13.00–16.00; opłata za zwiedzanie – ofiara na utrzymanie Domu Rodzinnego.

Wspaniałe wczesnobarokowe sanktuarium i ciche Dróżki Kalwaryjskie z rozrzuconymi wśród wzgórz beskidzkich kościółkami i kaplicami w **Kalwarii Zebrzydowskiej** (13 km od Wadowic w stronę Krakowa drogą nr 52; zob. s. 29) – dziś znajdujące się na Liście UNESCO – to jedno z najczęściej odwiedzanych przez Karola Wojtyłę miejsc w Małopolsce. Jak sam wspominał, przyjeżdżał tu już jako młody chłopiec z niedalekich Wadowic, a później jako ksiądz, biskup, wreszcie papież, by w modlitewnym skupieniu

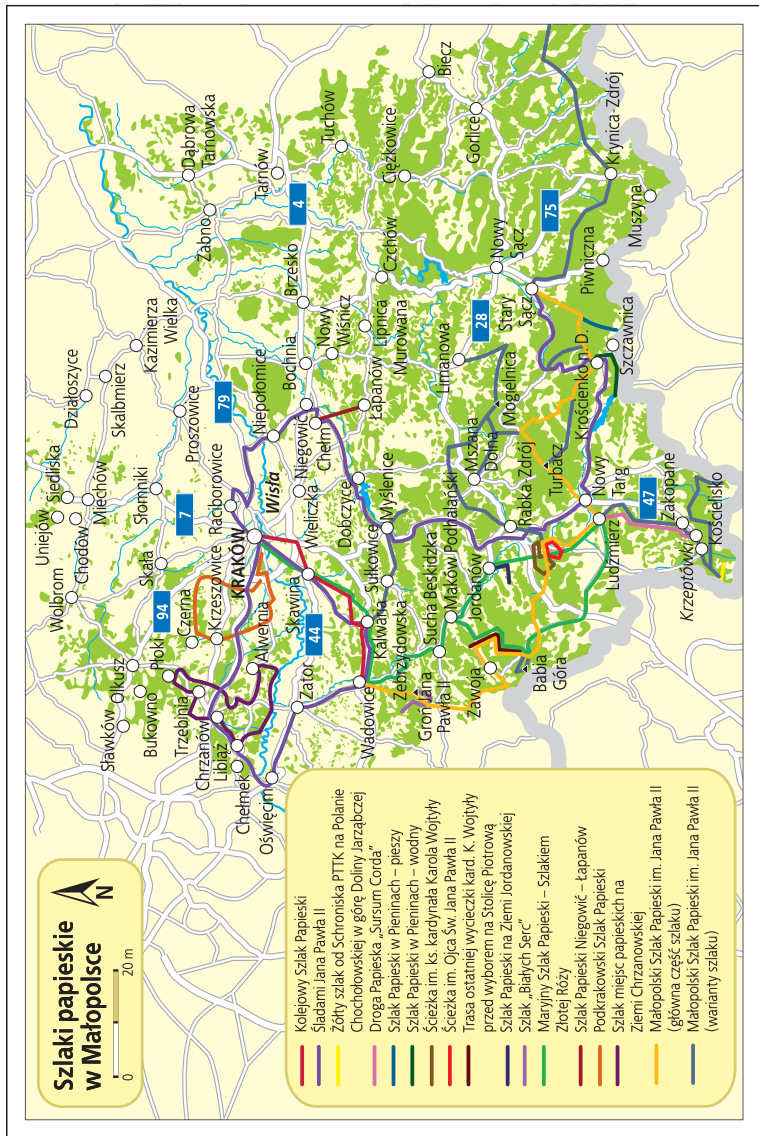
Jan Paweł II nad Morskim Okiem, fot. arch. Urzędu Miasta w Zakopanem

przemierzać samotnie drogę krzyżową. Papież wspominał też **Oświęcim**, m.in. podczas pielgrzymki w 1979 r.: *Oświęcim jest rozrachunkiem z sumieniem ludzkości poprzez te tablice, które świadczą o ofiarach, jakie poniosły narody. Oświęcim jest miejscem, którego nie można tylko zwiedzać. Trzeba przy odwiedzinach pomyśleć z lękiem o tym, gdzie leżą granice nienawiści.*

Jako młody ksiądz, Karol Wojtyła spędzał wakacje w podkrakowskich **Raciborowicach**. Tu w zacisznej okolicy, w parafii przy ślicznym, gotyckim kościółku fundacji

Gubałówka – Szlak Papieski, fot. D. Leśniak

Krokusy w Dolinie Chochołowskiej, fot. T. Gębuś

Jana Długosza, studiował dzieła św. Tomasza. Wspominał te czasy tak: *Wiele czasu spędziłem w starym raciborowskim kościele (...). Wiele godzin przemedytowałem spacerując po cmentarzu. Przywoziłem do Raciborowic także swój warsztat studiów (...).* Kolejna miejscowość związana z Wielkim Papieżem to **Niegowić** – oddalona o 24 km od Krakowa. Tu młody wikary Karol Wojtyła został skierowany do swojej pierwszej pracy duszpasterskiej w miejscowej parafii: *Pamiętam, że (...) gdy przekraczałem granicę parafii w Niegowici, uklęknąłem i ucałowałem ziemię. (...) I tak rozpoczęła się moja praca duszpasterska.* **Podhale i góry** – zarówno Beskidy, jak i Tatry – to także ukochane miejsca Karola Wojtyły. Mówił: *Człowiekowi potrzebne jest to piękno krajobrazu – i dlatego też nic dziwnego, że ciągną tutaj ludzie z różnych stron Polski, a także spoza Polski.* W **Ludźmierzu**, oddalonym o 4 km na zachód od Nowego Targu, pielgrzymował do Sanktuarium Matki Boskiej Królowej Podhala (zob. s. 41), zwanej Gaździną Podhala. W neogotyckim kościele z 1877 r. zatrzymywał się przed figurą Pani Ludźmierskiej, wyrzeźbioną w drewnie w XV w.

Z Ludźmierza blisko już do **Zakopanego** – w którym w wielu miejscach możemy uczcić pamięć Wielkiego Papieża: w Sanktuarium Matki Boskiej Fatimskiej na Krzeptówkach (zob. s. 42), gdzie odbyła się msza papieska i stoi pomnik Jana Pawła II, w Dolinie Chochołowskiej ze szlakiem papieskiej wędrownki tatrzańskiej, w sanktuarium św. Brata Alberta (zob. s. 43) na stokach Krokwi ponad drogą z Kuźnic na Kalatówki czy wreszcie w ukrytej w świerkowych borach kaplicy Matki Boskiej Królowej Tatr na Wiktorówkach (zob. s. 44) poniżej Rusinowej Polany, oddalonej o godzinę drogi leśnym szlakiem od szosy z Zakopanego na Wierch Poroniec i dalej, do Łysej Polany. Inny zakątek Małopolski, który Karol Wojtyła często przemierzał, to Sądeckczyzna. Istotnym miejscem w tym regionie jest **Stary Sącz** (dojazd z Nowego Targu drogą 969). Mieści się tu średniowieczny klasztor Klarysek (zob. s. 46), założony przez św. Kingę, a na pobliskich Błoniach, w miejscu, gdzie papież odprawił mszę kanonizacyjną założycielki klasztoru, stoi centrum pielgrzymkowe i ołtarz, przy którym papież odprawił mszę św. w 1999 r.

PIESZE SZLAKI PAPIESKIE

W województwie małopolskim, istnieje szereg szlaków upamiętniających Papieża-Polaka – Karola Wojtyłę. Aby zrealizować wezwanie Jana Pawła II, wyrażone w słowach: *Pilnujcie mi tych szlaków...*, powstała specjalna fundacja, zajmująca się wytyczaniem tras oraz organizacją licznych rajdów, spotkań i nabożeństw, upamiętniających Ojca Świętego Jana Pawła II – Fundacja Szlaki Papieskie.

FI Fundacja Szlaki Papieskie, ul. Bochnaka 2, 30-698 Kraków, tel.: (0-12) 654 90 96, poczta@szlakipapieskie.pl, www.szlakipapieskie.pl.

Szlaki, wytyczone w całym regionie, oznaczone są specjalnymi znakami (żółte krzyże) oraz tablicami informacyjnymi.

Pierwszym szlakiem papieskim w Polsce, który powstał spontanicznie po wizycie Jana Pawła II w Tatrach w 1983 r., na długo przed innymi tego rodzaju trasami, jest **żółty szlak od Schroniska PTTK na Polanie Chochołowskiej w górę Doliny Jarząbczej** (szlak ten prowadzi równoległe do zwykłego szlaku czerwonego na Trzydniowiański Wierch). Ten pierwszy szlak papieski kończy się w miejscu, do którego doszedł papież podczas krótkiej

wycieczki – umieszczono tam tablicę upamiętniającą to wydarzenie.

Droga Papieska „Sursum Corda” wiedzie trasą przejazdu Jana Pawła II podczas Pielgrzymki do Ojczyzny w 1997 r.: Sanktuarium Matki Bożej Fatimskiej na Krzeptówkach (zob. s. 42) – Gubałówka (1123 m n.p.m.) – Ząb – Ludźmierz (Sanktuarium Matki Bożej Królowej Podhala, zob. s. 41).

Szlaki Papieskie w Pieninach: pieszy z Prehyby (1175 m n.p.m.) wzdłuż potoku Sielskiego do Szlachtowej, upamiętniający trasę, którą Karol Wojtyła pokonywał kilkakrotnie, także zimą na nartach, i szlak wodny – wzdłuż przełomu Dunajca (przyszły papież pokonywał sławny Przełom Pieniński kajakiem).

Spacerowe szlaki papieskie wokół Raby Wyżnej to: **Ścieżka im. ks. kardynała Karola Wojtyły** (Rabska Góra – Ubocz – Rokiciny Podhalańskie, klasztor Urszulanek – dom rodzinny ks. kardynała Stanisława Dziwisza – Łysa Góra – Dom Opiekuńczo-Leczniczy im. św. Siostry Faustyny – Jamne – Rabska Góra) oraz **Ścieżka im. Ojca św. Jana Pawła II** (Rabska Góra – Krzyż Milenijny – Raba Wyżna – Stromówka – Żeleznica – Kierówka – Bielanka – Sieniawa – Rabska Góra). Powstały one w rodzinnych stronach

Pieniny, fot. T. Gębuś

Beskidy, fot. M. Grychowski

ks. kardynała Stanisława Dziwisza, osobistego sekretarza i bliskiego współpracownika Karola Wojtyły i następnie Jana Pawła II.

Kolejny **Szlak Papieski** wiedzie trasą ostatniej wycieczki kardynała Karola Wojtyły w Beskidzie Żywieckim przed pamiętnym konklawe w 1978 r.: ze Skawicy przez Suchą Górę do Schroniska PTTK na Hali Krupowej, następnie Pasmem Polic na przełęcz Krowiarki.

Szlak Papieski na Ziemi Jordanowskiej prowadzi z Jordanowa (Sanktuarium Matki Bożej Jordanowskiej, zob. s. 38), przez „Polankę Harcerską” i Toporzysko na Wysoką i do niebieskiego i żółtego szlaku turystycznego na Górze Ludwiki (653 m n.p.m.).

Szlak Białych Serc z Rzyk-Jagódek umożliwia dojście na Groń Jana Pawła II (890 m n.p.m.), gdzie znajduje się kaplica papieska. Jest on specjalnie przygotowany z myślą o mniej sprawnych i starszych turystach.

Maryjny Szlak Papieski – Szlakiem Złotej Róży prowadzi z krakowskich Dębnik przez Skawinę i Radziszów do Kalwarii Zebrzydowskiej (Sanktuarium Pasyjno-Maryjne, zob. s. 29), Wadowic (zob. s. 31), Suchej Beskidzkiej i Makowa Podhalańskiego (Sanktuarium Matki Bożej Opiekunki Rodzin, zob. s. 39). Stąd można podążać przez

Jordanów (Sanktuarium Matki Bożej Jordanowskiej, zob. s. 38), Spytkowice i Rabę Wyżną do Ludźmierza (Sanktuarium Matki Bożej Królowej Podhala, zob. s. 42) lub również do Ludźmierza przez Zawoję, przełęcz Krowiarki i Jabłonkę.

Z pierwszą funkcją Karola Wojtyły – wikarego w parafii w Niegowici na Pogórzu Wielickim – związany jest **Szlak Papieski Niegowić – Łapanów**.

W okolicach Krakowa wytyczono także poprowadzony przez malownicze okolice **Podkrakowski Szlak Papieski**: Salwator – Kopiec Kościuszki – Kopiec Piłsudskiego – klasztor Kamedułów na Bielanych – Kryspinów – Wąwóz Mnikowski – Krzeszowice – klasztor Karmelitów w Czernej (Sanktuarium Matki Bożej Szkaplerznej i św. Rafała Kalinowskiego, zob. s. 23) i dalej przez jurajskie Dolinki Podkrakowskie do Balic.

W samym Krakowie warto odwiedzić miejsca związane z Janem Pawłem II trasą **Na ścieżkach papieskiego Krakowa**. Trasa zaczyna się przy Pałacu Biskupów Krakowskich i wiedzie m.in. obok kościoła Franciszkanów (Sanktuarium Matki Bożej Bolesnej, zob. s. 15), Bazyliki Archikatedralnej św. Stanisława i św. Wacława na Wawelu (zob. s. 10),

kościół na Skałce (Sanktuarium św. Stanisława, zob. s. 10), nowohuckiej Arki Pana (Sanktuarium Matki Bożej Fatimskiej, zob. s. 18), Sanktuarium Miłosierdzia Bożego w Krakowie-Łagiewnikach (zob. s. 12) aż do Międzynarodowego Portu Lotniczego im. Jana Pawła II w Krakowie-Balicach.

Jeszcze jedna trasa to **Szlak miejsc papieskich na Ziemi Chrzanowskiej** – upamiętnia on miejsca pobytu Karola Wojtyły na terenie powiatu chrzanowskiego. Trasa prowadzi z Chrzanowa przez m.in. Trzebinę (Sanktuarium Matki Bożej Fatimskiej, zob. s. 24), Płoki (Sanktuarium Matki Bożej Patronki Polskich Rodzin Robotniczych, zob. s. 24), Alwernię (Sanktuarium Pana Jezusa Miłosierdnego, zob. s. 23), Mętków (kościółek drewniany przeniesiony z Niegowici) z powrotem do Chrzanowa.

Małopolski Szlak Papieski im. Jana Pawła II to propozycja wycieczek do miejsc, którymi Karol Wojtyła wędrował jako młody chłopak. Wiadomo bowiem, że góry i górskie wędrowki były mu wyjątkowo drogie. Przemierzał szczyty i bory w polskich Karpatach zarówno samotnie, jak i z grupą przyjaciół oraz jako duszpasterz młodzie-

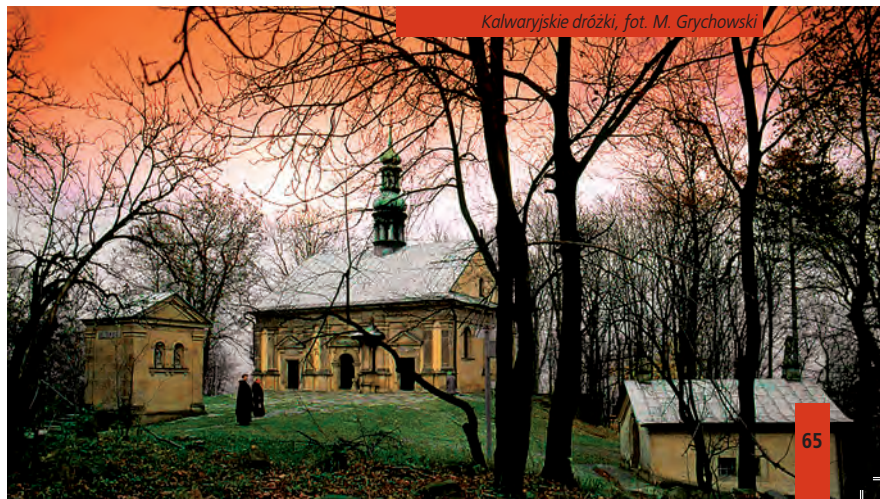
ży. W Beskidy, a nawet w Tatry, wyprawiał się nie tylko latem, ale i zimą – na nartach turystycznych.

Małopolski Szlak Papieski, otwarty w 2003 r., nie jest specjalnie wytyczoną osobną trasą, lecz prowadzi wzdłuż istniejących już znakowanych szlaków górskich, które w wielu istotnych miejscach oznaczono dodatkowo tablicami informacyjnymi i drogowskazami.

Główna część szlaku – z Kalwarii Zebrzydowskiej do Starego Sącza – ma ok. 230 km długości. Wędrowkę rozpoczyna się w Kalwarii Zebrzydowskiej (Sanktuarium Pasyno-Maryjne, zob. s. 29). Dalej szlak prowadzi przez Beskid Średni: Kalwaria Zebrzydowska – góra Żar (527 m n.p.m.) – Jaroszwicka Góra (544 m n.p.m.) – Wadowice (zob. s. 31).

Wadowice to punkt wyjścia w Beskid Mały, „Góry Domowe” Karola Wojtyły: Wadowice – Groń Jana Pawła II (890 m n.p.m.) z kaplicą papieską – Leskowiec (922 m n.p.m.) – Łamańska Skała (929 m n.p.m.) – Hucisko.

Potem trasa wiedzie przez Beskid Żywiecki: Koszarawa – Czerniawa Sucha (1062 m n.p.m.) – Hala Kamińskiego – Zawoja – Skawica – Hala

Kalwaryjskie dróżki, fot. M. Grychowski

Krupowa – Polica (1369 m n.p.m.) – przełęcz Krowiarki – Zubrzyca Górna (Orawski Park Etnograficzny) – przełęcz Bory – Raba Wyżna – Rabska Góra (783 m n.p.m.) – Sieniawa – Przełęcz Pieniążkowiicka – Ludźmierz (Sanktuarium Matki Bożej Królowej Podhala, zob. s. 41) – Nowy Targ.

Z Nowego Targu wędruje się przez Gorce: Kowaniec – Hala Rusnakowa z kaplicą papieską – Turbacz (1310 m n.p.m.) – Czolo Turbacza (1259 m n.p.m.) i Szałasowy Oltarz – dolina Kamienicy („Papieżówka”) – Gorc (1228 m n.p.m.) – Ochotnica Dolna – Lubań (1211 m n.p.m.) – Krościenko nad Dunajcem. Ostatni odcinek trasy wiedzie przez Beskid Sądecki: Krościenko – Dzwonkówka (983 m n.p.m.) – Prehyba (1175 m n.p.m.) – Stary Sącz (Sanktuarium św. Kingi, zob. s. 46). Poza główną trasą są jeszcze **ścieżki – warianty szlaku**:

– w **Beskidzie Średnim**: Kalwaria Zebrzydowska – Lanckorońska Góra (545 m n.p.m.) – Lanckorona – Myślenice (Sanktuarium Matki Bożej Myślenickiej, zob. s. 36) – Uklejna (677 m n.p.m.) – Chełm (613 m) – Myślenice, – w **Beskidzie Żywieckim**: przełęcz Krowiarki – Babia Góra (1725 m n.p.m.) – Markowe Szczawiny – przełęcz Krowiarki,

– w **Beskidzie Wyspowym** aż trzy: Rabska Góra nad Rabą Wyżną (783 m n.p.m.) – Rabka-Zdrój – Lubań Wielki (1022 m n.p.m.) – Szczebel (976 m n.p.m.) – Lubogoszcz (968 m n.p.m.) – Kasina Wielka – Ośrodek Rekolekcyjny pod Śnieżnicą – Cwilin (1072 m n.p.m.) – Jurków – Mogielica (1170 m n.p.m.) – przełęcz Przysłop nad Lubomierzem; wariant drugi: Mogielica – Przełęcz Słopnicka – Cichoń (928 m n.p.m.) – Łukowica – Limanowa (Sanktuarium Matki Bożej Bolesnej, zob. s. 48); wariant trzeci: Jasień (1062 m n.p.m.) – Mszana Dolna, – na **Podhalu i w Tatrach**: Ludźmierz (Sanktuarium Matki Bożej Królowej Podhala,

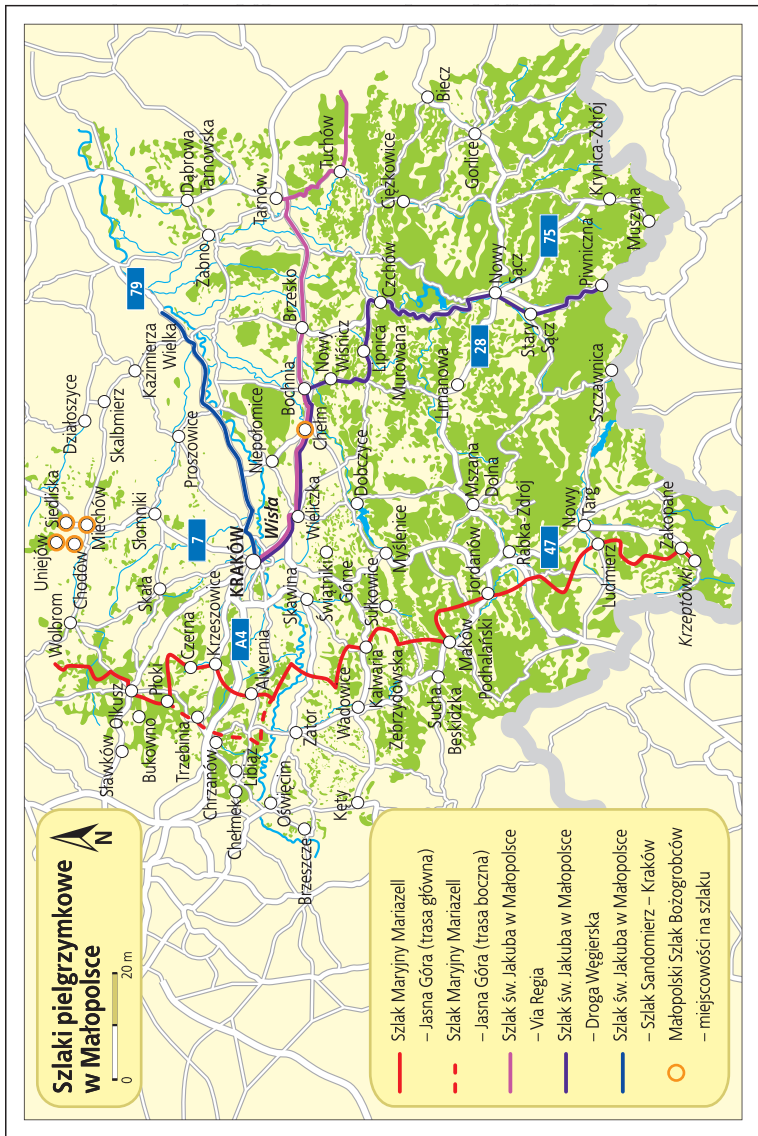
zob. s. 41) – Szaflary – Ząb – Gubałówka (1123 m n.p.m.) – Zakopane-Krzepiótki (Sanktuarium Matki Bożej Fatimskiej, zob. s. 42) – Dolina Chochołowska – „Ścieżka nad Reglami” – Pustelnia św. Brata Alberta na Kalatówkach (zob. s. 43) – Jaszczurówka – Rusinowa Polana i Wiktorówki (Sanktuarium Matki Bożej Jaworzyńskiej, Królowej Tatr, zob. s. 44) – Palenica Białczańska – Morskie Oko, – w **Gorcach**: Turbacz (1310 m) – Przełęcz Knurowska – Lubań (1211 m), – w **Beskidzie Sądeckim – Paśmie Radziejowej**: Dzwonkówka (983 m) – „Błyszcz” (945 m n.p.m., kaplica pamiątkowa) – Tylmanowa, – oraz w **Beskidzie Sądeckim i Niskim**: Stary Sącz (Sanktuarium św. Kingi, zob. s. 46) – Barcice – Makowica (948 m n.p.m.) – Hala Łabowska – Jaworzyna Krynicka (1114 m n.p.m.) – Krynica-Zdrój i dalej przez Beskid Niski wzdłuż czerwonego im. K. Sosnowskiego.

! Informacje: Centralny Ośrodek Turystyki Górskiej PTTK, ul. Jagiellońska 6, 31-010 Kraków, tel.: (0-12) 422 28 40, poczta@cotg.pttk.pl, www.cotg.pttk.pl

SZLAK MARYJNY MARIAZELL – JASNA GÓRA

Wśród szlaków pielgrzymkowych w województwie małopolskim rozmachem wyróżnia się Szlak Maryjny z Mariazell w Austrii na Jasną Górę w Częstochowie. Idea szlaku zakłada połączenie wędrowki między poszczególnymi, małopolskimi sanktuariami ze zwiedzaniem różnych atrakcji turystycznych: muzeów, ruin, obiektów przyrodniczych itp.

Główna trasa na terytorium Polski liczy 328 km i przebiega przez województwa małopolskie (Krzepiótki – Zakopane – Jordanów – Maków Podhalański – Kalwaria Zebrzydowska – Alwernia – Krzeszowice – Olkusz) oraz

śląskie. W granicach województwa małopolskiego na szlaku znajdują się następujące sanktuaria: Sanktuarium Matki Bożej Patronki Polskich Rodzin Robotniczych w Płokach (zob. s. 24), Sanktuarium Matki Bożej Szkaplerznej i św. Rafała Kalinowskiego w Czernej (zob. s. 23), Sanktuarium Pana Jezusa Miłosiernego w Alwerni (zob. s. 23), Sanktuarium Matki Bożej Fatimskiej w Trzebini (zob. s. 24), Sanktuarium Pasyjno-Maryjne w Kalwarii Zebrzydowskiej (zob. s. 29), Sanktuarium Matki Bożej Opiekunki Rodzin w Makowie Podhalańskim (zob. s. 39), Sanktuarium Matki Bożej Jordanowskiej w Jordanowie (zob. s. 38), Sanktuarium Matki Bożej Królowej Podhala w Ludźmierzu (zob. s. 41) oraz Sanktuarium Matki Bożej Fatimskiej na Krzeptówkach w Zakopanem (zob. s. 42).

Trasy boczne wiodą m.in. do Sanktuarium Matki Bożej Fatimskiej w Trzebini (zob. s. 24).

Wytuczanie szlaku na terenie Polski koordynuje Centralny Ośrodek Turystyki Górskiej PTTK. Szlak można będzie pokonywać pieszo lub na rowerze, a w najbliższych latach

planowane jest wytyczenie Szlaku Maryjnego także dla samochodów.

■ Informacje: Centralny Ośrodek Turystyki Górskiej PTTK, ul. Jagiellońska 6, 31-010 Kraków, tel.: (0-12) 422 28 40, poczta@cotg.pttk.pl, www.cotg.pttk.pl

SZLAK ŚW. JAKUBA W MAŁOPOLSCE

Camino de Santiago, czyli Droga św. Jakuba, to najślawniejszy w średniowieczu szlak pielgrzymkowy, wiodący aż do leżącego na zachodnich krańcach Hiszpanii Santiago de Compostela – miejsca, gdzie przechowywane są relikwie św. Jakuba Apostoła. Święty jest nie tylko patronem Hiszpanii, ale i całej, jednoczącej się Europy. Przed wiekami do dalekiej Hiszpanii wyruszyli pielgrzymi także z Polski – dlatego obecnie, wobec renesansu zainteresowania tą trasą w całej Europie, postanowiono odtworzyć przebieg Camino Polaco – odcinka szlaku wiodącego przez Polskę. Jeden z jego wariantów przebiega także przez Małopolskę (zob. mapa s. 67). Pracami zajmuje się przede wszystkim **Bractwo św. Jakuba w Małopolsce** (www.jakub-malopolska.itl.pl).

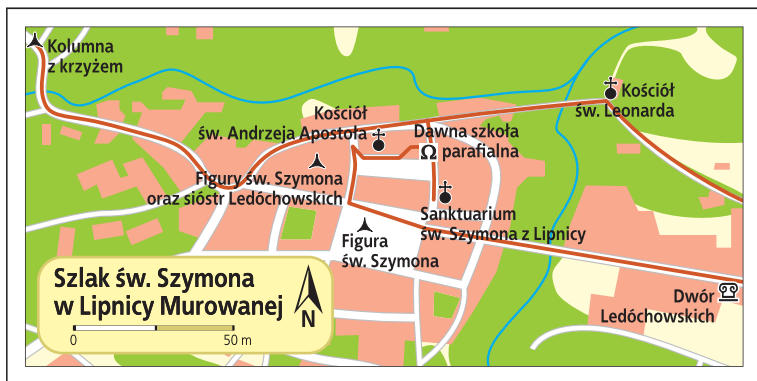
Przez województwo małopolskie przebiega część drogi zwana **Via Regia** (Droga Królewska) z Przemyśla do Krakowa. Na odcinku małopolskim znajduje się m.in. Tuchów (Sanktuarium Pani Ziemi Tamowskiej, zob. s. 54), sanktuarium Tamowa (zob. s. 52), Sanktuarium Matki Bożej Różańcowej w Bochni. Przez województwo małopolskie przebiega też fragment **Drogi Węgierskiej** – m.in. przez Lipnicę Murowaną (Sanktuarium św. Szymona z Lipnicy, zob. s. 50) oraz **Drogi Sandomierz – Kraków**.

SZLAK ŚW. SZYMONA W LIPNICY MUROWANEJ

W Lipnicy Murowanej, pięknie położonej w dolinie Uszwicy wśród wzgórz Pogorza Wiśnickiego, przygotowano dla pielgrzymów

Figurka Matki Bożej Fatimskiej w sanktuarium w Trzebini, fot. arch. KCK

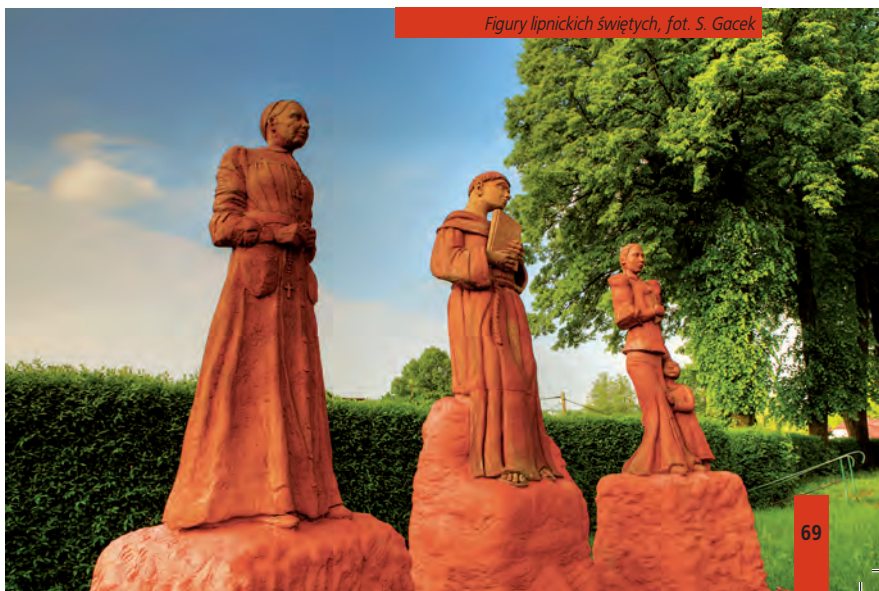

Szlak św. Szymona w Lipnicy Murowanej

Szlak św. Szymona z Lipnicy. Na trasie znalazły się, oprócz miejsc związanych ze świętym, cenne zabytki architektury i sztuki, m.in. drewniany kościół św. Leonarda, wpisany na Listę Światowego Dziedzictwa Kulturalnego i Przyrodniczego UNESCO. Ponadto, wędrując szlakiem, odwiedzają się kościół św. Szymona (zarazem jego sanktuarium, zob. s. 50), budynek Izby Regionalnej (dawna szkoła para-

fialna, do której uczęszczał święty), kościół parafialny św. Andrzeja, figurę św. Szymona, rynek z pomnikiem świętego, dwór Ledóchowskich (tu mieszkały św. Urszula Ledóchowska i jej siostra – bł. Maria Teresa Ledóchowska) oraz kolumnę na wzgórzu przy drodze do Nowego Wiśnicza.

Poszczególne obiekty na szlaku oznakowane są tablicami informacyjnymi w trzech

Figury lipnickich świętych, fot. S. Gacek

językach: polskim, angielskim i niemieckim. Przy pierwszym obiekcie na trasie – kościele św. Leonarda – umieszczono tablicę przedstawiającą zdjęcie Lipnicy z lotu ptaka, na którym zaznaczono przebieg szlaku.

MAŁOPOLSKI SZLAK BOŻOGROBCÓW

Zakon Kanoników Regularnych Stróżów Świętego Grobu Pańskiego Jerozolimskiego, w Polsce zwany jest Bożogrobcami lub Miechowitami – ta ostatnia nazwa wskazuje na Miechów, małopolskie miasto, gdzie powstał w XII w. pierwszy w Polsce klasztor tego zgromadzenia, a zarazem Sanktuarium Grobu Bożego (zob. s. 25). Jednak w województwie małopolskim jest więcej miejsc, związanych niegdyś z historią miechowskiego klasztoru i sanktuarium, połączonych w Małopolski Szlak Bożogrobców. Oprócz **Miechowa** na szlaku znajdują się m.in. **Uniejów** (kościół parafialny św. Wita z XV w., wzniesiony przez bożogrobców), **Chełm** k. Bochni (kościół parafialny św. Jana Chrzciciela z XVII w. i Muzeum Bożogrobców) oraz inne miejscowości w okolicy Miechowa, stanowiące niegdyś własność miechowskich Bożogrobców (**Chodów**, **Siedliska**).

KRAKOWSKI SZLAK ŚWIĘTYCH

W Krakowie, w licznych kościołach, od wieków przechowywane są szczątki świętych – dziś są to relikwie siedmiu świętych, dziesięciu błogosławionych oraz siedmiu zmarłych w opinii świętości Sług Bożych. Podążając Krakowskim Szlakiem Świętych, można nawiedzić miejsca ich pochówku lub miejsca szczególnie z nimi związane.

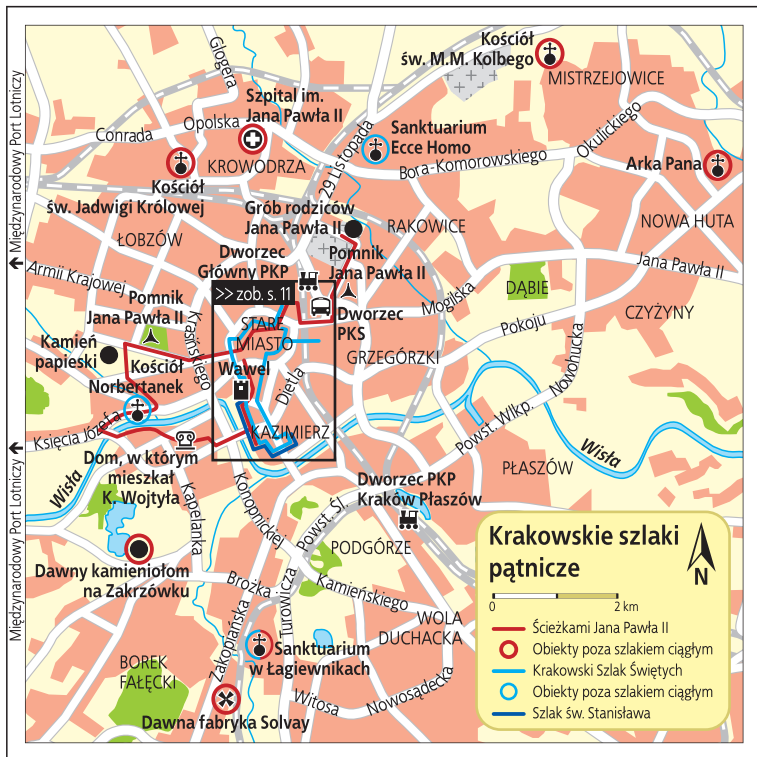
Trasa zaczyna się w **Bazylice Archikatedralnej św. Stanisława i św. Wacława** na Wawelu (zob. s. 10; spoczywają tu m.in. św. Stanisław Biskup i Męczennik – zob. s. 5, a także św. Jądwiga Królowa – zob. s. 6).

Inne miejsca na szlaku to:

- **kościół Njepokalanego Serca Maryi** sióstr Felicjanek przy ul. Smoleńsk 6 (bł. Maria Angela Truszkowska),
- **Kolegiata Akademicka św. Anny** przy ul. św. Anny 11 (św. Jan Kanty – zob. s. 6),
- **kościół św. Marka** przy ul. św. Marka 10 (Michał Giedroyc zwany błogosławionym, trwają prace nad potwierdzeniem kultu przez Stolicę Apostolską),
- **bazylika św. Floriana** przy ul. Warszawskiej 1 (św. Florian – zob. s. 1),
- **bazylika Najświętszego Serca Pana Jezusa**

*Kościół św. Wita w Uniejowie,
fot. W. Barczyński*

ojców Jezuitów przy ulicy Kopernika 26 (bł. o. Jan Bazyzm, opiekun trędowatych),
 - **bazylika Mariacka** przy Rynku Głównym (XV-wieczny asceta Świętosław zwany Milczącym),
 - **bazylika Trójcy Świętej** ojców Dominikanów, a zarazem Sanktuarium Matki Bożej Różańcowej przy ulicy Stolarskiej 12 (zob. s. 16; św. Jacek Odrowąż – zob. s. 6),
 - **bazylika św. Franciszka z Asyżu** ojców Franciszkanów, z zarazem Sanktuarium Matki Bożej Bolesnej przy ulicy Franciszkańskiej 2 (zob. s. 15; św. Maksymilian

Maria Kolbe – zob. s. 8, bł. Aniela Salawa – zob. s. 8, bł. Salomea – pierwsza polska klaryska),
 - **kościół św. Bernardyna ze Sieny** ojców Bernardynów przy ulicy Bernardyńskiej 2 (św. Szymon z Lipnicy – zob. s. 7, bł. Anastazy Pankiewicz – męczennik II wojny światowej),
 - **kościół Bożego Ciała** księży Kanoników Regularnych Laterańskich przy ulicy Bożego Ciała 26 (bł. Stanisław Kazimierzczuk – patron mieszkańców dzielnicy Krakowa, Kazimierza),

- kościół św. Katarzyny Aleksandryjskiej ojców Augustianów przy ul. Augustiańskiej 7 (Izajasz Boner – augustiański zakonnik znany ze świętości życia, zwany błogosławionym, trwają prace nad potwierdzeniem kultu przez Stolicę Apostolską),
- kościół św. Michała Archanioła i św. Stanisława na Skałce (zob. s. 10; św. Stanisław – zob. s.5),
- Sanktuarium Ecce Homo sióstr Albertynek przy ul. Woronicza 10 (zob. s. 18); św. Brat Albert – zob. s. 8, bł. Bernardyna Jabłońska,
- kościół św. Augustyna i św. Jana Chrzciela sióstr Norbertanek przy ul. Kościuszki 88 (bł. Bronisława),
- Sanktuarium Bożego Miłosierdzia w Krakowie-Łagiewnikach (zob. s. 12; św. Siostra Faustyna – zob. s. 8).

TRASA ŚW. STANISŁAWA W KRAKOWIE

W Krakowie warto odwiedzić świątynie związane z kultem św. Stanisława ze Szczepanowa, biskupa i męczennika (zob. s. 15). Był on biskupem krakowskim. Właśnie w Krakowie, na Skałce, zginął śmier-

cią męczeńską, a następnie został pochowany w katedrze na Wawelu. Dlatego też w mieście wyznaczono turystyczną Trasę św. Stanisława. Spacerując tym szlakiem, poznaje się nie tylko miejsca kultu świętego, ale i wiele cennych zabytków.

Szlak zaczyna się w **Bazylice Archikatedralnej św. Stanisława i św. Wacława** na Wawelu (zob. s. 10). Dalej prowadzi ulicą Bernardyńską obok kościoła św. Bernardyna ojców Bernardynów (miejsce spoczynku św. Szymona z Lipnicy, zob. s. 10) i bulwarami wiślanymi na Skałkę, do **kościółka św. Michała Archanioła i św. Stanisława** (zob. s. 10). Potem ulicą Skałeczną dochodzi się do **kościółka św. Katarzyny**. Dalej ulicami Augustiańską i Skawińską wędruje się na ulicę Krakowską, gdzie pod numerem 46 mieści się **Dom Brata Alberta**, a naprzeciwko wznosi się **kościół i klasztor Bonifratrów**. Dalej idzie się ulicą Krakowską na plac Wolnica – po jego północno-wschodniej stronie znajdują się **kościół Bożego Ciała i klasztor Kanoników Laterańskich**. Spacer kończy się na placu Wolnica.

*Sądówka św. Stanisława w kościele na Skałce,
fot. M. Zaręba*

Małopolska – informacje ogólne:

Stolica regionu: Kraków

Większe miasta: Tarnów, Nowy Sącz

Powierzchnia: 15 183 km² (4,9% powierzchni Polski)

Liczba mieszkańców: 3 280 100

Klimat: umiarkowany

Rzeźba terenu: urozmaicona, obszary nizinne (dolina Wisły), wyżynne (Wyżyna Krakowsko-Częstochowska), pogórza (Pogórze Karpackie), górskie (Tatry, Beskidy, Pieniny); tylko 9% powierzchni leży poniżej 200 m n.p.m., a ponad połowa – powyżej 500 m n.p.m.; najwyższy szczyt Rysy (2499 m n.p.m.)

Podział administracyjny: 22 powiaty (19 powiatów ziemskich i 3 grodzkie) oraz 182 gminy

Ważne telefony: telefon alarmowy: 112; pogotowie ratunkowe: 999; straż pożarna: 998; policja: 997; pomoc drogową: 981; numer ratunkowy w górach: 0 601 100 300

Duchowe odkrywanie Małopolski

- informacje o najważniejszych sanktuariach
- opisy szlaków pielgrzymkowych
- wiadomości o świętych ziemi małopolskiej
- barwne fotografie i mapy
- sprawdzone informacje praktyczne
- baza noclegowa
- baza gastronomiczna

... bo Małopolska
jest wyjątkowa!

Województwo
Małopolskie